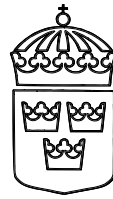

Regeringens proposition

2012/13:194

Stärkt skydd för barn mot sexuella övergrepp

Prop.
2012/13:194

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 12 september 2013

Fredrik Reinfeldt

Beatrice Ask
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag till lagändringar som utgör ett led i genomförandet av EU:s direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi.

För att uppfylla direktivet föreslås en ny lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn. Förslaget innebär att det införs en skyldighet för den som erbjuds en anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring inom vissa verksamheter att på begäran visa upp ett utdrag ur belastningsregistret, om arbetet innebär direkt och regelbunden kontakt med barn. Det kan handla om både personer som i sin yrkesutövning kommer i kontakt med barn och personer som är ledare i olika ideella barnverksamheter. I de fall som lagen föreskriver ska en enskild ha rätt att få ett begränsat utdrag om sig själv ur belastningsregistret, i syfte att kunna visa upp för en arbets- eller uppdragsgivare. För att uppfylla direktivet krävs att utdragen i förekommande fall innehåller uppgifter om sexualbrott mot barn och barnpornografibrott. En kontroll av ett registerutdrag ska inte få dokumenteras på något annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp.

Vidare föreslås att preskriptionstiden för köp av sexuell handling av barn och för sexuellt ofredande som begåtts mot ett barn förlängs på så sätt att den börjar löpa först den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 18 december 2013.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn	5
2.2	Förslag till lag om ändring i brottsbalken	7
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	8
3	Ärendet och dess beredning	9
4	Åtgärder för att skydda barn mot sexuella kränkningar	9
4.1	Skydd för barn är en högt prioriterad fråga	9
4.2	Vissa nationella åtgärder	10
4.3	Vissa åtgärder inom EU och Europarådet	11
5	EU:s direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi	12
6	Genomförande av direktivet	14
6.1	Svensk rätt uppfyller i huvudsak åtagandena i direktivet	14
6.2	En ny lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn	17
6.2.1	Rättsliga utgångspunkter	17
6.2.2	Arbetsgivares och uppdragsgivares rätt till information från belastningsregistret	21
6.2.3	En ny lag om registerkontroll	34
6.2.4	Arbetsgivare och uppdragsgivare ska få information om samtliga domar som meddelats inom EU för brott som omfattas av direktivet	35
6.2.5	Registerkontrollen bör endast omfatta vissa uppgifter om brott	38
6.3	Den särskilda preskriptionsbestämmelsen för sexualbrott mot barn utvidgas	39
7	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	42
8	Konsekvenser	43
9	Författningskommentar	44
9.1	Förslaget till lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn	44
9.2	Förslaget till lag om ändring i brottsbalken	49
9.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	50
Bilaga 1	Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/93/EU	51
Bilaga 2	Rättelse av direktivets nummer	65
Bilaga 3	Sammanfattning av promemorian	66
Bilaga 4	Promemorians lagförslag	68

Bilaga 5	Förteckning över remissinstanserna.....	72	Prop. 2012/13:194
Bilaga 6	Lagradsremissens lagförslag.....	73	
Bilaga 7	Lagrådets yttrande.....	77	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 12 september 2013	80	
	Rättsdatablad.....	81	

Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn,
2. lag om ändring i brottsbalken,
3. lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 § Den som erbjuds en anställning i staten, en kommun, ett landsting, ett företag eller en organisation ska, om arbetet innebär direkt och regelbunden kontakt med barn, på begäran av den som erbjuder anställningen visa upp ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister.

2 § I denna lag avses med

- *företag*: en fysisk eller juridisk person som bedriver näringsverksamhet, och
- *organisation*: en juridisk person som inte är företag.

3 § Ett utdrag ur belastningsregistret ska på begäran även visas upp av den som erbjuds eller tilldelas uppgifter som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn inom sådan verksamhet som avses i 1 § om det sker genom

1. uppdrag,
2. anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver

verksamheten, eller

3. praktiktjänstgöring.

Registerutdraget ska i fall som avses i första stycket visas upp för den inom verksamheten som beslutar om att anlita eller ta emot någon på ett sådant sätt som avses där.

4 § Registerutdrag som avses i denna lag får inte vara äldre än ett år. I lagen (1998:620) om belastningsregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

5 § En kontroll av ett registerutdrag får inte dokumenteras på något annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp.

6 § Om det i en annan lag eller förordning finns bestämmelser som reglerar registerkontroll för arbete som innebär direkt och regelbunden

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/93/EU av den 13 december 2011 om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om ersättande av rådets rambeslut 2004/68/RIF (EUT L 335, 17.12.2011, s. 1, Celex 32011L0093) och rättelse till direktivet (EUT L 18, 21.1.2012, s. 7, Celex 32011L0093R[01]).

Prop. 2012/13:194 kontakt med barn inom verksamhet som omfattas av denna lag, ska de tillämpas i stället för bestämmelserna i denna lag.

1. Denna lag träder i kraft den 18 december 2013.
2. Den nya lagen ska inte tillämpas på den som erbjuds eller tilldelas uppgifter genom en sådan anställning som avses i 3 § första stycket 2 och som han eller hon hade redan före ikraftträdandet.

Härigenom föreskrivs¹ att 35 kap. 4 § brottsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

35 kap.

4 §²

De i 1 § bestämda tiderna ska räknas från den dag brottet begicks. Om det förutsätts att en viss verkan av handlingen ska ha inträtt innan en påföljd får dömas ut, ska tiden räknas från den dag då sådan verkan inträdde.

Vid brott som avses i följande bestämmelser ska de i 1 § bestämda tiderna räknas från den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt arton år:

1. 6 kap. 4–6 och 8 §§ eller försök till sådana brott,	1. 6 kap. 4–6, 8 och 9 §§ eller försök till sådana brott,
2. 6 kap. 1–3 och 12 §§ eller försök till sådana brott, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,	2. 6 kap. 1–3, 10 och 12 §§ eller försök till <i>brott enligt 6 kap. 1–3 och 12 §§</i> , om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,

3. 16 kap. 10 a § första och femte styckena eller försök till sådana brott, om brottet avser skildring av barn i pornografisk bild och en tillämpning av första stycket inte leder till att möjligheten att döma ut påföljd bortfaller senare,

4. 2 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor eller försök till sådant brott, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år.

Vid bokföringsbrott som inte är ringa ska tiden räknas från den dag då den bokföringsskyldige har försatts i konkurs, fått eller erbjudit ackord eller inställt sina betalningar, om detta skett inom fem år från brottet. Om den bokföringsskyldige inom fem år från brottet blivit föremål för revision av Skatteverket, ska tiden räknas från den dag då revisionen beslutades.

1. Denna lag träder i kraft den 18 december 2013.

2. Bestämmelsen i 35 kap. 4 § andra stycket i sin nya lydelse tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att döma till påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/93/EU av den 13 december 2011 om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om ersättande av rådets rambeslut 2004/68/RIF (EUT L 335, 17.12.2011, s. 1, Celex 32011L0093) och rättelse till direktivet (EUT L 18, 21.1.2012, s. 7, Celex 32011L0093R[01]).

² Senaste lydelse 2013:365.

Prop. 2012/13:194 2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs¹ att 9 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §²

En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Sådana uppgifter ska på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret

1. för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där,

2. enligt bestämmelser i skollagen (2010:800),

3. enligt bestämmelser i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn, eller

5. enligt bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder.

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn,

5. enligt bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder, eller

6. enligt bestämmelser i lagen (2013:00) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

Regeringen, eller i fråga om andra stycket punkterna 1–3 den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret ska vara skriftlig och undertecknad av den sökande.

Denna lag träder i kraft den 18 december 2013.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/93/EU av den 13 december 2011 om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om ersättande av rådets rambeslut 2004/68/RIF (EUT L 335, 17.12.2011, s. 1, Celex 32011L0093) och rättelse till direktivet (EUT L 18, 21.1.2012, s. 7, Celex 32011L0093R[01]).

² Senaste lydelse 2010:859.

Den 29 mars 2010 lade Europeiska kommissionen fram ett förslag till direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om upphävande av rambeslut 2004/68/RIF (KOM [2010] 94 slutlig). Förslaget byggde i stora delar på Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp från 2007 (CETS No. 201), se avsnitt 4.3. En faktagenomemoria om direktivförslagets innehåll har överlämnats till riksdagen (2009/10:FPM69).

Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/93/EU av den 13 december 2011 om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om ersättande av rådets rambeslut 2004/68/RIF (fortsättningsvis direktivet) antogs den 15 november 2011 och trädde i kraft den 17 december 2011. Direktivet ska vara genomfört senast den 18 december 2013. Direktivet finns i *bilaga 1* och en rättelse såvitt avser direktivets nummer finns i *bilaga 2*.

Den 6 februari 2012 beslutade chefen för Justitiedepartementet att uppdraga åt en utredare att biträda departementet med att ta fram ett underlag för bedömningen av vilka åtgärder som krävs för att Sverige ska leva upp till sina åtaganden enligt direktivet och lämna förslag till de författningsändringar som bedömdes krävas. Utredaren överlämnade den 15 november 2012 departementspromemorian *Genomförande av EU:s direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi* (Ds 2012:45).

En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 3*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 4*. Promemorian har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (Ju2012/7444/L5).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 30 maj 2013 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 6*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 7*.

Lagrådet har förslagit en omformulering av övergångsbestämmelsen till lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn. Regeringen har följt Lagrådets förslag, se avsnitt 9.1.

4 Åtgärder för att skydda barn mot sexuella kränkningar

4.1 Skydd för barn är en högt prioriterad fråga

Ett starkt och väl fungerande skydd mot sexuella kränkningar och övergrepp av olika slag är en grundläggande uppgift för samhället. Sexuella övergrepp är extrema uttryck för bristande respekt för en annan

Prop. 2012/13:194 människas självklara rätt till personlig och sexuell integritet och sexuell självbestämmande. Arbetet med att förebygga och bekämpa sexuella kränkningar och sexuella övergrepp förutsätter ett brett spektrum av åtgärder och måste bedrivas på bred front, såväl nationellt som internationellt. I detta arbete är skyddet för barn en särskilt angelägen fråga. Många barn lever i en utsatt situation och riskerar att bli offer för sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp genom att t.ex. utnyttjas i prostitution eller för framställning av barnpornografi. Sexuellt utnyttjande av och sexuella övergrepp mot barn har under senare år också fått allt mer gränsöverskridande inslag, inte minst genom det ökande användandet av internet samt det ökande resandet mellan länder inom och utom Europa. Ett internationellt samarbete är en förutsättning för att effektivt kunna bekämpa denna brottslighet och i det sammanhanget är EU:s direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi av stor betydelse.

4.2 Vissa nationella åtgärder

Nationell handlingsplan mot sexuell exploatering av barn

Regeringen presenterade i december 2007 den andra uppdaterade versionen av den nationella handlingsplanen mot sexuell exploatering av barn. Den första handlingsplanen tillkom 1998, som ett resultat av 1996 års världskongress mot kommersiell sexuell exploatering av barn som hölls i Stockholm. Den första uppdateringen av handlingsplanen gjordes 2001. I 2007 års handlingsplan valde regeringen att låta handlingsplanen omfatta, inte bara kommersiell, utan all sexuell exploatering av barn. Handlingsplanen från 2007 innehåller dels en beskrivning av det arbete som genomförts på området sedan 2001, dels ett antal åtgärder som regeringen valt att initiera för att ytterligare driva på arbetet med att förebygga och bekämpa sexuell exploatering av barn. Åtgärderna är inriktade på bl.a. kunskapsspridning, kartläggning av insatser riktade mot förövare och ökat samarbete på både nationell och internationell nivå. En av åtgärderna är dessutom att följa upp åtgärderna och handlingsplanen i dess helhet. En uppföljning av åtgärderna har skett under 2010 (se bilaga 2 i prop. 2009/10:232). Regeringen har under 2013 påbörjat en uppföljning och revidering av den nuvarande nationella handlingsplanen mot sexuell exploatering av barn. I samband med det kommer regeringen att bedöma behovet av ytterligare åtgärder.

En skärpt sexualbrottslagstiftning

Den 1 juli 2013 genomfördes ändringar i sexualbrottslagstiftningen som syftar till att ytterligare skärpa det straffrättsliga regelverket och därigenom förstärka skyddet för den sexuella integriteten och den sexuella självbestämmanderätten (prop. 2012/13:111, En skärpt sexualbrottslagstiftning). För att ytterligare markera allvaret i sexualbrott som riktar sig mot barn utvidgades bl.a. tillämpningsområdet för grovt sexuellt övergrepp mot barn. Syftet är att ge domstolarna ett större utrymme att bedöma allvarliga sexuella övergrepp mot barn som grova

brott. Vidare höjdes straffminimum för samma brott från fängelse i sex månader till fängelse i ett år. Prop. 2012/13:194

Ändringarna innebar vidare ett genomförande av den lagstiftning som krävs för att Sverige ska uppfylla åtagandena enligt Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp, se vidare om konventionen nedan under avsnitt 4.3. Kravet på dubbel straffbarhet avskaffades för utnyttjande av barn för sexuell posering samt för köp av sexuell handling av barn och preskriptionstiden förlängdes för utnyttjande av barn för sexuell posering genom att den börjar löpa först den dag barnet fyller eller skulle ha fyllt 18 år.

4.3 Vissa åtgärder inom EU och Europarådet

EU:s rambeslut om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi

Inom EU antogs i december 2003 ett rambeslut om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi (2004/68/RIF). Genom rambeslutet skapades gemensamma minimiregler i EU:s medlemsstater när det gäller straffrättsliga åtgärder, däribland straffrättsliga påföljder, i kampen mot sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi. Rambeslutet innehåller bl.a. bestämmelser om vad som ska utgöra straffbart sexuellt utnyttjande av barn respektive straffbara förfaranden med barnpornografi samt vilka straffrättsliga påföljder som dessa gärningar ska kunna leda till. Dessutom finns bestämmelser om bl.a. ansvar och sanktioner för juridiska personer, jurisdiktion och skydd för brottsoffer. Rambeslutet föranledde vissa författningsändringar. Sålunda infördes brotten utnyttjande av barn för sexuell posering och grovt utnyttjande av barn för sexuell posering i 6 kap. 8 § brottsbalken, maximistraffet för grovt barnpornografibrott enligt 16 kap. 10 a § brottsbalken höjdes till sex års fängelse och den särskilda preskriptionsregeln i 35 kap. 4 § brottsbalken utvidgades till att omfatta grovt utnyttjande av barn för sexuell posering, koppleri och grovt koppleri, liksom försök till dessa brott (prop. 2004/05:45). I och med antagandet av direktivet om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi ersattes rambeslutet för de medlemsstater, däribland Sverige, som deltog i antagandet av direktivet.

Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp

Inom Europarådet har utarbetats en konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp (Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse, CETS No. 201). Sverige var delaktigt i utarbetandet av konventionen och undertecknade konventionen samma dag den öppnades för undertecknande. Konventionen, som trädde i kraft den 1 juli 2010, syftar till att förebygga och bekämpa sexuell exploatering av och sexuella övergrepp mot barn, att skydda brottsoffrens rättigheter samt att främja nationellt och internationellt samarbete i frågorna.

Prop. 2012/13:194 Konventionen innehåller bestämmelser bl.a. om förebyggande åtgärder, skyddsåtgärder och hjälp till brottsoffer, förebyggande eller behandlande program, materiell straffrätt, utredningar, åtal och processrätt samt om internationellt samarbete. Genom konventionen har också inrättats en särskild övervakningsmekanism för att säkerställa genomförandet av konventionens bestämmelser. Sverige ratificerade konventionen den 28 juni 2013 och tillträder konventionen den 1 oktober 2013. Beträffande svenskt genomförande av konventionen, se avsnitt 4.2.

5 EU:s direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi

Europaparlamentets och rådets direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi antogs den 15 november 2011 och trädde i kraft den 17 december 2011.

Direktivet, som finns i *bilaga 1*, inleds med att ange att dess syfte är att fastställa minimiregler för brottsrekvisit och påföljder när det gäller sexuella övergrepp mot och sexuell exploatering av barn, barnpornografi och kontaktsökning med barn för sexuella ändamål. Syftet är vidare att stärka åtgärderna för att förebygga sådana brott och förbättra skyddet för dess offer, artikel 1. Begreppen barn, åldern för sexuell självbestämmande, barnpornografi, barnprostitution, pornografisk föreställning och juridisk person definieras i artikel 2. Med barn avses i direktivet varje person som är under arton år. Åldern för sexuell självbestämmande anges i direktivet som den ålder under vilken det enligt nationell lag är förbjudet att ägna sig åt sexuella handlingar med ett barn.

I artiklarna 3–6 anges de gärningar som ska vara straffbelagda. Där framgår även de krav som direktivet uppställer i fråga om lägsta maximistraff för olika gärningar. Artikel 3 behandlar brott som har samband med sexuella övergrepp. För vissa av gärningarna i artikel 3 gäller kriminaliseringskravet endast när de riktar sig mot barn som inte uppnått åldern för sexuellt självbestämmande. Artikel 4 behandlar brott som har samband med sexuell exploatering. Straffen i artiklarna 3 och 4 är delvis differentierade beroende på om brottet riktar sig mot ett barn som uppnått åldern för sexuellt självbestämmande eller inte. I artikel 5 behandlas brott som har samband med barnpornografi och i artikel 6 kontaktsökning med barn i sexuellt syfte. I artikel 7 stadgas vad som ska gälla i fråga om dels ansvar för medverkan till brott enligt direktivet, dels ansvar för försök till vissa av brotten. I artikel 8 behandlas vissa frågor om frivilliga sexuella handlingar. Av bestämmelsen framgår att det är upp till medlemsstaterna att avgöra om vissa handlingar ska vara straffbara när de involverar jämbördiga parter som är nära i ålder och grad av utveckling och mognad eller när barnet nått åldern för sexuellt självbestämmande. I artikel 9 anges vilka omständigheter som ska anses som försvarande.

I artikel 10 behandlas frågor om diskvalifikation och information om fällande domar. Medlemsstaterna ska enligt punkt 1 säkerställa att personer som dömts för brott som omfattas av direktivet kan förhindras att utöva åtminstone yrkesverksamhet som inbegriper direkta och regelbundna kontakter med barn. Enligt punkt 2 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att arbetsgivare, vid rekrytering till yrkesverksamhet eller organiserad frivilligverksamhet som innefattar sådana kontakter med barn, har rätt att få information om fällande domar för brott som direktivet omfattar. Arbetsgivarna ska få informationen på lämpligt sätt, såsom genom tillgång på begäran eller via den berörda personen. I punkt 3 anges att information rörande fällande domar för brott enligt direktivet eller om diskvalifikationer till följd av sådana domar ska kunna överföras mellan medlemsstaterna i enlighet med de förfaranden som anges i rådets rambeslut 2009/315/RIF om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och uppgifternas innehåll.

Artikel 11 handlar om beslag och förverkande. Artiklarna 12 och 13 behandlar juridiska personers ansvar samt sanktioner för dessa.

I artikel 14 föreskrivs att det ska vara möjligt för de behöriga myndigheterna att avstå från att lagföra eller straffa barn som är offer för sexuella övergrepp eller sexuell exploatering för deras medverkan i brott som de har tvingats att begå som en direkt följd av att de har utsatts för vissa gärningar enligt direktivet. Artikel 15 behandlar frågor om utredning och lagföring. Enligt punkt 1 ska utredning och lagföring inte vara beroende av anmälan från brottsoffret. I punkt 2, som behandlar frågan om preskription, anges att lagföring av flertalet brott enligt direktivet ska kunna ske under en tillräckligt lång tidsperiod efter det att offret uppnått myndighetsåldern och i en utsträckning som motsvarar brottets svårhetsgrad. Punkterna 3 och 4 anger att det ska finnas effektiva utredningsverktyg samt åtgärder för att möjliggöra identifiering av barn som är offer för brott enligt direktivet.

Frågor om rapportering av misstanke om sexuella övergrepp eller sexuell exploatering respektive om domsrätt behandlas i artiklarna 16 och 17.

Artiklarna 18–20 tar upp frågor om hjälp, stöd och skyddsåtgärder för barn som är brottsoffer. I artiklarna 21–25 behandlas åtgärder för att förebygga att sådana brott som omfattas av direktivet begås, såsom åtgärder mot reklam för möjligheten att begå övergrepp och för barnsexturism samt mot webbplatser som innehåller eller sprider barnpornografi, liksom olika former av interventionsprogram.

Avslutningsvis ges i artiklarna 26–30 bestämmelser om bl.a. införlivande, rapportering och ikraftträdande. Där framgår även att direktivet ersätter rambeslut 2004/68/RIF. Direktivet ska vara genomfört senast den 18 december 2013.

6 Genomförande av direktivet

6.1 Svensk rätt uppfyller i huvudsak åtagandena i direktivet

Regeringens bedömning: Svensk rätt uppfyller genom befintlig reglering åtagandena i direktivet med undantag för vissa frågor om preskription och registerkontroll.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som har yttrat sig delar flertalet bedömningen i promemorian eller lämnar den utan erinran. *Åklagarmyndigheten*, *Barnombudsmannen*, *Länsstyrelsen i Stockholms län*, *Sveriges advokatsamfund* och *ECPAT Sverige* anför dock att gärningar bestående i att förmå ett barn att bevittna sexuella handlingar eller sexuella övergrepp enligt *artikel 3.2 och 3* i direktivet bör straffbeläggas i en särskild bestämmelse, alternativt att straffstadgandet om sexuellt ofredande i 6 kap. 10 § brottsbalken bör utvidgas till att uttryckligen omfatta gärningar där ett barn i sexuellt syfte förmås att bevittna en sexuell handling. *ECPAT Sverige* anför också att brottet kontakt med barn i sexuellt syfte, 6 kap. 10 a § brottsbalken, uttryckligen bör inkludera barnpornografibrott för att åtagandena i direktivets *artikel 6* om kontaktsökning med barn i sexuellt syfte ska vara uppfyllda. *Barnombudsmannen* och *ECPAT Sverige* anser vidare, beträffande vissa brott, att dagens påföljder inte står i proportion till brottens allvar och att en del brottsliga gärningar bör ges en annan rubricering. De förordar också att barnpornografibrottet i brottsbalkens kapitel 16 i stället ska tas upp i brottsbalkens kapitel 6 om sexualbrotten. *Barnombudsmannen* anför, beträffande *artikel 10*, att det är viktigt att i vissa avseenden säkerställa att en person som begått brott enligt artiklarna 3–7 tillfälligt eller permanent förhindras att utöva yrkesverksamhet som inbegriper direkta eller regelbundna kontakter med barn. Liknande synpunkter framförs av *ECPAT Sverige* samt *länsstyrelserna i Stockholms län och Västra Götalands län*. *ECPAT Sverige* ifrågasätter också om Sverige, när det gäller ansvar och sanktioner för juridiska personer i *artiklarna 12 och 13* i direktivet, genom reglerna om företagsbot uppfyller direktivets krav på preventivt syfte och avskräckande påföljder. Flera remissinstanser, däribland *Barnombudsmannen*, *Stockholms läns landsting (BUP Traumaenhet; Barn- och ungdomspsykiatri)*, *ECPAT Sverige* och *Rädda Barnens riksförbund*, har också synpunkter avseende interventionsåtgärder och förebyggande åtgärder.

Skälen för regeringens bedömning

Genomförandet av direktiv i svensk rätt

Ett EU-direktiv är bindande med avseende på det resultat som ska uppnås men överläter åt de nationella myndigheterna att bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet. I den utsträckning det som föreskrivs i direktivet redan är uppfyllt är det tillräckligt att hänvisa till

befintlig lagstiftning och andra åtgärder. Det är regeringen som ansvarar för att EU-rättsliga direktiv genomförs korrekt och i rätt tid. I den utsträckning det krävs lagändringar för att genomföra hela eller delar av ett direktiv sker det i enlighet med den ordinarie lagstiftningsprocessen, vilket innefattar sedvanlig remiss- och riksdagsbehandling.

I samband med att det nu aktuella förslaget till direktiv presenterades gjordes inom Regeringskansliet en analys av förslaget liksom av dess konsekvenser för svensk lagstiftning vid ett kommande genomförande. En faktagenommemoria som beskrev innehållet i förslaget samt gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa överlämnades till riksdagen. Riksdagen hölls också löpande informerad om hur förhandlingsarbetet fortskred. I samband med antagandet av direktivet gjordes inom Regeringskansliet en förnyad bedömning av hur svensk rätt uppfyller de krav som ställs i direktivet och om några författningsändringar är nödvändiga.

I det sammanhanget upprättades inom Regeringskansliet en promemoria med en analys av vilka åtgärder som bedöms nödvändiga för att Sverige ska leva upp till sina åtaganden enligt direktivet (Ju2012/1908/L5). I analysen gjordes bedömningen att Sverige i mycket stor utsträckning lever upp till vad direktivet kräver men att vissa författningsändringar torde krävas för att fullt ut leva upp till åtagandena i fråga om preskription och registerkontroll. En utredare har haft i uppdrag att, med utgångspunkt i den inom Regeringskansliet gjorda analysen, ta fram underlag för bedömningen av vilka åtgärder som krävs för att Sverige ska leva upp till sina åtaganden enligt direktivet och lämna förslag till de författningsändringar som därvid bedöms krävas. Utredaren skulle även hålla sig underrättad om den fortsatta beredningen av dels Sexualbrottsutredningens betänkande SOU 2010:71, dels Ds 2011:15 om genomförande av rambeslutet om utbyte av uppgifter ur kriminalregister. Uppdraget har redovisats i promemorian Genomförande av EU:s direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi (Ds 2012:45). Den analys som gjorts inom Regeringskansliet redovisas i en bilaga till promemorian.

I promemorian föreslås att en ny lag om registerkontroll avseende personer som arbetar med barn införs och att tillämpningsområdet för preskriptionsbestämmelsen i 35 kap. 4 § andra stycket brottsbalken utvidgas till att omfatta vissa ytterligare brott. När det gäller övriga delar av direktivet gör utredaren samma bedömning som gjordes vid den ovan nämnda analysen, nämligen att några ytterligare lagändringar inte är nödvändiga.

Sverige uppfyller genom befintlig reglering i huvudsak kraven enligt direktivet

Som framgått i det föregående gjordes inför antagandet av direktivet bedömningen att Sverige, med ett par undantag, uppfyller kraven i direktivet och samma bedömning görs i promemorian.

När det gäller de synpunkter som remissinstanserna framfört gör regeringen följande överväganden. Artikel 3.2 och 3 i direktivet, som handlar om att förmå ett barn som inte uppnått åldern för sexuell

Prop. 2012/13:194 självbestämmande att bevittna sexuella handlingar eller sexuella övergrepp, motsvaras till sitt innehåll av artikel 22 i Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp. Artikel 6.1 i direktivet, om kontaktsökning med barn i sexuellt syfte, motsvaras till sitt innehåll av artikel 23 i konventionen. Inför det svenska tillträdet till konventionen har bedömningen gjorts att svensk lagstiftning genom bestämmelsen om sexuellt ofredande uppfyller vad konventionen kräver beträffande barns bevittnande av sexuella övergrepp och sexuella handlingar, liksom att svensk lagstiftning lever upp till kraven när det gäller kontaktsökning med barn i sexuellt syfte (prop. 2012/13:111). Vad remissinstanserna anför utgör inte skäl för att i förhållande till direktivet göra en annan bedömning. Det föreligger inte heller skäl att i det aktuella ärendet gå in på frågor om var i brottsbalken olika brott mot barn bör vara placerade.

Direktivets artikel 10.1 ställer krav på att medlemsstaterna ska säkerställa att personer som dömts för brott enligt direktivet kan förhindras att utöva yrkesverksamhet som inbegriper direkta och regelbundna kontakter med barn. Redan i dag finns möjlighet för vissa arbetsgivare inom framför allt vård, skola och omsorg att förhindra att personer som dömts för brott enligt direktivet arbetar inom olika typer av verksamheter som innefattar kontakt med barn. Genom införandet av den nya lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn kommer ytterligare arbetsgivare att omfattas av rätten att begära information om vissa uppgifter i belastningsregistret (se nedan avsnitt 6.2). På detta sätt säkerställs att en fysisk person som har dömts för brott som omfattas av direktivet kan förhindras att utöva verksamhet som inbegriper direkta och regelbundna kontakter med barn. Därigenom uppfylls således direktivets krav i denna del.

Direktivets bestämmelser om ansvar och sanktioner för juridiska personer utgör standardbestämmelser som återfinns i flera andra instrument som antagits inom ramen för samarbetet i rättsliga och inrikes frågor. De svenska reglerna om företagsbot har i de sammanhangen ansetts uppfylla de krav som ställts i fråga om ansvar och sanktioner för juridiska personer och sanktionerna har ansetts vara effektiva, proportionella och avskräckande, se t.ex. propositionen Genomförande av rådets rambeslut om kampen mot organiserad brottslighet (2010/11:76 s. 34 f.). Enligt regeringen saknas anledning att göra en annan bedömning i förhållande till det nu aktuella direktivet.

Inte heller vad remissinstanserna anför i fråga om interventionsåtgärder och förebyggande åtgärder utgör skäl för regeringen att göra någon annan bedömning än den som tidigare gjorts inom Regeringskansliet, nämligen att Sverige lever upp till åtagandena även i dessa delar.

Sammanfattningsvis kan således konstateras att det som framkommit vid remissbehandlingen inte föranleder regeringen att frånga den bedömning som gjordes inom Regeringskansliet inför antagandet av direktivet, alltså att svensk rätt, med undantag av vissa frågor om preskription och registerkontroll, lever upp till kraven enligt direktivet. Dessa frågor behandlas i de följande avsnitten.

6.2 En ny lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn

Prop. 2012/13:194

6.2.1 Rättsliga utgångspunkter

Svensk lagstiftning

Lagen och förordningen om belastningsregister

Uppgifter om den som dömts till påföljd för brott finns i belastningsregistret. I lagen (1998:620) om belastningsregister och förordningen (1999:1134) om belastningsregister finns bestämmelser om vilka uppgifter som registret ska innehålla och om när uppgifter ur detta ska eller får lämnas ut till såväl nationella som utländska myndigheter och andra organ.

Det är Rikspolisstyrelsen som för belastningsregistret. Ändamålet med registret är framför allt, men inte bara, att ge information om sådana belastningsuppgifter som behövs i de brottsbekämpande myndigheternas och domstolarnas verksamhet. I registret ska bl.a. samtliga påföljder för brott, utvisning, förvandlingsstraff för böter, åtalsunderlåtelse samt kontakt- och tillträdesförbud föras in. Uppgifter om den som är dömd i utlandet ska under vissa förutsättningar också föras in i belastningsregistret. Närmare regler om vilka uppgifter som registret ska innehålla finns i förordningen om belastningsregister.

Enligt 6 § lagen om belastningsregister ska uppgifter ur registret lämnas ut om det begärs av bl.a. polis-, tull-, eller åklagarmyndighet eller allmän domstol för brottsutredning, åtal och val av påföljd. Uppgifter ur registret ska även lämnas ut till myndighet i övrigt i den utsträckning regeringen för vissa slag av ärenden föreskriver det. I förordningen om belastningsregister finns närmare föreskrifter om myndigheter som har rätt att vända sig till Rikspolisstyrelsen och begära uppgifter ur registret.

I 9 § lagen om belastningsregister regleras i vilka fall en enskild har rätt att få del av uppgifter ur belastningsregistret. En enskild har enligt första stycket rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. En enskild har också enligt andra stycket rätt att i vissa fall få ett begränsat utdrag om sig själv ur belastningsregistret. Sådan rätt tillkommer den enskilde bl.a. enligt bestämmelser i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling, lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn, lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder och skollagen (2010:800). Regeringen, eller i vissa fall den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

Enligt 10 § lagen om belastningsregister har en enskild rätt att få uppgifter ur registret om en annan enskild, om det behövs bl.a. för att pröva en fråga om anställning eller uppdrag i en verksamhet som avser vård, i den utsträckning regeringen för vissa typer av fall föreskriver det. I förordningen om belastningsregister finns närmare föreskrifter om enskilds rätt att vända sig till Rikspolisstyrelsen och begära uppgifter ur registret.

Sekretess till skydd för intresset av att förebygga eller beivra brott regleras i 18 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Sekretess gäller för uppgifter i förundersökningar och motsvarande utredningar enligt 23 kap. rättegångsbalken (18 kap. 1 §) och som regel för underrättelseuppgifter (18 kap. 2 §). Sekretessbestämmelser till skydd för enskild för uppgifter i nu aktuella sammanhang finns huvudsakligen i 35 kap. offentlighets- och sekretesslagen, som reglerar sekretess till skydd för enskild i verksamhet som syftar till att förebygga eller beivra brott.

Bestämmelser om sekretess för belastningsregistret finns i 35 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen. Enligt bestämmelsen gäller sekretess i verksamhet som avser förande av eller uttag ur belastningsregistret för uppgift i registret. Sekretessen är absolut. I fråga om utlämnande av sådan uppgift gäller vad som är föreskrivet i lagen om belastningsregister och i säkerhetsskyddslagen (1996:627) samt i förordningar som har meddelats med stöd av dessa lagar.

Av 7 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen följer att om en myndighet får en sekretessreglerad uppgift från en annan myndighet, gäller sekretess för uppgiften hos den mottagande myndigheten endast om sekretess följer av en primär sekretessbestämmelse som är tillämplig hos den mottagande myndigheten eller av en bestämmelse om överföring av sekretess. Av 39 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen framgår att sekretess normalt inte gäller i ärenden om anställning.

Personuppgiftslagen

Personuppgiftslagen (1998:204) syftar till att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter. Lagen gäller för sådan behandling av personuppgifter som helt eller delvis är automatiserad. Lagen gäller även vid manuell behandling av personuppgifter som ingår eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter och som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier, dvs. manuellt förda register (1 och 5 §§). Personuppgiftslagen gäller inte för sådan behandling som en fysisk person utför som ett led i en verksamhet av rent privat natur (6 §). Personuppgiftslagen gäller subsidiärt i förhållande till andra lagar eller förordningar när det i dessa finns bestämmelser som avviker från personuppgiftslagen (2 §).

Behandling av personuppgifter är tillåten endast i de fall och på de villkor som anges i personuppgiftslagen. Den personuppgiftsansvarige ska även se till att personuppgifter som behandlas är adekvata och relevanta och att personuppgifterna inte innehåller mer information än vad som behövs för ändamålet. En behandling av personuppgifter får bara ske om det kan ske enligt någon av de alternativa förutsättningarna för tillåten behandling (9 §). Vid behandling av uppgifter i ostrukturerat material, exempelvis löpande text, behöver dock merparten av personuppgiftslagens hanteringsregler inte tillämpas. Behandlingen får i sådana fall utföras så länge den inte innebär en kränkning av den registrerades personliga integritet (5 a §).

Enligt personuppgiftslagen är det förbjudet för andra än myndigheter att behandla personuppgifter om lagöverträdelse som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden (21 §). För forskningsändamål får dock andra än myndigheter behandla sådana personuppgifter om behandlingen godkänts enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor. Det är också tillåtet att behandla sådana uppgifter i ostrukturerat material om behandlingen inte innebär en kränkning av den registrerades integritet. Det nämnda förbudet gäller även om den registrerade samtycker till behandlingen. Däremot kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter eller beslut i ett särskilt fall om undantag från förbudet. Av 9 § personuppgiftsförordningen (1998:1191) framgår att regeringen bemyndigat Datainspektionen att meddela sådana föreskrifter och beslut. Datainspektionen har också meddelat föreskrifter i enlighet med bemyndigandet. Av dessa framgår att personuppgifter som avses i 21 § personuppgiftslagen får behandlas bl.a. om behandlingen avser endast enstaka uppgift som är nödvändig för att rättsliga anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras i ett enskilt fall, eller behandlingen avser endast enstaka uppgift som är nödvändig för att anmälningsskyldighet enligt lag ska kunna fullgöras (Föreskrifter om ändring av Datainspektionens föreskrifter [DIFS 1998:3] om undantag från förbudet för andra än myndigheter att behandla personuppgifter om lagöverträdelse m.m. [DIFS 2010:1]). Dessa föreskrifter gäller alltså numera i första hand uppgifter som behandlas i strukturerad form och som således inte får behandlas med stöd av 5 a § personuppgiftslagen.

Personuppgiftslagen innehåller också bestämmelser om att den personuppgiftsansvarige ska informera den registrerade om behandling som rör honom eller henne. Den personuppgiftsansvarige är skyldig att till var och en som ansöker om det en gång per kalenderår utan kostnad lämna besked om personuppgifter som rör den sökande behandlas eller inte (26 §). Behandlas sådana uppgifter ska skriftlig information lämnas också om vilka uppgifter om den sökande som behandlas, varifrån dessa uppgifter har hämtats, ändamålen med behandlingen och till vilka mottagare eller kategorier av mottagare som uppgifterna lämnas ut.

Genom rätten till registerutdrag får den enskilde en möjlighet att kontrollera om han eller hon är registrerad och, om så är fallet, att de registrerade personuppgifterna är riktiga. Rätten till registerutdrag är en förutsättning för att den enskilde ska kunna få felaktiga personuppgifter rättade. Den personuppgiftsansvarige är på begäran av den registrerade skyldig att snarast rätta personuppgifter som är felaktiga, missvisande eller ofullständiga eller som annars inte har behandlats i enlighet med lagen (28 §).

Den registrerade har rätt till skadestånd från den personuppgiftsansvarige om behandling av personuppgifter i strid med lagen orsakar skada eller kränkning av den personliga integriteten. Överträdelse av bestämmelserna i personuppgiftslagen kan under vissa förutsättningar även medföra straff i form av böter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, fängelse högst två år (48-49 §§).

Enligt lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn ska en person som erbjuds anställning, uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande vid sådant hem lämna ett utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret till den som erbjuder anställningen. Utdraget ska vara högst sex månader gammalt. Om registerkontroll inte utförts får personen inte anställas, ges uppdrag eller praktiktjänstgöring. Arbetsgivaren avgör dock om en person med uppgift i belastningsregistret ska anställas. På begäran av den som lämnat ett registerutdrag ska det återlämnas i original. Utdraget eller en kopia av det ska dock bevaras under minst två år från det anställningen, uppdraget eller praktiktjänstgöringen påbörjades.

Enligt 9 § lagen om belastningsregister har en enskild som ska lämna ett utdrag enligt den nu aktuella lagen rätt till ett begränsat utdrag ur registret som endast innehåller uppgifter om brott som är relevanta för ändamålet.

Lagen om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder

Enligt lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder ska en person som erbjuds anställning, uppdrag eller praktiktjänstgöring i en sådan verksamhet på begäran lämna ett utdrag ur belastningsregistret till den som erbjuder anställningen. Utdraget ska vara högst ett år gammalt. Om registerkontroll inte utförts får personen inte anställas, ges uppdrag eller praktiktjänstgöring. Undantag från skyldigheten att kontrollera belastningsregistret gäller då den som ska anställas är förälder åt den assistansberättigade.

Arbetsgivaren avgör om en person med uppgift i belastningsregistret ska anställas. På begäran av den som lämnat ett registerutdrag ska det återlämnas i original. Utdraget eller en kopia av det ska dock bevaras under minst två år från det anställningen, uppdraget eller praktiktjänstgöringen påbörjades.

Enligt 9 § lagen om belastningsregister har en enskild som ska lämna ett utdrag enligt den nu aktuella lagen rätt till ett begränsat utdrag ur registret som endast innehåller uppgifter om brott som är relevanta för ändamålet.

Skollagen

Enligt 2 kap. 31 § skollagen (2010:800) ska en person som erbjuds en anställning inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan samt inom viss annan pedagogisk verksamhet, lämna ett utdrag ur belastningsregistret till den som erbjuder anställningen. Även den som erbjuds uppdrag, praktiktjänstgöring, arbetspraktik eller liknande i en sådan verksamhet ska lämna ett utdrag ur belastningsregistret. Utdraget ska vara högst ett år gammalt. Om registerkontroll inte utförts får personen inte anställas, ges uppdrag eller praktiktjänstgöring. Arbetsgivaren avgör dock om en

person med uppgift i belastningsregistret ska anställas. På begäran av den som lämnat ett registerutdrag ska det återlämnas i original.

Enligt 9 § lagen om belastningsregister har en enskild som ska lämna ett utdrag enligt den nu aktuella lagen rätt till ett begränsat utdrag ur registret som endast innehåller uppgifter om brott som är relevanta för ändamålet.

Åtgärder på EU-nivå

Rambeslutet om utbyte av uppgifter ur kriminalregister

Rådets rambeslut 2009/315/RIF om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och uppgifternas innehåll är en del av det arbete som pågår inom EU för att förbättra informationsutbytet mellan medlemsstaterna på det rättsliga området. Enligt rambeslutet ska varje medlemsstat som meddelar en dom mot en annan medlemsstats medborgare informera medborgarstaten om domen. Medborgarstaten ska därefter lagra informationen. Tanken är att varje medlemsstat ska ha information om samtliga domar som har meddelats inom EU mot de egna medborgarna. Rambeslutet möjliggör också för medlemsstaterna att, via centralmyndigheterna, begära uppgifter ur varandras kriminalregister i enskilda fall.

Rambeslutet omfattar flera åtgärder som medlemsstaterna sedan tidigare har bistått varandra med. Rambeslutet har dock öppnat nya, standardiserade vägar och möjligheter för ett mer rutinmässigt uppgiftsutbyte, främst när det gäller uppgifter som ska användas i brottmålsförfaranden.

Den anpassning av lagstiftningen som rambeslutet har krävt har genomförts genom ändringar i framför allt lagen och förordningen om belastningsregister (prop. 2011/12:163). Rikspolisstyrelsen har utsetts till centralmyndighet för samarbetet enligt rambeslutet. I lagen om belastningsregister har det bl.a. införts en bestämmelse som möjliggör för Rikspolisstyrelsen att lämna ut uppgifter ur belastningsregistret till en myndighet i en annan medlemsstat för något annat ändamål än att användas i ett brottmålsförfarande om en svensk myndighet i motsvarande fall har rätt att få del av uppgifterna (12 a §). Enligt en ny bestämmelse i förordningen om belastningsregister ska Rikspolisstyrelsen, om en enskild begär uppgifter om sig själv i belastningsregistret med stöd av 9 § lagen om belastningsregister och är medborgare i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen, även inhämta uppgifter som finns om honom eller henne i kriminalregistret i den staten (22 c § förordningen).

6.2.2 Arbetsgivares och uppdragsgivares rätt till information från belastningsregistret

Regeringens förslag: Den som erbjuds en anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring i staten, en kommun, ett landsting, ett företag eller en organisation ska, om arbetet innefattar direkt och regelbunden kontakt med barn, på begäran visa upp ett utdrag ur

belastningsregistret. Registerutdraget får inte vara äldre än ett år. Arbetsgivare och uppdragsgivare får inte dokumentera en kontroll av ett registerutdrag på något annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp.

Regeringens bedömning: Redan anställda bör inte omfattas av registerkontrollen. Arbetsgivare och uppdragsgivare bör inte vara skyldiga att kontrollera belastningsregistret och det bör inte vara förbjudet att anställa eller anlita personer som förekommer i belastningsregistret.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås dock att föräldrar som innehar anställning eller uppdrag endast inom en grupp vari det egna barnet ingår inte ska omfattas av arbetsgivarens eller uppdragsgivarens rätt att få uppgifter ur belastningsregistret. Bestämmelsen är också utformad på ett något annorlunda sätt.

Remissinstanserna: Det stora flertalet remissinstanser tillstyrker eller har ingen erinran mot förslaget att arbetsgivare och uppdragsgivare som rekryterar personer till arbete som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn ska ges en rätt att begära att utdrag ur belastningsregistret visas upp. *Arbetsdomstolen* anser emellertid att det kan vara ägnat att förvirra att införa en lagstadgad rätt för arbetsgivare att begära registerutdrag i en situation där det inte finns något motsvarande förbud och avstyrker mot bakgrund av detta förslaget. *Arbetsdomstolen* anser att det i stället bör vara möjligt att, i lagen om belastningsregister, reglera en enskilds rätt att få del av ett begränsat utdrag ur belastningsregistret utan att koppla detta till en rätt för arbetsgivare att begära registerutdrag.

Flertalet remissinstanser tillstyrker även förslagets utformning och avgränsningar. *Skåne läns landsting* anser att det i lagtexten uttryckligen bör anges att praktikanter omfattas av möjligheten till registerkontroll. *Riksidrottsförbundet*, *Riksförbundet Barnens Rätt i samhället (BRIS)*, *Sveriges kvinno- och tjejjourers riksförbund (SKR)*, *ECPAT Sverige* samt *Svenska Scoutrådet* framhåller att även föräldrar som innehar anställning eller uppdrag endast inom en grupp vari det egna barnet ingår bör omfattas av möjligheten till registerkontroll. Även *Länsstyrelsen i Stockholms län* anser att det i vart fall bör föras ett resonemang kring huruvida även denna grupp bör omfattas av möjligheten till registerkontroll. *Sveriges Läkarförbund* menar att det behöver preciseras ytterligare vad som avses med ”direkt och regelbunden kontakt med barn”. *Sveriges kommuner och landsting (SKL)* och *Skåne läns landsting* anser att även redan anställda personer bör omfattas av regleringen vid byte till arbetsuppgifter som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn. *ECPAT Sverige* påtalar att arbetsgivarna ska vara skyldiga att inhämta ett registerutdrag och att det bör införas ett förbud mot att anställa personer som förekommer i belastningsregistret. Även *Barnombudsmannen* och *SKL* anser att det bör finnas en skyldighet att begära utdrag ur belastningsregistret. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* anser att denna fråga i vart fall bör utredas ytterligare. *Svea hovrätt* påpekar att det inte helt klart framgår för vem uppdragstagare och praktikanter ska

visa upp utdraget. *Svenskt Näringsliv* framhåller att arbetsgivaren måste få dokumentera innehållet i det uppvisade registerutdraget eftersom det annars, i verksamheter där det förekommer ett stort antal rekryteringar, finns risk för att den rekryteringsansvarige hinner glömma bort innehållet i registret innan beslut om anställning fattas. Även *Vårdföretagarna* menar att dokumentation bör få ske i syfte att i efterhand kunna styrka att kontroll har skett. *Svea hovrätt* anser att det kan övervägas om det bör införas en skadeståndsrättslig sanktion för överträdelser av det föreslagna dokumentationsförbudet.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Arbetsgivare och uppdragsgivare ska vid rekrytering ha rätt att få information om fällande domar

Artikel 10.2 i direktivet reglerar frågan om tillgång till uppgifter ur belastningsregistret. Enligt artikeln ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att arbetsgivare ska ha rätt att begära information om fällande domar för brott som omfattas av direktivet och eventuella diskvalifikationer till följd av sådana domar. Rätten till information ska gälla när arbetsgivare rekryterar personal till yrkesverksamhet eller organiserad frivilligverksamhet, om arbetet innefattar direkta och regelbundna kontakter med barn. Arbetsgivarna ska få informationen på lämpligt sätt, antingen genom tillgång på begäran eller via den berörda personen. Av *beaktandesats 40* framgår att med arbetsgivare avses även personer som bedriver organisationer som är aktiva inom frivilligverksamhet, om organisationernas verksamhet omfattar tillsyn över barn eller omsorg om barn och arbetet innefattar direkta och regelbundna kontakter med barn. På vilket sätt information om fällande domar ska överlämnas, liksom det exakta innehållet i informationen, bör fastställas i enlighet med nationell lagstiftning. Det överlämnas även till medlemsstaterna att bestämma vad som avses med organiserad frivilligverksamhet och med begreppet direkt och regelbunden kontakt med barn.

Artikel 10.2 i direktivet innebär alltså en skyldighet för medlemsstaterna att se till att arbetsgivare, när de rekryterar personal till viss yrkesverksamhet eller organiserad frivilligverksamhet där arbetet innefattar närmare kontakter med barn, ska ha rätt att få information från belastningsregistret.

Behov av författningsreglering

Som redogjorts för i avsnitt 6.2.1 har redan i dag arbetsgivare inom vissa områden där det förekommer kontakter med barn en författningsreglerad möjlighet att få information från belastningsregistret. Det gäller vid rekrytering enligt lagen om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn och lagen om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder. Det gäller även vid rekrytering av personal inom förskola, förskoleklass, fritidshem, grundskola, grundsärskola, specialskola och sameskola samt inom annan närmare angiven pedagogisk verksamhet enligt skollagen. Enligt samtliga dessa lagar är det den enskilde som, på begäran av

Prop. 2012/13:194 arbetsgivaren, själv ska inhämta ett utdrag ur belastningsregistret. Enligt 9 § lagen om belastningsregister har den enskilde i dessa situationer rätt att få ett begränsat registerutdrag som endast innehåller uppgift om vissa brott. Vidare har en statlig, kommunal eller landstingskommunal myndighet som beslutar om anställning av personal inom bl.a. vård av barn och ungdom, rätt att enligt 11 § förordningen om belastningsregister få uppgifter ur registret. Rätten att få uppgifter ur belastningsregistret gäller enligt 21 § samma förordning även en enskild sammanslutning eller en person som beslutar om anställning av personal inom vård av barn och ungdom. I dessa fall är det arbetsgivaren som inhämtar uppgifterna ur belastningsregistret.

Med barn avses enligt lagen om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn och lagen om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder varje person som är under 18 år, dvs. samma definition som i direktivet. När det gäller registerkontroll vid rekrytering av personal enligt skollagen saknas stöd för att registerkontrollera personal som anställs vid gymnasieskolor och gymnasiesärskolor.

Som framgår ovan registerkontrolleras redan i dag en stor del av de som arbetar med barn och ungdomar inför anställningar som innefattar direkta och regelbundna kontakter med barn. Det finns dock fler typer av arbeten och uppdrag som innefattar direkta och regelbundna kontakter med barn men där arbetsgivare och uppdragsgivare i dag inte har någon uttrycklig rätt att få uppgifter ur belastningsregistret. Som exempel på sådana arbetsgivare och uppdragsgivare kan nämnas olika trossamfund, t.ex. Svenska kyrkan. Inom Svenska kyrkan finns bl.a. tjejgrupper, söndagsskola och barntimmar. Därutöver tillkommer konfirmander samt besök i Svenska kyrkans öppna verksamhet, såsom t.ex. besök i fritidsverksamhet och öppen förskola.

En stor del av den barnverksamhet som förekommer i Sverige bedrivs inom ramen för ideella föreningar, t.ex. scoutrörelser och idrottsföreningar. Vidare bedrivs viss barnverksamhet i stiftelseform. Som exempel kan nämnas stiftelserna Barnens Dag och Malmö sommargårdar. Det finns även företag som erbjuder s.k. hushållsnära tjänster med inriktning på barn, t.ex. barnpassning och läxhjälp. Barnpassning kan även ingå i utbudet hos företag eller föreningar som erbjuder träningsmöjligheter.

Även inom landsting och kommuner bedrivs verksamhet som innefattar kontakter med barn. Inom sjukvården och tandvården kommer t.ex. de flesta läkare och sjuksköterskor respektive tandläkare i kontakt med barn. Kommuner kan vidare bedriva barnverksamhet i t.ex. bibliotek och idrottshallar.

De verksamheter som nu nämnts utgör exempel på verksamheter där det förekommer kontakter med barn och där det i dag saknas en lagreglerad rätt för arbetsgivare och uppdragsgivare att få information från belastningsregistret. Det finns naturligtvis ytterligare arbetsgivare och uppdragsgivare utöver de ovan nämnda som bedriver sådan verksamhet. Någon uttömmande uppräkningslista är knappast möjlig att göra.

I promemorian har föreslagits att rätten för arbetsgivare att begära information från belastningsregistret regleras särskilt. Direktivet kräver, som ovan anförts, att arbetsgivarna ska ha rätt att få information om

fällande domar. Den enskilde har, med stöd av 9 § första stycket lagen om belastningsregister, alltid rätt att på begäran skriftligen få ta del av uppgifter ur registret om sig själv. Det finns i dag inget förbud för arbetsgivare, som saknar författningsreglerad rätt att få information från belastningsregistret, att be att den enskilde inhämtar ett fullständigt utdrag ur belastningsregistret om sig själv med stöd av den bestämmelsen. *Arbetsdomstolen* anser mot den bakgrunden att det skulle vara ägnat att förvirra att införa en lagstadgad rätt för arbetsgivare att begära information från belastningsregistret.

Även om det, som *Arbetsdomstolen* menar, skulle vara möjligt att endast reglera den enskildes rätt att få del av ett begränsat utdrag ur belastningsregistret utan att samtidigt införa särskilda bestämmelser som ger arbetsgivare rätt att begära sådana utdrag anser regeringen att flera skäl talar mot en sådan lösning. Direktivet bygger på att arbetsgivare har en rätt att få del av uppgifter om meddelade domar. Även om den enskilde i dag alltid har möjlighet att få ett utdrag ur registret om sig själv så finns det inte någon skyldighet för en enskild att efterkomma en begäran från en arbetsgivare som saknar författningsreglerad rätt att få information från belastningsregistret. Detta kan skapa en otydlighet för både arbetsgivare och arbets sökande.

För att på ett korrekt sätt genomföra direktivet, och för att skydda barn i utsatta positioner, anser regeringen att det är motiverat att en sådan skyldighet för den enskilde att följa en arbetsgivares begäran införs. En sådan ordning ger möjlighet att begränsa de aktuella utdragen till att endast innehålla uppgifter om sådana brott som krävs enligt direktivet. Genom att bestämmelsen, till skillnad från vad som föreslås i promemorian, utformas som en skyldighet för den enskilde att visa upp ett utdrag och inte en rätt för arbetsgivaren att begära utdraget, anser regeringen inte heller att en sådan bestämmelse blir förvirrande på det sätt som *Arbetsdomstolen* har anfört. En sådan utformning är också i linje med motsvarande bestämmelser i lagen om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn, lagen om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder och skollagen.

I sammanhanget kan nämnas att regeringen har beslutat att tillsätta en utredning som ska se över frågan om registerutdrag i arbetslivet (Dir. 2013:56). En särskild utredare ska bl.a. kartlägga av vilka skäl arbetsgivare, utan uttryckligt författningsstöd, begär att arbets sökande visar upp utdrag ur belastningsregistret. Utredaren ska också analysera och ta ställning till vilka åtgärder som behövs för att säkerställa att det råder rätt balans mellan å ena sidan arbetsgivares berättigade behov av att kunna kontrollera utdrag ur belastningsregistret och å andra sidan arbets sökandes berättigade behov av skydd för sin personliga integritet. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2014.

Det bör framhållas att möjligheten till kontroll av uppgifter i belastningsregistret i sig inte ger något svar på frågan om en person är lämplig för en viss anställning. Att en person har straffats för brott innebär normalt inte heller att han eller hon för all framtid kan anses olämplig att utföra vissa uppgifter. Förekomsten av anteckningar om brott är därför bara en av de omständigheter som bör vägas in vid en anställning. I den mån uppgifter om brott beaktas, får man utgå från att

Prop. 2012/13:194 arbetsgivaren gör en helhetsbedömning, där hänsyn tas till alla relevanta omständigheter. Fokus bör ligga på brottsligheten i det enskilda fallet, inte på brottstypen som sådan.

Möjligheten att begära registerutdrag bör gälla för vissa verksamhetsformer

Direktivets krav på tillgång till belastningsregisteruppgifter gäller vid rekrytering till yrkesverksamhet eller organiserad frivilligverksamhet där arbetet innefattar direkta och regelbundna kontakter med barn. Vad som avses med yrkesverksamhet och organiserad frivilligverksamhet definieras dock inte i direktivet.

I svensk rätt finns det inte någon vedertagen definition av begreppet yrkesverksamhet och i promemorian berörs inte frågan. Syftet med direktivet måste dock vara att möjligheten till registerkontroll ska omfatta, förutom den organiserade frivilligverksamheten vilken redogörs för närmare nedan, även verksamheter som bedrivs i vinstsyfte. Det torde inte spela någon roll om verksamheten bedrivs av en fysisk eller en juridisk person. Inte heller torde det ha någon betydelse om verksamheten bedrivs i offentlig eller privat regi.

När det gäller begreppet organiserad frivilligverksamhet anges i *beaktandesats 40* i direktivet att detta bör fastställas i enlighet med nationell lagstiftning. Inte heller detta begrepp har någon vedertagen definition i svensk rätt. Regeringen instämmer i promemorians bedömning att ett kännetecken för en sådan verksamhet torde vara att verksamheten har ett allmännyttigt syfte och bedrivs i organiserad form som huvudsakligen bygger på olika personers frivilliga arbete. I termen organiserad torde, utöver att det bedrivs verksamhet av viss omfattning, ligga att sammanslutningen har en fast struktur, att sammanslutningen har ett organ som kan företräda den utåt samt att den har någon form av styrdokument, t.ex. stadgar. Ett annat kännetecken för en frivilligverksamhet torde vara att det primära syftet med den inte är att berika dess eventuella medlemmar ekonomiskt. Intäkterna säkras normalt genom bl.a. medlemsavgifter, olika insamlingar och eventuellt offentliga bidrag. Regeringen instämmer i promemorians bedömning att den organiserade frivilligverksamheten närmast torde vara att jämföra med ideella föreningar i Sverige, samt att även stiftelser och registrerade trossamfund, när de inte bedriver näringsverksamhet, torde falla in under detta begrepp.

För att uppfylla direktivets krav på rätt till information från belastningsregistret, föreslås det i promemorian att arbetsgivare som rekryterar en person till yrkesverksamhet eller organiserad frivilligverksamhet ska ha rätt att få sådan information. Ingen remissinstans har närmare kommenterat den valda avgränsningen. Eftersom begreppen emellertid saknar direkt motsvarighet i vår nationella rätt kan det enligt regeringens bedömning skapa tillämpningsproblem att använda dem. Det framstår som mer relevant att i stället använda begrepp som avgränsar i vilka verksamheter registerkontroll bör få ske. Vid den avgränsningen är det lämpligt att använda sig av begrepp som redan förekommer i andra nationella författningar. Det är dock viktigt att tillämpningsområdet inte blir snävare än vad som är avsikten i direktivet. Regeringen anser att

möjligheten till registerkontroll bör gälla när någon anställs eller ges uppdrag i en verksamhet som är någorlunda organiserad. I enlighet med direktivets krav bör möjligheten gälla för både vinstdrivande och ideell verksamhet. Sådan verksamhet bedrivs t.ex. inom staten, kommuner, landsting, i bolag, ekonomiska föreningar, av enskilda näringsidkare, i ideella föreningar, registrerade trossamfund och stiftelser. För att samtliga relevanta verksamhetsformer ska täckas in av den föreslagna lagen bör i lagtexten anges att möjligheten till registerkontroll gäller anställningar inom staten, kommuner, landsting, företag och organisationer. Med *företag* bör i sammanhanget avses en fysisk eller juridisk person som bedriver näringsverksamhet. Med *organisation* bör avses en juridisk person som inte är företag.

Med den valda avgränsningen till i vilka verksamheter registerkontroll bör få ske kommer enligt regeringens bedömning regleringen att leva upp till direktivets krav i denna del.

Arbetet ska innefatta direkta och regelbundna kontakter med barn

Direktivets krav på tillgång till registeruppgifter gäller arbete som innefattar direkta och regelbundna kontakter med barn. Med barn avses enligt *artikel 2 a*) i direktivet varje person under 18 år. Vad som avses med direkta och regelbundna kontakter med barn får enligt *beaktandesats 40* i direktivet fastställas i enlighet med nationell lagstiftning.

Syftet med direktivet är att minska risken för att barn utsätts för sexuella övergrepp. Arbetsgivares och uppdragsgivares rätt att kontrollera utdrag ur belastningsregistret bör därför främst omfatta personer som utför ett arbete som ger utrymme för att utsätta barn för sådana övergrepp som direktivet avser att skydda mot. Regeringen anser, i likhet med den bedömning som görs i promemorian, att möjligheten att få tillgång till registeruppgifter bör gälla för rekrytering till sådana arbeten som innebär återkommande och nära kontakter med barn. Detta bör vara arbeten där arbetsuppgifterna i väsentlig grad består i att, huvudsakligen utan vårdnadshavarens eller någon annan vuxens närvaro, fostra, undervisa, sköta eller annars ta hand om eller på annat sätt arbeta i personlig kontakt med barn. Kravet på regelbundenhet bör innebära viss återkommande direktkontakt med barn. I lagtexten bör detta komma till uttryck på så sätt att arbetet ska omfatta direkt och regelbunden kontakt med barn.

Sveriges Läkarförbund anser att det bör preciseras ytterligare vad som avses med direkta och regelbundna kontakter med barn. Enligt regeringens bedömning är det inte möjligt att närmare ange vilka kontakter som omfattas. En bedömning måste göras i varje enskilt fall. Relevanta omständigheter vid bedömningen bör emellertid vara vilken typ av kontakter det rör sig om, vilken intensitet de har samt om de utförs i närvaro av vårdnadshavare eller en annan vuxen.

Regleringen ska omfatta den som erbjuds en anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring

Regleringen bör, på sätt som direktivet kräver, omfatta alla som rekryteras för att utföra uppgifter som innefattar direkta och regelbundna kontakter med barn. Det är därmed självklart att regleringen ska gälla vid

Prop. 2012/13:194 anställning för sådana arbetsuppgifter. Registerkontrollen bör, när det gäller anställda, inte begränsas till att avse endast tillsvidareanställda. Även den som erbjuds en tidsbegränsad anställning bör omfattas.

I promemorian föreslås vidare att även uppdragstagare ska omfattas av den föreslagna regleringen. Ledare inom idrottsföreningar och andra barnverksamheter anlitas i stor utsträckning som uppdragstagare. Risken för sexuella övergrepp måste enligt regeringens bedömning vara lika stor oavsett om någon arbetar med barn som anställd eller som uppdragstagare. Huvudmannens val att rekrytera personal på annat sätt än genom anställning bör således inte vara avgörande för om den som erbjuds arbete inom verksamheten ska omfattas av möjligheten till registerkontroll. Regeringen instämmer därför i promemorians bedömning att möjligheten att begära registerutdrag bör omfatta även uppdragstagare. Detta motsvarar i princip vad som gäller enligt t.ex. skollagen, där motsvarande argument har redovisats i propositionen Utvidgad registerkontroll inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg (prop. 2007/08:28 s. 9 f.). Även anställda i bemanningsföretag som tilldelas arbetsuppgifter som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn bör omfattas. För att detta ska komma till tydligt uttryck bör det anges särskilt i lagtexten.

I promemorian föreslås slutligen att även praktikanter ska omfattas av regleringen. Direktivet ställer, som ovan anförts, endast krav på tillgång till information från belastningsregistret vid rekrytering. Enligt regeringens bedömning är det inte helt självklart att direktivets krav på rätt till information om fällande domar vid rekrytering kan anses innefatta även praktiktjänstgöring. Inom ramen för sådan verksamhet som den nu aktuella regleringen föreslås omfatta är det emellertid inte helt ovanligt med olika former av praktik. Det kan t.ex. inom ramen för en utbildning till en högskoleexamen ingå att delar av utbildningen ska vara verksamhetsförlagda. Dessa verksamhetsförlagda utbildningsdelar, som t.ex. inom lärar- och förskollärarytbildningarna totalt omfattar 30 högskolepoäng motsvarande en termins heltidsstudier, kan bestå av ett fåtal sammanhängande perioder eller flera perioder av varierande längd. Även om utformningen av studenternas deltagande i verksamheten varierar, kan det ingå i utbildningen att studenten tillbringar tid ensam med ett eller flera barn. Under alla förhållanden kan de verksamhetsförlagda utbildningsdelarna innebära att studenter är delaktiga i de berörda verksamheterna i en sådan utsträckning att de ges möjligheter att knyta kontakter med barnen på ett sätt som inte skiljer sig påtagligt från vad som är fallet med anställda. Detta har ansetts motivera att den kontroll som sker enligt t.ex. skollagen även ska träffa de som under utbildning till en lärar- eller förskollärarytexamen tilldelas plats för att genomföra verksamhetsförlagd del av utbildningen (jfr prop. 2007/08:28 s. 11 f.). Det kan även handla om praktikanter som utför arbetspraktik eller motsvarande. En praktikplats kan även ingå som en del i utbildning på grundskole- och gymnasienivå. Regeringen instämmer i promemorians bedömning att också de som utför praktiktjänstgöring eller verksamhetsförlagd del av en utbildning bör omfattas av möjligheten till registerkontroll. Detta bör, som *Skåne läns landsting* framhållit i sitt remissvar, framgå direkt av lagtexten och bör uttryckas på så sätt att även

den som erbjuds praktiktjänstgöring på begäran ska visa upp ett utdrag ur belastningsregistret.

För att skydda den enskildes integritet bör det endast vara den som faktiskt erbjuds en anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring som ska omfattas av regleringen. Rätten för arbetsgivaren eller uppdragsgivaren att få del av uppgifter ur belastningsregistret bör alltså inte gälla andra eventuella kandidater till anställningen eller uppdraget utan registerkontrollen bör vara det sista ledet i anställningsförfarandet. Ett erbjudande om anställning, uppdrag eller praktiktjänstgöring kan lämnas med förbehåll för att det inte vid registerkontrollen kommer fram något som visar att den enskilde är olämplig för den tilltänkta uppgiften.

Av hänsyn till främst den personliga integriteten bör redan anställda inte omfattas av den nya regleringen. Redan anställda har inte, som en arbetsökande, någon möjlighet att avstå från att kontrolleras. Enligt regeringens bedömning skulle det därför vara ett alltför stort intrång i den personliga integriteten att kontrollera personer som redan är anställda. Kontrollen bör vara en del av den lämplighetsprövning som äger rum i samband med rekrytering av personal. Det bör därför inte finnas någon möjlighet att, som *SKL* och *Skåne läns landsting* föreslår, kontrollera anställda som, utan att ansöka om en ny tjänst, byter arbetsuppgifter hos samma arbetsgivare. När det gäller anställda hos ett bemanningsföretag förhåller det sig annorlunda eftersom det i förutsättningarna för anställningen ingår att kunna ta sig an nya uppdrag med andra förutsättningar. En person som är anställd hos ett bemanningsföretag och som byter uppdragsgivare bör därför omfattas av regleringen. Som framgår av avsnitt 7 föreslår dock regeringen en övergångsbestämmelse som innebär att de nya bestämmelserna inte ska tillämpas på den som efter ikraftträdandet erbjuds ett uppdrag inom ramen för en anställning som denne hade redan före ikraftträdandet.

Registerkontrollen ska även omfatta föräldrar som erbjuds anställning eller uppdrag i en grupp som det egna barnet ingår i

Inom många organiserade frivilligverksamheter är det vanligt att en förälder arbetar som t.ex. ledare eller tränare för en grupp vari det egna barnet ingår. Även om regeringen instämmer i promemorians bedömning att relationen barn-förälder är speciell och att en registerkontroll av föräldrar som vill vara delaktiga i sitt barns utveckling och lärande i t.ex. en idrottsförening skulle innebära ett stort intrång i den personliga integriteten, anser regeringen inte att direktivet ger stöd för att undanta föräldrar som erbjuds anställning eller uppdrag i en grupp vari det egna barnet ingår, från registerkontroll. Direktivets syfte är att skydda barn mot sexuella övergrepp. En förälder som arbetar i en barngrupp där det egna barnet ingår har samma möjlighet som andra anställda eller uppdragstagare att knyta an till barnen i gruppen. Därmed torde risken för att barn utsätts för sexuella övergrepp inte skilja sig på ett sådant sätt att det finns anledning att särbehandla föräldrar som arbetar i gruppen från andra anställda och uppdragstagare. Föräldrar som erbjuds anställning eller uppdrag i en grupp vari det egna barnet ingår bör därför inte, såsom föreslås i promemorian och som *RFSU* och *Vårdföretagarna* varit positiva till, undantas från arbetsgivares rätt att begära

Prop. 2012/13:194 registerutdrag. I stället bör, på sätt som *Riksidrottsförbundet, BRIS, SKR, ECPAT Sverige* samt *Svenska Scoutrådet* föreslår, även dessa föräldrar omfattas av den föreslagna registerkontrollen.

Föräldrar som utför arbetsuppgifter inom en grupp som det egna barnet ingår i, men där något anställningsavtal, uppdragsavtal eller avtal om praktiktjänstgöring inte finns med arbetsgivaren eller uppdragsgivaren, bör dock inte omfattas av den föreslagna möjligheten till registerkontroll. Beträffande anställda inom skolan har gjorts bedömningen att detta gäller t.ex. för föräldrar som deltar i föräldrakooperativa förskolor. Regeringen uttalade i propositionen Utvidgad registerkontroll inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg (prop. 2007/08:28 s. 16) att även om föräldrar i föräldrakooperativa förskolor utför arbetsuppgifter som annars skulle kunna utföras av anställda, så omfattas de inte av registerkontrollen eftersom de inte utför arbete på grund av ett uppdragsavtal med huvudmannen.

Det är den enskilde som själv ska inhämta registerutdraget

Regeringen instämmer i promemorians bedömning att det bör vara den enskilde som, på begäran av den som erbjuder anställningen, uppdraget eller praktiktjänstgöringen, ska inhämta ett utdrag ur belastningsregistret. På så sätt minskas integritetsintrånget genom att den enskilde har kontroll över vilka uppgifter som redovisas för arbetsgivaren eller uppdragsgivaren. Skyldigheten att inhämta registerutdrag bör dock gälla endast om arbetsgivaren eller uppdragsgivaren begär det.

Som *Svea hovrätt* påpekar framgår det inte helt klart av promemorian för vem uppdragstagare och praktikanter ska visa upp utdraget. Enligt motsvarande bestämmelser i skollagen gäller att registerutdraget i sådana fall ska lämnas till den inom verksamheten som beslutar om att anlita eller ta emot personen. Regeringen anser att det även för de situationer som nu övervägs bör vara uppdragsgivaren som ges rätt att begära att ett utdrag ur belastningsregistret visas upp. För att tydliggöra detta bör det i lagtexten uttryckligen anges att uppdragstagare och praktikanter på begäran ska visa upp utdraget för den inom verksamheten som beslutar om att anlita eller ta emot någon som uppdragstagare eller praktikant.

Regeringen instämmer vidare i promemorians bedömning att registerutdraget inte bör vara äldre än ett år. Detta är en rimlig bedömning och överensstämmer med vad som gäller enligt skollagen och lagen om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder.

I avsnitt 6.2.5 redovisas bedömningen att det i förordning bör anges vilka uppgifter de aktuella utdragen ska innehålla.

Det ska vara frivilligt för arbetsgivaren eller uppdragsgivaren att begära registerutdrag

Direktivet ålägger inte medlemsstaterna att införa någon skyldighet för arbetsgivarna eller uppdragsgivarna att kontrollera belastningsregistret innan de erbjuder någon anställning, uppdrag eller praktiktjänstgöring. Medlemsstaterna får alltså själva besluta om det ska införas en sådan skyldighet eller inte.

Som redogjorts närmare för i avsnitt 6.2.1 ska, enligt 2 kap. 31 § skollagen, den som erbjuds en anställning inom bl.a. förskola, förskoleklass och grundskola till den som erbjuder anställningen lämna ett utdrag ur belastningsregistret. Den som inte har lämnat registerutdrag får inte anställas. Även enligt lagen om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn och enligt lagen om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder gäller ett förbud mot att anställa någon i sådan verksamhet om inte ett utdrag ur belastningsregistret har kontrollerats.

Den utvidgade möjligheten för arbetsgivare och uppdragsgivare att begära uppgifter ur belastningsregistret kommer att träffa, förutom staten, kommuner, landsting och företag i vilka det förekommer kontakter med barn, även ideella verksamheter. Det kan handla om allt från stora organiserade idrottsföreningar som har anställt personal till små idrottsföreningar och körer som drivs av en eller endast ett fåtal ideellt engagerade ledare. *ECPAT Sverige* framför att arbetsgivarna bör vara skyldiga att inhämta ett registerutdrag. *Barnombudsmannen* och *SKL* anser att det i vissa fall bör finnas en sådan skyldighet och *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* menar att denna fråga i vart fall bör utredas ytterligare. *Vårdföretagarna* och *Svenska scoutrådet* uttrycker i sin tur särskilt att de delar den bedömning som görs i promemorian.

Inom framför allt ideella verksamheter kan det förekomma en stor mängd olika uppdrag som löper på både kortare och längre tid. Beroende på uppdragets art kan det i vissa fall framstå som uppenbart obehövt att begära ett registerutdrag. Att ålägga samtliga arbets- och uppdragsgivare som berörs av de föreslagna bestämmelserna en skyldighet att kontrollera belastningsregistret innan de anställer eller erbjuder någon uppdrag eller praktiktjänstgöring skulle enligt regeringens mening därför innebära en alltför stor administrativ börda. Vidare kommer det inte att finnas någon myndighet som utövar tillsyn över samtliga arbetsgivare och uppdragsgivare som ges möjlighet att kontrollera utdrag ur belastningsregistret. Det finns därför inte heller någon som skulle kunna kontrollera att en skyldighet att utföra registerkontroll efterlevs. Regeringen instämmer mot denna bakgrund i promemorians bedömning att det inte bör införas någon skyldighet för arbetsgivarna eller uppdragsgivarna att kontrollera ett utdrag ur belastningsregistret innan de erbjuder någon anställning, uppdrag eller praktiktjänstgöring som innefattar direkt och regelbunden kontakt med barn.

Utdraget ur belastningsregistret ska endast visas upp och registerkontrollen ska inte få dokumenteras

I promemorian föreslås att den enskilde endast ska vara skyldig att på begäran visa upp ett utdrag ur belastningsregistret. Det föreslås alltså inte någon skyldighet för den enskilde att, såsom är fallet enligt skollagen, lagen om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn och lagen om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder, lämna in ett registerutdrag till arbetsgivaren eller uppdragsgivaren.

Enligt samtliga nu nämnda lagar är arbetsgivaren eller uppdragsgivaren skyldig att kontrollera belastningsregistret innan någon anställs eller erbjuds uppdrag. Enligt lagen om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder och lagen om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn finns det därutöver även en skyldighet att bevara registerutdragen eller en kopia av dessa. Detta hänger samman med att det också ska finnas en möjlighet för Inspektionen för vård och omsorg att i egenskap av tillsynsmyndighet kontrollera att registerkontrollen verkligen utförs.

Den registerkontroll som nu föreslås kommer att träffa en rad olika verksamheter, både i offentlig och privat regi. Det kommer, som ovan redogjorts för, inte att införas någon skyldighet för arbetsgivare eller uppdragsgivare att kontrollera utdrag ur belastningsregistret och det kommer inte heller finnas någon myndighet som utövar tillsyn över samtliga berörda verksamheter. Med beaktande av detta, och att spridningen av uppgifter ur belastningsregistret bör begränsas i så stor utsträckning som möjligt, instämmer regeringen i promemorians bedömning att arbetsgivare och uppdragsgivare endast ska ges en möjlighet att kontrollera innehållet i registerutdraget genom att begära att detta visas upp. Arbetsgivare och uppdragsgivare bör alltså inte ges en författningsreglerad rätt att behålla utdraget eller att få en kopia av det.

I promemorian föreslås också ett förbud för arbetsgivare och uppdragsgivare att dokumentera den utförda kontrollen på annat sätt än genom en anteckning om att registerutdrag har visats upp. *Datainspektionen* tillstyrker förslaget och anför att bestämmelsen ger ett skydd för den personliga integriteten som kan minimera risken för ytterligare registrering och spridning av integritetskänsliga uppgifter från belastningsregistret. Även *Svenska Scoutrådet* och *RFSU* är uttryckligen positiva till förslaget.

Uppgifter i ett utdrag ur belastningsregistret är integritetskänsliga och bör inte spridas mer än nödvändigt. Som redovisats ovan ska det inte finnas någon rätt för arbetsgivaren eller uppdragsgivaren att begära att ett registerutdrag lämnas in. Detta hindrar dock inte arbetsgivaren eller uppdragsgivaren från att göra en anteckning om innehållet i registerutdraget i samband med att det visas upp. Om en arbetsgivare eller uppdragsgivare på detta sätt hanterar uppgifter ur ett registerutdrag torde förfarandet i normalfallet falla utanför tillämpningsområdet för personuppgiftslagen, i vart fall så länge uppgifterna inte behandlas i elektronisk form. Detta utesluter dock inte att hanteringen i vissa fall kan komma att innefatta sådan behandling av personuppgifter om lagöverträdelser som är förbjuden enligt personuppgiftslagen. Det gäller exempelvis privata arbetsgivares och uppdragsgivares behandling av personuppgifter om lagöverträdelser, om behandlingen är helt eller delvis automatiserad och i strukturerad form. Sker den automatiserade behandlingen i ostrukturerad form blir det för bedömningen av tillåtligheten avgörande om behandlingen kan anses utgöra en kränkning av den enskildes integritet eller inte. En offentlig arbetsgivare eller uppdragsgivare omfattas dock inte av denna förbudsregel.

Det i promemorian föreslagna dokumentationsförbudet träffar således både behandling av personuppgifter som omfattas av personuppgiftslagens tillämpningsområde och behandling som inte gör det. Som

Datainspektionen påpekar skulle ett dokumentationsförbud bidra till att ytterligare minska risken för spridning av integritetskänsliga uppgifter. Eftersom skyldigheten att visa upp ett utdrag ur belastningsregistret föreligger först då någon faktiskt har erbjudits arbete, uppdrag eller praktiktjänstgöring bör det inte finnas någon risk, som *Svenskt Näringsliv* väckt farhågor om, att den rekryteringsansvarige hinner glömma bort innehållet i utdraget innan beslut om anställning fattas. Då det inte föreslås en skyldighet att utföra registerkontrollen finns det inte heller, som *Vårdföretagarna* anför, skäl att dokumentera kontrollen i syfte att styrka att den har utförts. Mot den bakgrunden anser regeringen att en kontroll av ett registerutdrag inte ska få dokumenteras på något annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp.

Det kan ifrågasättas om en förbudsregel av aktuellt slag är att betrakta som en föreskrift som avviker från personuppgiftslagen och därför ska gälla i stället för bestämmelserna i den lagen (2 § personuppgiftslagen). Regeringen gör bedömningen att bestämmelsen inte ska ses som en sådan avvikande föreskrift. Dokumentationsförbudet syftar till att stärka integritetsskyddet genom att bidra till att spridning av uppgifter som rör brott motverkas. Genom bestämmelsen regleras vilka uppgifter som får samlas in och hur de får dokumenteras. På så sätt får den indirekt betydelse även för vilka uppgifter som får behandlas på ett sätt som omfattas av personuppgiftslagen. Den reglerar dock – primärt – sådan behandling som faller utanför personuppgiftslagens tillämpningsområde. Mot bakgrund av bestämmelsens direkta syfte och breda tillämpningsområde anser regeringen att bestämmelsen måste ses som ett komplement till regleringen i personuppgiftslagen. De möjligheter att sanktionera en behandling som sker i strid med personuppgiftslagen står alltså alltså till buds och påverkas inte av det föreslagna dokumentationsförbudet.

Arbetsgivaren och uppdragsgivaren avgör vem som ska anställas eller anlitas

Som en arbetsrättslig grundprincip gäller att arbetsgivaren är fri att anställa den han eller hon tycker är lämplig. Det är arbetsgivaren eller uppdragsgivaren som har ansvar för verksamheten och rekrytering av personal till denna. Det finns i dag inget förbud för en arbetsgivare eller en uppdragsgivare att rekrytera en person som förekommer i belastningsregistret. Detta gäller även vid rekryteringar till t.ex. skola, förskola och hem för vård eller boende som tar emot barn, där registerkontroll är obligatorisk.

ECPAT Sverige framför att det, för nu aktuella anställningar och uppdrag, bör införas ett förbud mot att anställa personer som förekommer i belastningsregistret. Enligt regeringens bedömning skulle ett sådant förbud strida mot arbetsgivarens fria anställningsrätt. Personer som förekommer i belastningsregistret i fråga om sådana brott som ska redovisas kommer sannolikt sällan att söka arbeten där arbetsgivaren eller uppdragsgivaren ställer krav på registerkontroll. Det får vidare antas att arbetsgivare och uppdragsgivare, även utan ett anställningsförbud, kommer att vara mycket försiktiga när det gäller att anställa eller erbjuda personer uppdrag eller praktiktjänstgöring om personen uppvisar utdrag

Prop. 2012/13:194 ur belastningsregistret med uppgifter om brott, och att rekrytering generellt sker med stor medvetenhet och noggrannhet. Regeringen delar därför promemorians bedömning att arbetsgivare och uppdragsgivare även inom nu aktuella verksamheter själva bör få avgöra om en person med uppgift i belastningsregistret ändå kan anställas eller erbjudas uppdrag eller praktiktjänstgöring.

6.2.3 En ny lag om registerkontroll

Regeringens förslag: De nya bestämmelserna om registerkontroll ska införas i en ny lag. Om det i en annan lag eller förordning finns bestämmelser som reglerar registerkontroll för arbete som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn inom verksamheter som omfattas av denna lag, ska de bestämmelserna tillämpas i stället.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås dock att den nya lagen ska vara subsidiär i förhållande till samtliga bestämmelser om registerkontroll.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Som redogjorts närmare för i tidigare avsnitt bör det, för att Sverige ska anses uppfylla direktivet, införas en möjlighet till registerkontroll vid rekrytering till arbeten som innefattar direkta och regelbundna kontakter med barn.

Bestämmelserna kan antingen föras in i befintliga lagar eller i en ny lag. Eftersom den nu föreslagna regleringen rör så många fler verksamheter än de som omfattas av de nu gällande lagarna om registerkontroll instämmer regeringen i promemorians bedömning att det inte är lämpligt att föra in de nya bestämmelserna i någon befintlig lag. Lagen och förordningen om belastningsregister reglerar endast vilka uppgifter registret ska innehålla och när uppgifter ur registret ska eller får lämnas ut. Regeringen anser därför inte heller att det är lämpligt att föra in bestämmelserna i dessa författningar. De föreslagna bestämmelserna bör i stället tas in i en särskild lag.

I promemorian föreslås att den nya lagen ska vara subsidiär i förhållande till samtliga andra författningar som innehåller bestämmelser om registerkontroll. Regeringen delar bedömningen att den nya lagen bör vara subsidiär i förhållande till andra författningar som reglerar registerkontroll vid erbjudande om anställning eller uppdrag i verksamheter som innefattar kontakter med barn, t.ex. lagen om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn, lagen om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder och skollagen. De utdrag som utfärdas enligt dessa lagar uppfyller samtliga de krav som direktivet ställer på vilka brott utdragen ur belastningsregistret ska innehålla. Även i förordningen om belastningsregister finns bestämmelser som reglerar registerkontroll vid erbjudande om anställning eller uppdrag i verksamheter som kan innefatta kontakter med barn. En rad myndigheter har rätt att få antingen fullständiga eller begränsade utdrag ur belastningsregistret för specifikt angivna ändamål. Uppgifterna lämnas ut bl.a. i ärenden om anställning och uppdrag. Som exempel kan nämnas att statliga, kommunala eller

landstingskommunala myndigheter som beslutar om anställning av personal inom bl.a. vård av barn eller ungdom har rätt att få ut uppgifter om brott som gett annan påföljd än penningböter. Likaså har en enskild sammanslutning eller en person som beslutar om anställning av personal inom bl.a. vård av barn och ungdom, i fråga om den som den enskilde avser att anställa eller anlita som uppdragstagare, rätt att få ut uppgifter om brott som gett annan påföljd än penningböter. Regeringen gör bedömningen att även de utdrag som utfärdas enligt förordningen om belastningsregister för arbete i verksamheter där det kan förekomma närmare kontakter med barn uppfyller de krav som direktivet ställer på vilka uppgifter utdragen ska innehålla.

Det förekommer emellertid bestämmelser som föreskriver registerkontroll för andra syften än att skydda barn. T.ex. ska enligt säkerhetskyddslagen (1996:627) en säkerhetsprövning inklusive registerkontroll ske innan en person tilldelas en anställning som placerats i säkerhetsklass. Med säkerhetskydd avses bl.a. skydd mot vissa brott som kan hota rikets säkerhet och skydd mot terroristbrott. Vid en registerkontroll enligt säkerhetskyddslagen får endast sådana uppgifter lämnas ut som kan antas ha betydelse för prövningen av den kontrollerades pålitlighet från säkerhetssynpunkt. Regeringen anser, till skillnad mot vad som föreslås i promemorian, inte att det är motiverat att den nya lagens bestämmelser görs subsidiära till sådana författningar där skydds-syftet är ett annat än att skydda barn och där en annan bedömning följaktligen görs av vilka uppgifter i belastningsregistret som är relevanta att lämna till arbetsgivaren.

6.2.4 Arbetsgivare och uppdragsgivare ska få information om samtliga domar som meddelats inom EU för brott som omfattas av direktivet

Regeringens bedömning: De nu gällande bestämmelserna i lagen om belastningsregister ger stöd för att, när en enskild begär uppgifter ur registret om sig själv, överlämna uppgifter till och begära uppgifter från andra medlemsstaters kriminalregister. Några författningsändringar är därför inte nödvändiga för att arbetsgivare och uppdragsgivare i Sverige eller i någon annan medlemsstat, via den enskilde, ska kunna få information om samtliga domar som meddelats inom EU för brott som omfattas av direktivet.

Promemorians förslag innebär, till skillnad mot regeringens bedömning, att den föreslagna lagen ska gälla även vid erbjudande om anställning eller uppdrag i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt över förslaget.

Arbetsgivare och uppdragsgivare ska få information om samtliga domar som meddelats inom EU

Enligt artikel 10.3 i direktivet ska medlemsstaterna, för tillämpning av artikel 10.1 och 10.2, vidta åtgärder för att se till att information rörande fällande domar för brott enligt direktivet överförs i enlighet med förfarandet i rådets rambeslut 2009/315/RIF av den 26 februari 2009 om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och uppgifternas innehåll (nedan kallat rambeslutet). Informationen ska överföras med den berördes medgivande när det begärs i enlighet med artikel 6 i det rambeslutet. I *beaktandesats 41* i direktivet anges att det tas hänsyn till att tillgång till uppgifter i kriminalregistren kan lämnas antingen av behörig myndighet eller av den berörda personen. Det anges vidare att direktivet inte innebär någon skyldighet för medlemsstaterna att ändra sina system när det gäller kriminalregistren eller tillgången till dessa register. Av *beaktandesats 42* framgår att syftet med direktivet inte är att harmonisera regler om den berördes medgivande när det gäller utbyte av uppgifter ur kriminalregistren, dvs. om sådant medgivande ska krävas eller inte. Vidare sägs att oavsett om sådant medgivande krävs eller inte enligt nationell rätt, så innebär direktivet inte någon skyldighet att ändra nationella lagar eller förfaranden i detta avseende.

Artikel 10.3 får uppfattas så att medlemsstaterna har en skyldighet att se till att information om fällande domar överförs på sätt som regleras i artikel 6 i rambeslutet.

Rambeslutet är en del av det arbete som pågår inom EU för att förbättra informationsutbytet mellan medlemsstaterna på det rättsliga området. Enligt rambeslutet ska varje medlemsstat som meddelar en dom mot en annan medlemsstats medborgare informera medborgarstaten om domen. Medborgarstaten ska därefter lagra informationen. Tanken är att varje medlemsstat ska ha information om samtliga domar som har meddelats inom EU mot de egna medborgarna. Rambeslutet möjliggör också för medlemsstaterna att, via centralmyndigheter i varje medlemsstat, begära uppgifter ur varandras kriminalregister i enskilda fall. Medlemsstaterna har en skyldighet att på begäran av en annan medlemsstat lämna ut uppgifter ur kriminalregistret om uppgifterna ska användas i ett brottmålsförfarande. Om uppgifterna ska användas för något annat ändamål får medlemsstaterna avgöra i vilken utsträckning uppgifterna lämnas ut. När rambeslutet genomfördes i Sverige infördes en bestämmelse i lagen om belastningsregister som möjliggör för Sverige att på begäran lämna ut uppgifter ur belastningsregistret till en myndighet i en annan medlemsstat för något annat ändamål än att användas i ett brottmålsförfarande om motsvarande rätt att få del av uppgifterna finns för en svensk myndighet (12 a § lagen om belastningsregister).

Artikel 6 i rambeslutet, som det nu aktuella direktivet hänvisar till, innehåller bestämmelser om när och hur en begäran om att få uppgifter ur en annan medlemsstats kriminalregister kan göras. Av artikeln följer att centralmyndigheterna har en skyldighet att, när en enskild begär uppgifter om sig själv i kriminalregistret, inhämta uppgifter även från

den medlemsstat där den sökande är medborgare. Genom detta system är det tänkt att tillförsäkra att ett fullständigt utdrag om samtliga brott som en person är dömd för inom EU kan fås.

Arbets- och uppdragsgivare i andra medlemsstater inom EU ska kunna få information från belastningsregistret

Som framgått ovan är det endast myndigheter i andra medlemsstater inom EU som kan få uppgifter ur belastningsregistret för andra ändamål än att användas i ett brottmålsförfarande. Uppgifter ur belastningsregistret kan således inte lämnas ut till t.ex. privata arbetsgivare. Enligt regeringens bedömning är det inte heller lämpligt att uppgifter ur belastningsregistret lämnas ut till enskilda i större utsträckning än vad det i dag finns stöd för i lagen och förordningen om belastningsregister.

I promemorian föreslås, för att en enskild ska ha rätt att begära ett begränsat utdrag ur belastningsregistret även i de fall de rekryteras för anställning eller uppdrag som omfattas av direktivet i en annan medlemsstat, att den nya lagen ska vara tillämplig även på anställningsförhållanden i en annan medlemsstat. Detta skulle innebära att den enskilde ges en skyldighet att på begäran av en arbetsgivare eller uppdragsgivare i en annan medlemsstat visa upp ett begränsat utdrag ur belastningsregistret. Regeringen anser att detta inte krävs enligt direktivet samt att ett sådant utdrag inte heller nödvändigtvis skulle uppfylla de krav som ställs enligt en annan medlemsstats reglering av vilka uppgifter utdraget ska innehålla.

Direktivets utgångspunkt förefaller enligt regeringens mening vara att den arbetsgivare eller uppdragsgivare som avser att rekrytera en person ska kunna få del av uppgifter från det egna landets kriminalregister, samt att centralmyndigheten i det fall den person som ska rekryteras är medborgare i en annan medlemsstat på begäran ska få uppgifter överförda från den medlemsstaten.

Enligt 9 § första stycket lagen om belastningsregister har en enskild rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Enligt tredje stycket i den bestämmelsen ska en begäran om uppgifter ur registret vara skriftlig och undertecknad av sökanden. I propositionen Utbyte av uppgifter ur kriminalregister mellan EU:s medlemsstater (prop. 2011/12:163 s. 43) har gjorts bedömningen att bestämmelsen är tillämplig även när en begäran för enskilds räkning kommer via centralmyndigheten i en annan medlemsstat, under förutsättning att centralmyndigheten vidarebefordrar en undertecknad begäran från den enskilde.

Under förutsättning att samtliga medlemsstater inom EU har genomfört rambeslutet kommer därför centralmyndigheterna i de andra medlemsstaterna att ha möjlighet att, genom att vidarebefordra en av den enskilde undertecknad begäran, få information från det svenska belastningsregistret när en svensk medborgare begär uppgifter om sig själv ur en annan medlemsstats kriminalregister. Med stöd av 9 § första stycket lagen om belastningsregister kan Rikspolisstyrelsen på grundval av en sådan begäran lämna ut uppgifterna.

Mot denna bakgrund bedömer regeringen att det nu gällande svenska regelverket är tillräckligt för att uppfylla direktivets artikel 10.3 när det gäller möjligheten att lämna ut information från belastningsregistret.

Om en svensk medborgare erbjuds arbete, uppdrag eller praktik-tjänstgöring i en annan medlemsstat inom EU bör han eller hon i första hand vända sig till centralmyndigheten i den medlemsstaten för att begära uppgifter ur den medlemsstatens kriminalregister. I vilken utsträckning centralmyndigheten i en annan medlemsstat lämnar ut samtliga uppgifter, eller endast uppgifter om vissa brott, till sökanden styrs av den medlemsstatens nationella lagstiftning och hur den medlemsstaten har valt att genomföra direktivet. Direktivet kräver dock att utdragen i vart fall innehåller uppgifter om de brott som omfattas av direktivet.

Arbets- och uppdragsgivare i Sverige ska kunna få information från andra medlemsstaters kriminalregister

Vid genomförandet av artikel 6 i rambeslutet infördes två nya bestämmelser, 22 b och 22 c §§, i förordningen om belastningsregister. Enligt dessa bestämmelser har en enskild som är eller har varit medborgare eller som har varit stadigvarande bosatt i en annan medlemsstat inom EU rätt att vända sig till Rikspolisstyrelsen för att ta del av uppgifter som finns om honom eller henne i kriminalregistret i den staten. Om en person som begär uppgifter om sig själv i belastningsregistret är medborgare i en annan medlemsstat inom EU har Rikspolisstyrelsen dessutom en skyldighet att inhämta uppgifter som finns om honom eller henne i kriminalregistret i den staten. Härigenom tillförsäkras att arbetsgivare och uppdragsgivare i Sverige som rekryterar personal till verksamhet där arbetet innefattar direkta och regelbundna kontakter med barn, via den arbetssökande, får uppgifter om motsvarande brott från andra medlemsstaters kriminalregister. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att det nu gällande svenska regelverket är tillräckligt för att uppfylla direktivets artikel 10.3 även när det gäller möjligheten för arbetsgivare och uppdragsgivare i Sverige att få information från andra medlemsstaters kriminalregister.

6.2.5 Registerkontrollen bör endast omfatta vissa uppgifter om brott

Regeringens förslag: I lagen om belastningsregister införs en rätt för den enskilde att, i de fall den nya lagen om registerkontroll föreskriver, få ett begränsat utdrag ur belastningsregistret som endast innehåller uppgifter om vissa brott. Vidare införs en hänvisningsbestämmelse i den nya lagen.

Regeringens bedömning: Utdraget ur belastningsregistret bör omfatta åtminstone sådana brott som följer av direktivet. Detta bör regleras i förordning.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser uttrycker inte någon särskild uppfattning om förslaget i denna del. *Barnombudsmannen, Rädda Barnens riksförbund och Länsstyrelsen i Västra Götalands Län* anser att utdragen ur belastningsregistret bör innehålla uppgifter om fler brott än vad som följer av direktivet.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: En enskild har, som tidigare redogjorts för, enligt bestämmelserna i 9 § lagen om belastningsregister rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Ett sådant utdrag är inte begränsat till att avse vissa typer av brott och det kan därför innehålla uppgifter om brott som saknar betydelse för bedömningen av en persons lämplighet att arbeta med barn. *Artikel 10.2* i direktivet kräver endast att arbetsgivaren ska ha rätt att få information om brott som avses i artiklarna 3–7 i direktivet. Regeringen instämmer därför i promemorians bedömning att det bör göras ett tillägg i 9 § lagen om belastningsregister med innebörden att enskilda ska ha rätt att få ett begränsat utdrag ur belastningsregistret som endast innehåller uppgifter om vissa brott, när han eller hon söker arbete som innefattar direkta och regelbundna kontakter med barn.

Närmare bestämmelser om vilka brott som ska redovisas i utdragen bör lämnas i förordning. I promemorian görs bedömningen att utdragen bör innehålla uppgifter om samtliga sexualbrott och barnpornografibrott, samt även uppgifter om mord, dråp, grov misshandel, människorov, människohandel, grovt rån och olaga tvång. Regeringens utgångspunkt är att utdragen bör omfatta åtminstone de brott som direktivet kräver. Dessa brott torde i vart fall motsvara samtliga sexualbrott samt barnpornografibrott. I vilken utsträckning utdragen därutöver, som flera remissinstanser har föreslagit, bör innehålla uppgifter om ytterligare brott kommer regeringen att överväga vidare vid framtagandet av de aktuella förordningsbestämmelserna.

I den föreslagna lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn bör det införas en hänvisning till lagen om belastningsregister. Genom hänvisningen tydliggörs att det i lagen om belastningsregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

6.3 Den särskilda preskriptionsbestämmelsen för sexualbrott mot barn utvidgas

Regeringens förslag: Preskriptionstiden för köp av sexuell handling av barn och för sexuellt ofredande som begåtts mot ett barn ska börja löpa först från den dag barnet fyller eller skulle ha fyllt 18 år. Detsamma ska gälla försök till köp av sexuell handling av barn.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrar sig i frågan tillstyrker eller har inte någon erinran mot förslaget. *Östersunds tingsrätt* förordar dock, för undvikande av att andra förhållandevis lindriga

Prop. 2012/13:194 gärningar som utgör sexuellt ofredande ska komma att omfattas av en oproportionerligt lång preskriptionstid, att barns bevitnande av sexuella handlingar regleras i ett eget straffstadgande och att endast detta brott omfattas av den särskilda preskriptionsregleringen.

Skälen för regeringens förslag:

Direktivets bestämmelser

I *artikel 15.2* i direktivet föreskrivs att medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att möjliggöra lagföring av vart och ett av de brott som avses i artiklarna 3, 4.2, 4.3, 4.5, 4.6 och 4.7, samt, när sådan barnpornografi som avses i artikel 2 c i) och ii) har använts, av de grova brott som avses i artikel 5.6, under en tillräckligt lång tidsperiod efter det att barnet har uppnått myndighetsålder och i en omfattning som motsvarar det berörda brottets svårighetsgrad. Längden på tidsperioden för lagföring bör, enligt sista meningen i *beaktandesats 26*, fastställas i enlighet med nationell lagstiftning.

Enligt direktivet krävs således att samtliga brott som rör sexuella övergrepp (artikel 3) – dvs. gärningar som i svensk rätt i huvudsak motsvaras av brotten våldtäkt och grov våldtäkt, sexuellt tvång och grovt sexuellt tvång, sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning och grovt sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning, våldtäkt mot barn och grov våldtäkt mot barn, sexuellt utnyttjande av barn, sexuellt övergrepp mot barn och grovt sexuellt övergrepp mot barn samt sexuellt ofredande – omfattas av en förlängd preskriptionstid. Detsamma ska gälla beträffande handlande bestående i att förmå, rekrytera eller tvinga barn att delta i pornografiska föreställningar (artikel 4.2 och 4.3) – dvs. gärningar som i svensk rätt främst motsvaras av brotten utnyttjande av barn för sexuell posering och grovt utnyttjande av barn för sexuell posering men som även kan omfattas av brotten koppleri och grovt koppleri, köp av sexuell handling av barn liksom av olika typer av våldtäktsbrott eller medverkan till sådana brott. Även att förmå, rekrytera eller tvinga barn till barnprostitution (artikel 4.5 och 4.6) – dvs. gärningar som i svensk rätt främst motsvaras av brotten sexuellt tvång och grovt sexuellt tvång, koppleri och grovt koppleri samt människohandel – ska omfattas av en förlängd preskriptionstid. Så ska vara fallet också när det gäller att företa sexuella handlingar med ett barn som utnyttjas i prostitution (artikel 4.7) – dvs. gärningar som i svensk rätt motsvaras av brottet köp av sexuell handling av barn, eller, när det gäller yngre barn, bl.a. våldtäkt mot barn. Slutligen ska även produktion av barnpornografi bestående i avbildningar av barn som medverkar i verkliga eller simulerade sexuella handlingar eller av barns könsorgan för sexuella syften (artikel 5.6 och artikel 2 c i) och ii)) – dvs. gärningar som enligt svensk rätt motsvaras av barnpornografibrott och grovt barnpornografibrott – enligt direktivet omfattas av en förlängd preskriptionstid.

Svensk rätt

De allmänna bestämmelserna om preskription finns i 35 kap. brottsbalken. Åtalspreskription innebär att påföljd inte får dömas ut om

den misstänkte inte häktats eller fått del av åtalet inom en viss tid. Preskriptionstiden är enligt 35 kap. 1 § bestämd till ett visst antal år beroende på det straff som högst kan följa på brottet.

Preskriptionstiden löper enligt huvudregeln i 35 kap. 4 § första stycket från den dag då brottet begicks. För vissa brott beräknas dock preskriptionstiden på annat sätt. Det gäller, enligt 35 kap. 4 § andra stycket brottsbalken, bl.a. de flesta sexualbrott mot barn. För dessa brott är det i stället den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år – dvs. liksom enligt direktivet myndighetsåldern – som utgör utgångspunkten för preskriptionstidens beräkning. Syftet med bestämmelsen är att stärka skyddet för barn och ungdomar som blivit utsatta för sexuella övergrepp.

Enligt 35 kap. 4 § andra stycket första punkten brottsbalken omfattas brott enligt 6 kap. 4–6 och 8 §§ samma balk och försök till sådana brott – dvs. våldtäkt mot barn och grov våldtäkt mot barn, sexuellt utnyttjande av barn, sexuellt övergrepp mot barn och grovt sexuellt övergrepp mot barn samt utnyttjande av barn för sexuell posering och grovt utnyttjande av barn för sexuell posering – av den särskilda preskriptionsregeln. Enligt andra punkten omfattas även brott enligt 6 kap. 1–3 och 12 §§ brottsbalken och försök till sådana brott, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt 18 år. Punkten omfattar således brotten våldtäkt och grov våldtäkt, sexuellt tvång och grovt sexuellt tvång, sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning och grovt sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning samt koppleri och grovt koppleri. Enligt tredje punkten omfattas också brott enligt 16 kap. 10 a § första och femte styckena brottsbalken och försök till sådana brott av den särskilda preskriptionsregeln, om brottet avser skildring av barn i pornografisk bild och en tillämpning av huvudregeln i bestämmelsens första stycke inte leder till att möjligheten att döma ut påföljd bortfaller senare. Punkten omfattar således barnpornografibrott och grovt barnpornografibrott.

En särbehandling av sexualbrott mot barn i preskriptionshänseende har starka skäl för sig. Sexualbrott mot barn intar en särställning i det att de i många fall inte ger några synliga skador. De sexuella övergreppen är sällan förenade med något nämnvärt fysiskt våld, eftersom den som begår gärningen ofta befinner sig i en överlägsen position och därför inte behöver tillgripa något våld för att driva igenom sin vilja. Skadorna ligger i stället framför allt på det psykiska planet och kan vara både svåra och livslånga. Ett barn som utsätts för sexuella övergrepp förmår ofta inte berätta vad det varit utsatt för förrän det kommer upp i de övre tonåren. Sexuella övergrepp mot barn upptäcks därför i många fall inte förrän lång tid förflutit. Det straffrättsliga sanktionssystemet är centralt när det gäller att bekämpa sexuella övergrepp. Höga krav måste därför ställas på att regelsystemet är utformat så att det medger en effektiv lagföring (prop. 1994/95:2, prop. 2004/05:45 och prop. 2012/13:111).

Ändrade preskriptionsregler för vissa sexualbrott mot barn

Av redogörelsen ovan framgår att Sverige till största del uppfyller kraven enligt direktivet när det gäller de brott som ska omfattas av förlängd preskriptionstid. De gärningar som avses i artiklarna 3.4–3.6, 4.5 och 4.6 samt angivna delar av artikel 5.6 omfattas sålunda redan av den särskilda preskriptionsbestämmelsen i 35 kap 4 § andra stycket. När det gäller de

Prop. 2012/13:194 gärningar som beskrivs i artiklarna 3.2 och 3.3, 4.2 och 4.3 samt 4.7 så kan dessa i svensk rätt motsvaras av, förutom brott som redan omfattas av den särskilda preskriptionsregeln, även brotten köp av sexuell handling av barn (6 kap. 9 § brottsbalken) och sexuellt ofredande (6 kap. 10 § brottsbalken). Dessa brott omfattas inte av den särskilda preskriptionsbestämmelsen. Sverige uppfyller därmed inte direktivets krav såvitt avser de brotten.

Det framstår enligt regeringen som rimligt och godtagbart att också köp av sexuell handling av barn och sexuellt ofredande av barn ska omfattas av den särskilda preskriptionsbestämmelsen i 35 kap. 4 § andra stycket brottsbalken. Detsamma bör gälla för försök till köp av sexuell handling av barn. Det innebär att preskriptionstiden även för dessa brott kommer att börja löpa först den dag barnet fyller eller skulle ha fyllt 18 år. Någon differentiering mellan olika slags gärningar som utgör sexuellt ofredande bör inte göras.

Genom de föreslagna ändringarna kommer direktivets krav i fråga om preskription att vara uppfyllda.

7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn samt ändringarna i lagen om belastningsregister och i brottsbalken ska träda i kraft den 18 december 2013. Bestämmelserna i lagen om registerkontroll ska dock inte tillämpas på den som efter ikraftträdandet erbjuds ett uppdrag inom ramen för en anställning som han eller hon hade redan före ikraftträdandet. Den nya preskriptionsbestämmelsen ska gälla även för brott som vid lagens ikraftträdande ännu inte har preskriberats.

Promemorians förslag överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian föreslås dock inte någon övergångsbestämmelse till lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt *artikel 27* i direktivet ska medlemsstaterna senast den 18 december 2013 vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa direktivet. Den nya lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn och ändringarna i lagen om belastningsregister och preskriptionsbestämmelsen i brottsbalken bör därför träda i kraft så snart som möjligt. Regeringen föreslår att detta sker den 18 december 2013.

Beträffande lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn bör, av hänsyn till den personliga integriteten, den som vid ikraftträdandet redan är anställd hos t.ex. ett bemanningsföretag inte omfattas av någon registerkontroll. Samma skäl har i promemorian åberopats till stöd för att redan anställda inte ska omfattas av den nya regleringen. Sådana personer har inte haft någon möjlighet att avstå från

att kontrolleras. En liknande bedömning när det gäller anställda hos bemanningsföretag gjordes i propositionen Utvidgad registerkontroll inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg (prop. 2007/08:28 s. 14). För att redan anställda i bemanningsföretag, på samma sätt som andra anställda, inte ska omfattas av den nya regleringen bör därför den nya lagen endast tillämpas på personer som efter ikraftträdandet anställs hos ett bemanningsföretag.

Såvitt gäller behovet av övergångsbestämmelser till den nya preskriptionsbestämmelsen gör regeringen följande bedömning. Legalitetsprincipen och det förbud mot retroaktiv strafflagstiftning som följer av den kommer till uttryck bl.a. i 1 kap. 1 § brottsbalken, 5 § lag (1964:163) om införande av brottsbalken, 2 kap. 10 § regeringsformen och artikel 7 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Bestämmelserna tar emellertid sikte på straff och de utgör därför i och för sig inte hinder mot att nya bestämmelser om preskription görs tillämpliga på brott som begåtts före ikraftträdandet, under förutsättning att brottet inte redan preskriberats enligt äldre bestämmelser. Skälet till detta är att en ändring av preskriptionstiden för ett brott inte påverkar straffet som sådant, utan endast möjligheten att döma ut påföljd.

Trots detta är det en etablerad grundsats att en lagändring som medför att preskriptionstiden för ett visst brott förlängs inte ska tillämpas på brott som har begåtts före ikraftträdandet. Denna princip, som kommer till uttryck i 12 § lagen om införande av brottsbalken, är dock inte undantagslös. Undantag har tidigare gjorts t.ex. i fråga om förlängning av preskriptionstiden för vissa sexualbrott mot barn och barnpornografibrott (prop. 2004/05:45 s. 131, 2009/10:70 s. 39 f. och 2012/13:111 s. 108 f.). Samma skäl som i dessa fall talade för en förlängning av preskriptionstiden talade också för att ändringen skulle ges retroaktiv verkan. Regeringen ser inte skäl att i det nu aktuella fallet utforma regleringen på annat sätt än vad som gäller för bl.a. de sexualbrott mot barn som redan omfattas av den särskilda preskriptionsbestämmelsen i 35 kap. 4 § andra stycket brottsbalken. En särskild övergångsbestämmelse till ändringen i brottsbalken bör sålunda införas. Av övergångsbestämmelsen bör framgå att preskriptionstiden förlängs även för brott som har begåtts före ikraftträdandet om inte möjligheten att döma till påföljd dessförinnan har bortfallit enligt äldre bestämmelser.

8 Konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslaget om utökade möjligheter till registerkontroll kommer att medföra vissa kostnadsökningar för Rikspolisstyrelsen. Förslaget om förlängd preskriptionstid för vissa sexualbrott mot barn bedöms inte medföra annat än marginellt ökade kostnader för rättsväsendets myndigheter. Kostnadsökningarna kan finansieras inom ramen för befintliga anslag.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt i frågan.

Skälen för regeringens bedömning: Ytterligare personkategorier kommer att omfattas av möjligheten till registerkontroll. Det kommer sannolikt att leda till en ökad mängd utdrag ur belastningsregistret. Rikspolisstyrelsens kostnader till följd av den nya lagen omfattar i huvudsak två delar. Den ena delen gäller kostnaderna för att ta fram en ny utdragsnivå. Inrapporteringsystemet måste justeras för att kunna ta emot det nya utdragsändamålet, skanningssystemet måste anpassas så att utdragsändamålets blanketter kan skannas in och personalen måste ges utbildning och genomgång av det nya ändamålet och det nya regelverket. Enligt uppgift från Rikspolisstyrelsen kan dessa kostnader uppskattas till ungefär 150 000 kr.

Den andra delen av Rikspolisstyrelsens kostnader gäller de förvaltningskostnader som de nya utdragen kommer att medföra. Kostnaden för den normala handläggningen uppskattas uppgå till cirka 20 kr per utdrag. I den kostnaden ingår hantering, telefonsupport, papper, porto m.m.

Kostnaderna bedöms kunna rymmas inom ramen för befintliga anslag.

Vidare förlängs preskriptionstiden för vissa sexualbrott mot barn. Det är rimligt att anta att förslaget kommer att leda till något fler brottsanmälningar och lagföringar och således viss måltillströmning. Förslaget kan dock inte antas leda till annat än högst marginellt ökad arbetsbelastning för polis, åklagare, domstolar och kriminalvård.

Sammanfattningsvis bör kostnaderna för den nya lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn och eventuella kostnadsökningar med anledning av den förlängda preskriptionsfristen kunna finansieras inom ramen för befintliga anslag.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn

1 § *Den som erbjuds en anställning i staten, en kommun, ett landsting, ett företag eller en organisation ska, om arbetet innebär direkt och regelbunden kontakt med barn, på begäran av den som erbjuder anställningen visa upp ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister.*

I paragrafen föreskrivs en skyldighet för den som, i vissa verksamheter, erbjuds en anställning som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn, att på begäran visa upp ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2.

Bestämmelsen innebär att en sådan arbetsgivare som avses har en rätt, inte en skyldighet, att begära att ett utdrag uppvisas. Rätten för arbetsgivaren att efterfråga uppgifter gäller när någon erbjuds anställning i staten, en kommun, ett landsting, ett företag eller en organisation. Vad som avses med företag och organisation definieras i 2 §.

Med begreppet ”direkt och regelbunden kontakt med barn” avses sådana arbeten som inbegriper återkommande och nära kontakter med barn. Med barn avses personer under 18 år. Arbeten som omfattas är sådana där arbetsuppgifterna består i att fostra, undervisa, sköta eller annars ta hand om barn eller på annat sätt arbeta i personlig kontakt med barn. Kravet på regelbundenhet innebär att den anställdes arbetsuppgifter inbegriper viss återkommande direktkontakt med barn. Vad som i det enskilda fallet avses med sådan regelbundenhet måste avgöras med hänsyn till den aktuella verksamheten. Relevanta omständigheter att ta med i bedömningen av vad som utgör direkt och regelbunden kontakt med barn är även vilken typ av kontakter det rör sig om, vilken intensitet kontakterna har samt om de alltid utförs i närvaro av vårdnadshavare eller en annan vuxen. Exempel på arbeten som kan omfattas är ledare i olika ideella barnverksamheter, t.ex. idrottsföreningar. Arbeten som däremot kan falla utanför är t.ex. anställda inom sjukvården som träffar barn mer sällan och alltid i närvaro av en vårdnadshavare. Det är ytterst upp till den enskilde arbetsgivaren att bedöma om en persons arbetsuppgifter kan anses innefatta direkta och regelbundna kontakter med barn.

Det är endast den person som, eventuellt efter ett urvalsförfarande, faktiskt erhåller ett erbjudande om anställning som på begäran ska visa upp ett utdrag ur belastningsregistret. Andra eventuella medsökande ska således inte kontrolleras. Möjligheten till kontroll omfattar alla former av anställningar, såväl tidsbegränsade som tillsvidareanställningar. Redan anställda omfattas inte av registerkontrollen, även om dessa inom ramen för anställningen erhåller nya arbetsuppgifter.

Den enskilde är endast skyldig att visa upp ett utdrag ur belastningsregistret. Utdraget ska visas upp för den hos arbetsgivaren som har att besluta om vem som ska anställas.

Arbetsgivaren har inte någon rätt att behålla utdraget eller en kopia av det. Av 5 § följer vidare att ett registerutdrag som har visats upp inte får dokumenteras på något annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp.

2 § I denna lag avses med

- *företag*: en fysisk eller juridisk person som bedriver näringsverksamhet, och
- *organisation*: en juridisk person som inte är företag.

Paragrafen innehåller definitioner av begreppen *företag* och *organisation*. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2.

Med *företag* avses en fysisk eller juridisk person som bedriver näringsverksamhet. Uttrycket näringsverksamhet är avsett att ha samma innebörd som i bokföringslagen (1999:1078). Det innebär att näringsverksamhet ska anses omfatta all verksamhet som är av ekonomisk natur och av sådan karaktär att den kan betecknas som yrkesmässig (se prop. 1998/99:130 s. 381). Definitionen omfattar därmed de flesta ekonomiska verksamheter som bedrivs inom ramen för t.ex. aktieföretag, kommanditbolag, handelsbolag och enkla bolag samt verksamheter som bedrivs av enskilda näringsidkare. Även statliga, landstingskommunala och kommunala bolag omfattas av definitionen om de bedriver näringsverksamhet.

Med *organisation* avses en juridisk person som inte är ett företag. Definitionen omfattar i första hand ideella föreningar som inte bedriver näringsverksamhet. Även t.ex. stiftelser och registrerade trossamfund omfattas av begreppet, under förutsättning att de inte bedriver näringsverksamhet. För det fall en ideell förening, stiftelse eller ett registrerat trossamfund bedriver näringsverksamhet omfattas de i stället av definitionen för företag. Mera löst sammanhållna sammanslutningar, t.ex. vissa klubbar och sällskap, faller utanför eftersom de inte är några juridiska personer.

3 § *Ett utdrag ur belastningsregistret ska på begäran även visas upp av den som erbjuds eller tilldelas uppgifter som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn inom sådan verksamhet som avses i 1 § om det sker genom*

1. *uppdrag,*
2. *anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten, eller*
3. *praktiktjänstgöring.*

Registerutdraget ska i fall som avses i första stycket visas upp för den inom verksamheten som beslutar om att anlita eller ta emot någon på ett sådant sätt som avses där.

I paragrafen regleras vilka ytterligare personkategorier som, på samma sätt som framgår av 1 §, på begäran ska visa upp ett registerutdrag. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2.

Av *första stycket* framgår att de personkategorier som anges i paragrafen ska visa upp ett registerutdrag under förutsättning att de erbjuds eller tilldelas uppgifter som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn inom sådan verksamhet som anges i 1 §. Uttrycket ”erbjuds eller tilldelas uppgifter” har valts eftersom det ofta är fråga om tilldelning av arbetsuppgifter genom ett beslut snarare än ett erbjudande som det står den anställde helt fritt att anta eller avböja.

Punkt 1 anger personer som genom uppdrag erbjuds eller tilldelas den aktuella typen av uppgifter. Det kan vara fråga om t.ex. ledare i idrottsföreningar eller andra barnverksamheter. Uppdraget behöver inte vara formaliserat utan kan lämnas även muntligt. Det kan vara fråga om såväl avlönat som oavlönat uppdrag. Den som utför arbetsuppgifter utan att uppdragsavtal i någon form finns omfattas inte av punkten. I propositionen Utvidgad registerkontroll inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnomsorg (prop. 2007/08:28 s. 16) har anförts att detta gäller för t.ex. föräldrar som arbetar i föräldrakooperativa förskolor vid frånvaro av den ordinarie personalen.

Punkt 2 tar sikte på personer som innehar anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver sådan verksamhet i vilken det förekommer direkt och regelbunden kontakt med barn och som inom ramen för anställningen erbjuds eller tilldelas sådana arbetsuppgifter. Ett typexempel på personer som omfattas av denna punkt är anställda i bemanningsföretag som erbjuds eller tilldelas uppdrag som innefattar direkta och regelbundna kontakter med barn.

Punkt 3 anger att även praktikanter omfattas av arbetsgivarens och uppdragsgivarens möjlighet att begära att ett utdrag ur belastningsregistret visas upp. Med praktiktjänstgöring avses såväl verksamhetsförlagd utbildning och praktik inom ramen för en utbildning som arbets-

praktik som anordnas av arbetsförmedlingen. Huruvida praktik-tjänstgöringen kan anses innefatta direkta och regelbundna kontakter med barn får avgöras i det enskilda fallet av arbetsgivaren eller uppdragsgivaren. Den som utför praktik inom ramen för en utbildning på grundskole- eller gymnasienivå utför ofta praktiken under kortare perioder i närvaro av ordinarie personal på ett sådant sätt att kontakten med barnen inte alltid kan anses som direkt och regelbunden.

Av *andra stycket* följer att det är huvudmannen för den verksamhet som beslutar att anlita eller på annat sätt ta emot någon som kan begära att ett utdrag ur belastningsregistret visas upp. Detta innebär, t.ex. för en anställd i ett bemanningsföretag, att det är uppdragsgivaren som förestår den verksamhet i vilken arbetet ska utföras som har rätt att begära utdraget.

4 § *Registerutdrag som avses i denna lag får inte vara äldre än ett år. I lagen (1998:620) om belastningsregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.*

I paragrafen anges att registerutdrag som avses i denna lag ska vara högst ett år gammalt. Vidare lämnas en upplysning om att regeringen enligt 9 § lagen om belastningsregister får meddela föreskrifter om innehållet i sådana utdrag. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2 och 6.2.5.

5 § *En kontroll av ett registerutdrag får inte dokumenteras på något annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp.*

I paragrafen regleras på vilket sätt kontrollen av ett uppvisat registerutdrag får dokumenteras. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2.

Innebörden av bestämmelsen är att arbetsgivare och uppdragsgivare, som begär att den som erbjuds en anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring ska visa upp ett utdrag ur belastningsregistret, inte får dokumentera den utförda kontrollen på något annat sätt än genom en anteckning om att registerutdrag har visats upp.

Dokumentationen får inte omfatta uppgifter om innehållet i registerutdraget. Bestämmelsen syftar inte primärt till att reglera automatiserad personuppgiftsbehandling. I den utsträckning som bestämmelsen träffar sådan behandling som omfattas av personuppgiftslagen (1998:204) ska den dock ses som ett komplement till reglerna i den lagen och inte som en sådan avvikande bestämmelse som ersätter dessa regler. Det innebär att personuppgiftslagens förbud för privata arbetsgivares behandling av personuppgifter om lagöverträdelse även i fortsättningen ska vara tillämpligt om behandlingen är helt eller delvis automatiserad och i strukturerad form. I förhållande till de föreskrifter om undantag från förbudet som meddelats med stöd av 21 § tredje stycket personuppgiftslagen är den nu aktuella bestämmelsen att anse som *lex specialis*. Det innebär att förbudet mot att dokumentera den utförda kontrollen även gäller för arbetsgivare och uppdragsgivare som i vissa situationer och inom vissa verksamheter kan ha rätt att behandla personuppgifter om lagöverträdelse. Se dock 6 § vad gäller förhållandet till annan reglering om registerkontroll.

Prop. 2012/13:194 **6 §** Om det i en annan lag eller förordning finns bestämmelser som reglerar registerkontroll för arbete som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn inom verksamhet som omfattas av denna lag, ska de tillämpas i stället för bestämmelserna i denna lag.

Av paragrafen framgår att lagen är subsidiär i förhållande till andra författningar som reglerar registerkontroll för arbete som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn inom verksamheter som omfattas av denna lag. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.3.

Om det i en annan lag eller i en förordning finns bestämmelser som reglerar registerkontroll i verksamheter där det förekommer direkta och regelbundna kontakter med barn, t.ex. lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn, lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder och skollagen (2010:800), ska de bestämmelserna tillämpas i stället. Enligt skollagen omfattas dock inte rekrytering av personal i gymnasieskolan eller i gymnasiesärskolan av registerkontroll. Den nu föreslagna lagen kommer därför att bli tillämplig vid rekrytering av personal till gymnasieskola och gymnasiesärskola.

Även i förordningen (1999:1134) om belastningsregister finns bestämmelser som reglerar registerkontroll vid erbjudande om anställning eller uppdrag i verksamheter som kan innefatta kontakter med barn och som ska tillämpas i stället för den nu föreslagna lagen.

Om det i en annan författning finns bestämmelser som föreskriver registerkontroll för andra typer av arbeten än sådana som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn, kan emellertid de bestämmelserna tillämpas vid sidan av den nu föreslagna lagen. Sådana bestämmelser finns t.ex. i säkerhetsskyddslagen (1996:627). Detta innebär att, om en anställning som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn också är placerad i säkerhetsklass enligt säkerhetsskyddslagen, arbetsgivaren är skyldig att utföra en säkerhetsprövning inklusive registerkontroll enligt säkerhetsskyddslagens bestämmelser, men också har möjlighet att begära att ett registerutdrag visas upp enligt den nu aktuella lagen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 18 december 2013.
2. Den nya lagen ska inte tillämpas på den som erbjuds eller tilldelas uppgifter genom en sådan anställning som avses i 3 § första stycket 2 och som han eller hon hade redan före ikraftträdandet.

Enligt *punkt 1* träder lagen i kraft den 18 december 2013.

Av *punkt 2* – som har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag – framgår att lagen inte ska tillämpas på den som efter ikraftträdandet erbjuds eller tilldelas uppgifter genom en sådan anställning som avses i 3 § första stycket 2 och som han eller hon hade redan före ikraftträdandet.

Punkten tar sikte på personer som redan vid ikraftträdandet har en anställning och som inom ramen för den anställningen, efter ikraftträdandet, erbjuds eller tilldelas uppgifter som innefattar direkt och regelbunden kontakt med barn. Det kan gälla t.ex. personer som är

anställda i ett bemanningsföretag redan före ikraftträdandet och som först därefter erbjuds uppdrag i en barnverksamhet. Prop. 2012/13:194

Skälen för detta framgår av avsnitt 7.

9.2 Förslaget till lag om ändring i brottsbalken

35 kap. Om bortfallande av påföljd

4 § De i 1 § bestämda tiderna ska räknas från den dag brottet begicks. Om det förutsätts att en viss verkan av handlingen ska ha inträtt innan en påföljd får dömas ut, ska tiden räknas från den dag då sådan verkan inträdde.

Vid brott som avses i följande bestämmelser ska de i 1 § bestämda tiderna räknas från den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt arton år:

1. 6 kap. 4–6, 8 och 9 §§ eller försök till sådana brott,

2. 6 kap. 1–3, 10 och 12 §§ eller försök till *brott enligt 6 kap. 1–3 och 12 §§*, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,

3. 16 kap. 10 a § första och femte styckena eller försök till sådana brott, om brottet avser skildring av barn i pornografisk bild och en tillämpning av första stycket inte leder till att möjligheten att döma ut påföljd bortfaller senare,

4. 2 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor eller försök till sådant brott, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år.

Vid bokföringsbrott som inte är ringa ska tiden räknas från den dag då den bokföringsskyldige har försatts i konkurs, fått eller erbjudit ackord eller inställt sina betalningar, om detta skett inom fem år från brottet. Om den bokföringsskyldige inom fem år från brottet blivit föremål för revision av Skatteverket, ska tiden räknas från den dag då revisionen beslutades.

Paragrafen innehåller regler om beräkning av preskriptionstid för åtalspreskription. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Genom ett tillägg i *andra stycket punkt 1* har preskriptionstiden förlängts för köp av sexuell handling av barn och försök till sådant brott. Vidare har genom ett tillägg i *andra stycket punkt 2* preskriptionstiden förlängts för sexuell ofredande som begåtts mot en person som inte fyllt 18 år. Ändringarna innebär att preskriptionstiden även vid dessa brott ska räknas från den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år. Också den absoluta preskriptionstiden enligt 35 kap. 6 § ska i dessa fall räknas från den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år. Dessutom har redaktionella följdändringar gjorts.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 18 december 2013.

2. Bestämmelsen i 35 kap. 4 § andra stycket i sin nya lydelse tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att döma till påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

Enligt *punkt 1* träder lagen i kraft den 18 december 2013.

Av *punkt 2* framgår att preskriptionsbestämmelsen i 35 kap. 4 § andra stycket ska tillämpas även på brott som begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att döma till påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser. Ändringen av utgångspunkten för beräkning av

Prop. 2012/13:194 preskriptionstid vid köp av sexuell handling av barn samt vid sexuellt ofredande som begåtts mot en person som inte fyllt 18 år ges alltså retroaktiv verkan i likhet med vad som redan tidigare gällt för de brott enligt 6 kap. som anges i bestämmelsen.
Skälen för detta framgår av avsnitt 7.

9.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

9 § En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Sådana uppgifter ska på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret

1. för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där,

2. enligt bestämmelser i skollagen (2010:800),

3. enligt bestämmelser i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn,

5. enligt bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder, *eller*

6. enligt bestämmelser i lagen (2013:00) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

Regeringen, eller i fråga om andra stycket punkterna 1–3 den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret ska vara skriftlig och undertecknad av den sökande.

I paragrafen regleras rätten för enskilda att få information om de uppgifter som finns i registret om dem själva. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.5.

I paragrafens *andra stycke* finns angivet de situationer där en enskild har rätt att få ett utdrag med ett begränsat innehåll. *Punkten 6* är ny och innehåller en hänvisning till lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn. Även i dessa fall får regeringen föreskriva hur utdragen ska begränsas.

I

(Lagstiftningsakter)

DIREKTIV

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2011/92/EU

av den 13 december 2011

om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om ersättande av rådets rambeslut 2004/68/RIF

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktions-sätt, särskilt artiklarna 82.2 och 83.1,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,

efter att ha hört Regionkommittén,

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽²⁾, och

av följande skäl:

- (1) Sexuella övergrepp mot barn och sexuell exploatering av barn, däribland barnpornografi, utgör allvarliga kränkningar av de grundläggande rättigheterna, framför allt barns rätt till det skydd och den omvårdnad som behövs för deras välfärd i enlighet med vad som föreskrivs i Förenta nationernas konvention av år 1989 om barnets rättigheter och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna ⁽³⁾.
- (2) I enlighet med artikel 6.1 i fördraget om Europeiska unionen erkänner unionen de rättigheter, friheter och principer som fastställs i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, vars artikel 24.2 slår fast att barnets bästa ska komma i främsta rummet

vid alla åtgärder som rör barn, oavsett om de vidtas av offentliga myndigheter eller privata institutioner. Vidare ger Stockholmsprogrammet – Ett öppet och säkert Europa i medborgarnas tjänst och för deras skydd ⁽⁴⁾ uttalad prioritet åt att bekämpa sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi.

- (3) Barnpornografi, som består av bilder där barn utsätts för sexuella övergrepp, och andra särskilt allvarliga former av sexuella övergrepp mot barn och sexuell exploatering av barn ökar och sprids genom användningen av ny teknik och internet.
- (4) Genom rådets rambeslut 2004/68/RIF av den 22 december 2003 om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn och barnpornografi ⁽⁵⁾ tillnärmas medlemsstaternas lagstiftning när det gäller att straffbelägga de allvarligaste formerna av sexuella övergrepp mot barn och sexuell exploatering av barn, utvidga den nationella behörigheten och tillförsäkra brottsoffer ett stöd som uppfyller vissa minimikrav. I rådets rambeslut av 2001/220/RIF av den 15 mars 2001 om brottsoffrets ställning i straffrättsliga förfaranden ⁽⁶⁾ fastställs en rad rättigheter för brottsoffer i straffrättsliga förfaranden, bland annat rätten till skydd och ersättning. Dessutom kommer samordningen av lagföring av fall av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi att underlättas genom genomförandet av rådets rambeslut 2009/948/RIF av den 30 november 2009 om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden ⁽⁷⁾.
- (5) Enligt artikel 34 i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter åtar sig konventionsstaterna att skydda barn från alla former av sexuell exploatering och sexuella övergrepp. Förenta nationernas fakultativa protokoll av år 2000 till konventionen om barnets rättigheter om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi

⁽¹⁾ EUT C 48, 15.2.2011, s. 138.

⁽²⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 27 oktober 2011 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 15 november 2011.

⁽³⁾ EGT C 364, 18.12.2000, s. 1.

⁽⁴⁾ EUT C 115, 4.5.2010, s. 1.

⁽⁵⁾ EUT L 13, 20.1.2004, s. 44.

⁽⁶⁾ EGT L 82, 22.3.2001, s. 1.

⁽⁷⁾ EUT L 328, 15.12.2009, s. 42.

och, i synnerhet, Europarådets konvention av år 2007 om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp är avgörande steg i processen för att öka det internationella samarbetet på detta område.

- (6) Allvarliga brott som sexuell exploatering av barn och barnpornografi kräver en övergripande strategi som omfattar lagföring av gärningsmän, skydd av barn som är brottsoffer och förebyggandet av fenomenet. Vid genomförandet av åtgärder för att bekämpa sådana brott måste barnets bästa komma i främsta rummet, i enlighet med Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Rambeslut 2004/68/RIF bör ersättas med ett nytt instrument som tillhandahåller en sådan övergripande rättslig ram så att detta syfte kan uppnås.
- (7) Detta direktiv bör till fullo komplettera Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF⁽¹⁾, eftersom vissa offer för människohandel även är barn som har utsatts för sexuella övergrepp eller sexuell exploatering.
- (8) När det gäller straffbeläggandet av handlingar förknippade med pornografiska föreställningar avser detta direktiv sådana handlingar som består i en organiserad liveposering ägnad för en publik; definitionen utesluter därmed personlig och direkt kommunikation mellan samtyckande jämbördiga parter samt barn som har uppnått åldern för sexuellt självbestämmande och deras partner.
- (9) Barnpornografi inbegriper ofta bilder som visar sexuella övergrepp mot barn som begås av vuxna. Det kan även inbegripa bilder av barn som medverkar i en handling med tydlig sexuell innebörd, eller av deras könsorgan, där bilderna framställs och används för i första hand sexuella syften, och utnyttjas med eller utan barnets vetskap. Vidare omfattar begreppet barnpornografi verklighetstrogna bilder av ett barn som medverkar eller som avbildas som medverkande i en handling med tydlig sexuell innebörd, för i första hand sexuella syften.
- (10) Funktionshinder innebär inte i sig automatiskt att det är omöjligt att samtycka till sexuella handlingar. Att utnyttja förekomsten av ett sådant funktionshinder för att kunna företa sexuella handlingar med ett barn bör dock kriminaliseras.
- (11) Vid antagandet av lagstiftning om materiell straffrätt bör unionen säkerställa enhetligheten i denna lagstiftning, särskilt när det gäller straffnivåerna. Mot bakgrund av Lisabonfördraget är det lämpligt att påminna om rådets slutsatser av den 24 och 25 april 2002 om den metod som ska tillämpas vid tillnärmning av påföljder där fyra

påföljdsnivåer anges. Eftersom detta direktiv innehåller ett ovanligt stort antal olika brott krävs det, för att direktivet ska kunna avspegla vilken grad av allvar det är frågan om, en differentiering av straffnivån som går längre än vad som normalt bör föreskrivas i unionens rättsliga instrument.

- (12) Allvarliga former av sexuella övergrepp mot barn och sexuell exploatering av barn bör omfattas av effektiva, proportionella och avskräckande påföljder. Detta omfattar framför allt olika former av sexuella övergrepp mot barn och sexuell exploatering av barn som underlättas genom användningen av informations- och kommunikationsteknik, exempelvis då kontakt sökes med barn i sexuella syften via sociala medier och chatttrum på internet. Definitionen av barnpornografi bör också klargöras och i högre grad anpassas till den som förekommer i internationella instrument.
- (13) Det maximala fängelsestraff som föreskrivs i detta direktiv för de brott som avses i direktivet bör gälla åtminstone för de allvarligaste formerna av dessa brott.
- (14) För att nå det maximala fängelsestraff som föreskrivs i detta direktiv för brott som rör sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi får medlemsstaterna med beaktande av sin nationella lagstiftning kombinera de straff som föreskrivs i nationell lagstiftning för dessa brott.
- (15) Genom detta direktiv förpliktas medlemsstaterna att i sin nationella lagstiftning fastställa straffrättsliga påföljder för överträdelse av unionens lagstiftning om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi. Detta direktiv medför inga skyldigheter beträffande tillämpningen i enskilda fall av sådana påföljder eller av något annat befintligt system för brottsbekämpning.
- (16) Särskilt i de fall då brott enligt detta direktiv begås för att uppnå ekonomisk vinning uppmanas medlemsstaterna att överväga att införa en möjlighet att ålägga ekonomiska sanktioner utöver ett fängelsestraff.
- (17) I barnpornografisammanhang ger termen "olovligen" medlemsstaterna möjlighet att anse handlingar förknippade med pornografiskt material som försvarliga när de utförs i exempelvis medicinska, vetenskapliga eller liknande syften. Den möjliggör även verksamhet inom ramen för inhemska rättsliga befogenheter, exempelvis myndigheternas lagliga innehav av barnpornografi i samband med straffrättsliga förfaranden eller för att förhindra, upptäcka eller utreda brott. Vidare utesluter den inte möjligheten att åberopa ansvarsfrihetsgrunder eller andra liknande principer som under vissa omständigheter befriar en person från ansvar, exempelvis då telefon- eller internetjourer vidtar åtgärder för att anmäla sådana fall.

⁽¹⁾ EUT L 101, 15.4.2011, s. 1.

- (18) Att medvetet skaffa sig tillgång till barnpornografi med hjälp av informations- och kommunikationsteknik bör straffbeläggas. För att kunna hållas ansvarig bör personen i fråga både ha avsikt att besöka en webbplats där barnpornografi finns tillgänglig och känna till att sådana bilder finns där. Påföljderna bör inte tillämpas på personer som oavsiktligt hamnar på webbplatser som innehåller barnpornografi. Att brottet är uppsåtligt kan främst konstateras genom att det har upprepats eller att brotten begicks via en avgiftsbelagd tjänst.
- (19) Kontaktsökning med barn för sexuella ändamål via internet utgör en särskild hotbild eftersom internet erbjuder användarna anonymitet på ett sätt som saknar motstycke eftersom de kan dölja sin verkliga identitet och andra personuppgifter som ålder. Samtidigt erkänner medlemsstaterna att det är viktigt att bekämpa kontaktsökning med barn även i andra sammanhang än internet, särskilt när kontakten inte sker via informations- och kommunikationsteknik. Medlemsstaterna uppmuntras att straffbelägga kontaktsökning som syftar till att förmå ett barn att träffa gärningsmannen för sexuella ändamål och som begås i barnets närvaro eller närhet, exempelvis genom att införa ett särskilt förberedelsebrott eller försök till brott enligt detta direktiv eller som en särskild form av sexuellt övergrepp. Oavsett vilken rättslig lösning medlemsstaterna väljer för att straffbelägga "offline grooming" bör de se till att på ett eller annat sätt lagföra gärningsmännen till sådana brott.
- (20) Detta direktiv reglerar inte medlemsstaternas politik när det gäller frivilliga sexuella handlingar mellan barn som kan ses som ett normalt utforskande av sexualiteten inom ramen för människans utveckling, med beaktande av olika kulturella traditioner och rättstraditioner och nya sätt att etablera och upprätthålla kontakter mellan barn och ungdomar, även genom informations- och kommunikationsteknik. Sådana frågor faller utanför detta direktivs tillämpningsområde. De medlemsstater som väljer att utnyttja de möjligheter som avses i detta direktiv gör detta som ett led i utövandet av sina befogenheter.
- (21) Medlemsstaterna bör ange försvårande omständigheter i sin nationella lagstiftning i enlighet med de tillämpliga regler om försvårande omständigheter som fastställts genom deras rättssystem. De bör se till att domare har möjlighet att beakta dessa försvårande omständigheter när de utmäter straffet för gärningsmännen, även om det inte finns någon skyldighet för domarna att tillämpa dessa försvårande omständigheter. Medlemsstaterna bör inte ange dessa försvårande omständigheter i sin lagstiftning när de är irrelevanta med tanke på det specifika brottets art. Relevansen av de olika försvårande omständigheter som anges i detta direktiv bör utvärderas på nationell nivå för vart och ett av de brott som avses i detta direktiv.
- (22) Fysisk eller psykisk oförmåga bör inom ramen för detta direktiv även anses omfatta tillstånd av fysisk eller mental oförmåga till följd av narkotika- eller alkoholpåverkan.
- (23) Man bör i kampen mot sexuell exploatering av barn fullt ut använda sig av befintliga instrument om beslag och förverkande av utbyte av brott, som Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet och dess tilläggsprotokoll, Europarådets konvention från 1990 om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott, rådets rambeslut 2001/500/RIF av den 26 juni 2001 om penningtvätt, identifiering, spårande, spärrande, beslag och förverkande av hjälpmedel till och vinning av brott⁽¹⁾ samt rådets rambeslut 2005/212/RIF av den 24 februari 2005 om förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott⁽²⁾. Användning av beslagtagna och förverkade hjälpmedel och utbyte av sådana brott som avses i detta direktiv för att understödja hjälp och skydd till brottsoffer bör uppmuntras.
- (24) Sekundär viktimisering av de offer för brott som avses i detta direktiv bör undvikas. I de medlemsstater där prostitution eller medverkan i pornografi är straffbart enligt nationell straffrättslig lagstiftning bör det vara möjligt att inte väcka åtal eller utdöma straff enligt den lagstiftningen om barnet i fråga har begått dessa gärningar som ett resultat av att ha fallit offer för sexuell exploatering, eller om barnet tvingats medverka i barnpornografi.
- (25) Som ett instrument för tillnärmning av straffrätt föreskriver detta direktiv straffnivåer som bör tillämpas utan att det påverkar medlemsstaternas specifika kriminalpolitik vad gäller barn som begår brott.
- (26) Brottsutredning och åtal bör underlättas för att ta hänsyn till svårigheterna för barn som är offer att anmäla sexuella övergrepp och för att komma åt gärningsmännens anonymitet i cyberrymden. För att säkerställa att de brott som avses i detta direktiv kan utredas och lagföras framgångsrikt bör utredning och lagföring i princip inte vara beroende av en anmälan eller angivelse av brottsoffret, eller dess företrädare, för att kunna inledas. Hur lång den tillräckliga långa tidsperioden för lagföring ska vara, bör fastställas i enlighet med nationell lagstiftning.
- (27) Effektiva utredningsverktyg bör göras tillgängliga för dem som ansvarar för att utreda och lagföra de brott som avses i detta direktiv. Dessa verktyg kan omfatta

(1) EGT L 182, 5.7.2001, s. 1.

(2) EUT L 68, 15.3.2005, s. 49.

avlyssning av kommunikation, dold övervakning inklusive elektronisk övervakning, övervakning av bankkonton eller andra ekonomiska utredningar, med beaktande av bl.a. proportionalitetsprincipen och de utredda brotternas natur och allvar. Vid behov och i enlighet med nationell lagstiftning, bör sådana verktyg även inkludera möjligheten för brottsbekämpande myndigheter att använda dold identitet på internet.

- (28) Medlemsstaterna bör uppmana alla personer som har kännedom om eller hyser misstanke om sexuella övergrepp mot eller sexuell exploatering av ett barn att rapportera till de behöriga myndigheterna. Det är varje medlemsstats ansvar att bestämma till vilka behöriga myndigheter sådana misstankar kan rapporteras. Sådana behöriga myndigheter bör inte inskränka sig till barnvårdsmyndigheter eller relevanta sociala myndigheter. Kravet om misstanke "i god tro" bör syfta till att förhindra att bestämmelsen åberopas för att rättfärdiga att anmälan av helt och hållet inbillade eller osanna uppgifter görs med ont uppsåt.
- (29) Reglerna om behörighet bör ändras i syfte att säkerställa att personer från unionen som begår sexuella övergrepp mot barn eller exploaterar barn sexuellt kan åtalas, även om de begår brotten utanför unionen, särskilt genom så kallad sexturism. Med barnsexturism bör förstås sexuell exploatering av barn av en eller flera personer som reser från sin vanliga miljö till ett resmål där de har sexuella kontakter med barn. Vad gäller den barnsexturism som sker utanför unionen uppmuntras medlemsstaterna att med tillgängliga nationella och internationella instrument – inbegripet bilaterala eller multilaterala avtal om utlämning, ömsesidigt bistånd eller överförande av lagföreläggning – att samarbeta med tredjeländer och internationella organisationer i syfte att bekämpa sexturism. Medlemsstaterna bör främja en öppen dialog och kommunikation med länder utanför unionen för att göra det möjligt att med stöd av relevant lagstiftning åtala gärningsmän som reser utanför unionens gränser som barnsexturister.
- (30) Åtgärder för att skydda barn som är brottsoffer bör vidtas med barnets bästa i främsta rummet och med beaktande av en bedömning av deras behov. Det bör vara lätt för barn som är brottsoffer att få tillgång till rättslig prövning och till åtgärder för att hantera intressekonflikter när sexuella övergrepp mot eller sexuell exploatering av barn förekommer inom familjen. När en särskild företrädare bör utses för ett barn under en förundersökning eller rättegång, kan också en juridisk person, en institution eller en myndighet ikläda sig denna roll. Dessutom bör barn som utsatts för brott skyddas från sanktioner, t.ex. enligt den nationella lagstiftningen om prostitution, om de berättar om sin situation för behöriga myndigheter.
- (31) Medlemsstaterna bör överväga att erbjuda barn som är brottsoffer hjälp på kort och lång sikt. Alla skador som barn vållas genom sexuella övergrepp och sexuell exploatering är betydelsefulla och bör behandlas. Skador till följd av sexuella övergrepp och sexuell exploatering är av sådan art att barnet bör få hjälp till dess att det har tillfrisknat i såväl fysisk som psykisk bemärkelse, vilket innebär att hjälp kan behövas även in i vuxen ålder. Man bör överväga att erbjuda hjälp och råd åt föräldrar eller vårdnadshavare till barn som är brottsoffer, såvida dessa inte är misstänkta för brottet i fråga, så att de kan bistå sitt barn under hela förfarandet.
- (32) I rambeslut 2001/220/RIF fastställs en rad rättigheter för brottsoffer i samband med straffrättsliga förfaranden, bland annat rätten till skydd och ersättning. Barn som fallit offer för sexuella övergrepp, sexuell exploatering och barnpornografi bör dessutom få tillgång till juridisk rådgivning och, i enlighet med brottsoffrens roll i det berörda rättssystemet, till juridiskt ombud, även när det gäller att söka ersättning för skada. Sådan juridisk rådgivning och sådant juridiskt ombud kan också tillhandahållas av de behöriga myndigheterna för att söka ersättning från staten. Syftet med juridisk rådgivning är att offren ska kunna få information och rådgivning om de olika möjligheter som finns tillgängliga för dem. Den juridiska rådgivningen bör ges av en person med lämplig juridisk utbildning utan att denne nödvändigtvis behöver vara jurist. Tillgången till juridisk rådgivning och, i enlighet med brottsoffrens roll i det berörda rättssystemet, till juridiskt ombud bör vara kostnadsfri åtminstone när offret inte har tillräckliga ekonomiska resurser, på ett sätt som är förenligt med medlemsstaternas interna förfaranden.
- (33) Medlemsstaterna bör vidta åtgärder för att förebygga eller förhindra handlingar som är relaterade till främjande av sexuella övergrepp mot barn och barnsexturism. Olika förebyggande åtgärder skulle kunna övervägas, exempelvis utarbetande och förstärkning av en uppförandekod och självreglerande mekanismer inom turistindustrin, införande av etiska regler eller "kvalitetsmärkning" för turistorganisationer som bekämpar barnsexturism eller införande av en uttalad policy för att motverka barnsexturism.

- (34) Medlemsstaterna bör fastställa och/eller stärka sina strategier för att förebygga sexuella övergrepp mot barn och sexuell exploatering av barn, inbegripet åtgärder för att motverka och minska den efterfrågan som ligger till grund för alla former av sexuell exploatering av barn, liksom åtgärder för att minska risken för att barn blir offer, med hjälp av information, kampanjer för att öka medvetenheten samt forsknings- och utbildningsprogram. Vid sådana initiativ bör medlemsstaterna inta ett synsätt som värnar om barnets rättigheter. Det är viktigt att säkerställa att informationskampanjer riktade till barn är lämpade för denna målgrupp och att de är tillräckligt lättbegripliga. Man bör överväga att införa hjälplinjer/telefonjourer.
- (35) När det gäller systemet för att rapportera sexuella övergrepp mot eller sexuell exploatering av barn och för att hjälpa barn i nöd bör användningen av de jourtelefonnummer – 116 000 för försvunna barn, 116 006 för brottsoffer och 116 111 för barn – som införts i hela unionen genom kommissionens beslut 2007/116/EG av den 15 februari 2007 om att reservera den nationella nummerserien som börjar med 116 för harmoniserade nummer för harmoniserade tjänster av samhälleligt värde⁽¹⁾, uppmuntras och erfarenheter av hur dessa fungerar bör beaktas.
- (36) Personer som i sin yrkesverksamhet kan väntas komma i kontakt med barn som fallit offer för sexuella övergrepp och sexuell exploatering bör få lämplig utbildning för att kunna identifiera och bemöta sådana brottsoffer. Sådan utbildning bör främjas för personer inom följande personalkategorier när de kan väntas komma i kontakt med barn som är brottsoffer: poliser, åklagare, advokater, domare och domstolspersonal, personal inom barnhälsan samt inom hälso- och sjukvård, men även omfatta personer i andra personalkategorier som i sitt arbete kan väntas komma i kontakt med barn som fallit offer för sexuella övergrepp och sexuell exploatering.
- (37) För att kunna förebygga sexuella övergrepp mot barn och sexuell exploatering av barn bör interventionsprogram eller interventionsåtgärder riktade till sexuelförbrytare erbjudas. Dessa interventionsprogram eller interventionsåtgärder bör följa en bred, flexibel strategi med inriktning på de medicinska och psykosociala aspekterna och vara av icke-obligatorisk karaktär. Dessa interventionsprogram eller interventionsåtgärder påverkar inte interventionsprogram eller interventionsåtgärder som förordnas av behöriga rättsliga myndigheter.
- (38) Interventionsprogram eller interventionsåtgärder bör inte tillhandahållas som en automatisk rättighet. Det är medlemsstatens sak att avgöra vilka interventionsprogram eller interventionsåtgärder som är lämpliga.
- (39) I syfte att förhindra och minimera risken för återfall bör gärningsmännen bli föremål för en bedömning av vilken fara de utgör, och risken för återfall i sexualbrott mot barn. Formerna för en sådan bedömning – exempelvis vilken typ av myndighet som är behörig att beordra och genomföra bedömningen, eller vid vilken tidpunkt under eller efter det straffrättsliga förfarandet denna bedömning bör genomföras samt formerna för faktiska interventionsprogram eller interventionsåtgärder som erbjuds efter denna bedömning – bör vara förenliga med medlemsstaternas interna förfaranden. I samma syfte att förebygga och minimera återfall, bör gärningsmännen också ha möjlighet att delta i fungerande interventionsprogram eller interventionsåtgärder på frivillig basis. Dessa interventionsprogram eller interventionsåtgärder bör inte inkräkta på nationella program för att behandla personer med psykiska störningar.
- (40) När det bedöms lämpligt med beaktande av dels vilken fara gärningsmännen utgör, dels risken för återfall i brott, bör dömda gärningsmän tillfälligt eller permanent kunna förhindras att utöva åtminstone yrkesverksamhet som inbegriper direkta och regelbundna kontakter med barn. Vid rekrytering för en befattning som innefattar direkta och regelbundna kontakter med barn ska en arbetsgivare ha rätt att bli informerad om i kriminalregistret intagna fällande domar för sexualbrott mot barn eller om befintliga diskvalifikationer mot att utöva viss verksamhet. Med arbetsgivare avses i detta direktiv även personer som bedriver organisationer som är aktiva inom frivilligverksamhet som omfattar tillsyn över barn och/eller omsorg om barn och som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn. På vilket sätt som information överlämnas, till exempel via den berörda personen, liksom det exakta innehållet i informationen och vad som avses med organiserad frivilligverksamhet och med direkt och regelbunden kontakt med barn bör fastställas i enlighet med nationell lagstiftning.
- (41) Med vederbörligt beaktande av medlemsstaternas olika rättsliga traditioner utgår detta direktiv från att tillgång till kriminalregisteruppgifter endast beviljas av antingen de behöriga myndigheterna eller den berörda personen. Detta direktiv innebär inte någon skyldighet att ändra de nationella system som reglerar kriminalregistren eller tillgången till dem.
- (42) Syftet med detta direktiv är inte att harmonisera reglerna vad avser berörda personers samtycke vid utbyte av information ur kriminalregister, dvs. huruvida sådant samtycke ska krävas eller inte. Oavsett om samtycke krävs eller inte krävs enligt den nationella lagstiftningen innebär detta direktiv ingen ny skyldighet att ändra den nationella lagstiftningen och de nationella förfarandena i detta hänseende.

⁽¹⁾ EUT L 49, 17.2.2007, s. 30.

- (43) Medlemsstaterna kan överväga att vidta ytterligare administrativa åtgärder gentemot gärningsmännen, till exempel genom att i sexualförbrytarregister registrera de personer som har dömts för något av de brott som avses i direktivet. Tillgången till dessa register bör begränsas i enlighet med nationella författningsprinciper och tillämpliga dataskyddsnormer, exempelvis genom att begränsa tillgången till rättsväsendet och/eller de brottsbekämpande myndigheterna.
- (44) Medlemsstaterna uppmuntras att skapa mekanismer för uppgiftsinsamling eller kontaktpunkter på nationell eller lokal nivå, i samarbete med det civila samhället, i syfte att observera och analysera fenomenet sexuella övergrepp mot barn och sexuell exploatering av barn. För att korrekt kunna utvärdera resultatet av åtgärder mot sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi bör unionen fortsätta sitt arbete med att utveckla metoderna för uppgiftsinsamling i syfte att få fram jämförbar statistik.
- (45) Medlemsstaterna bör vidta lämpliga åtgärder för att skapa informationstjänster för att tillhandahålla information om hur man upptäcker tecken på sexuella övergrepp och sexuell exploatering.
- (46) Barnpornografi, som utgörs av bilder på sexuella övergrepp mot barn, är en särskild typ av innehåll som inte kan tolkas som uttryck för en åsikt. För att bekämpa barnpornografi måste man minska spridningen av material med sexuella övergrepp mot barn genom att försvåra för gärningsmännen att ladda upp sådant innehåll på webbsidor som är tillgängliga för allmänheten. Det krävs därför åtgärder för att avlägsna innehållet och gripa dem som producerar, sprider eller laddar ner bilder på barn som utsätts för sexuella övergrepp. För att understödja unionens ansträngningar att bekämpa barnpornografi bör medlemsstaterna göra sitt yttersta för att samarbeta med tredjeländer för att se till att sådant innehåll avlägsnas från servrar på deras territorium.
- (47) Trots sådana insatser är avlägsnande av barnpornografiskt innehåll vid källan emellertid ofta inte möjlig när originalmaterialet inte finns inom unionen, antingen beroende på att den stat där värdservrarna finns inte är samarbetsvillig, eller eftersom det visar sig ta särskilt lång tid att uppnå ett avlägsnande av materialet från den berörda staten. Mekanismer kan också inrättas för att blockera tillträde från unionens territorium till internetsidor som konstaterats innehålla eller sprida barnpornografi. Åtgärder som medlemsstaterna vidtar i enlighet med detta direktiv för att avlägsna eller, i lämpliga fall, blockera webbplatser som innehåller barnpornografi skulle kunna baseras på olika typer av offentliga åtgärder, lagstiftande, icke-lagstiftande, rättsliga eller andra åtgärder. Det bör i detta sammanhang noteras att detta direktiv inte påverkar sådana frivilliga åtgärder som vidtas av internetbranschen för att förhindra att deras tjänster missbrukas eller medlemsstaternas stöd för sådana åtgärder. Oavsett grunden för den åtgärd eller metod som väljs bör medlemsstaterna se till att det görs på ett sätt som tillförsäkrar användare och tjänsteleverantörer en tillfredsställande nivå vad gäller rättssäkerhet och rättslig förutsägbarhet. Både när det gäller avlägsnande och blockering av innehåll som inbegriper övergrepp mot barn bör samarbete mellan offentliga myndigheter etableras och stärkas, särskilt för att säkerställa att nationella förteckningar över webbplatser med barnpornografiskt material är så fullständiga som möjligt och för att undvika dubbelarbete. All sådan utveckling måste ta hänsyn till slutanvändarnas rättigheter, vara förenlig med gällande lagliga och rättsliga förfaranden och Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Genom programmet för ett säkrare internet har ett nät av telefonjourer inrättats i syfte att samla in information och säkerställa täckning av och utbyte av rapporter om de mest förekommande typerna av olagligt innehåll på nätet.
- (48) Syftet med detta direktiv är att ändra och utöka bestämmelserna i rambeslut 2004/68/RIF. Eftersom de ändringar som görs är många och genomgripande bör rambeslutet för tydlighetens skull ersättas i sin helhet med avseende på de medlemsstater som deltar i antagandet av detta direktiv.
- (49) Eftersom målet med detta direktiv, nämligen att bekämpa sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna på egen hand och därför, på grund av åtgärdernas omfattning och verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå, får unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen enligt artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i den artikeln går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.
- (50) Detta direktiv tar hänsyn till de grundläggande rättigheterna och beaktar de principer som framför allt erkänns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, i synnerhet principen om skydd av människans värdighet, förbudet mot tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, barnets rättigheter, rätten till frihet och säkerhet, rätt till yttrande- och informationsfrihet, rätt till skydd av personuppgifter, rätten till ett effektivt rättsmedel och rättvis rättegång samt principerna om laglighet och proportionalitet i fråga om brott och straff. Detta direktiv syftar till att säkerställa att dessa rättigheter och principer respekteras fullt ut och måste genomföras i enlighet med detta.

- (51) I enlighet med artikel 3 i protokollet (nr 21) om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, fogat till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, har Förenade kungariket och Irland meddelat att de önskar delta i antagandet och tillämpningen av detta direktiv.
- (52) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokollet (nr 22) om Danmarks ställning, som är fogat till fördraget om Europeiska unionen och till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, deltar inte Danmark i antagandet av detta direktiv, som därför inte är bindande för eller tillämpligt på Danmark.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Syfte

Detta direktiv fastställer minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder på området sexuella övergrepp mot barn och sexuell exploatering av barn, barnpornografi och kontaktsökning med barn för sexuella ändamål. Det inför också bestämmelser för att stärka åtgärderna för att förebygga sådana brott och förbättra skyddet av dess offer.

Artikel 2

Definitioner

I detta direktiv avses med

- a) barn: varje person som är under arton år,
- b) åldern för sexuellt självbestämmande: den ålder under vilken det enligt nationell lag är förbjudet att ägna sig åt sexuella handlingar med ett barn,;
- c) barnpornografi:
- allt material som avbildar ett barn som medverkar i en handling med uttrycklig eller simulerad sexuell innebörd,
 - varje avbildning av ett barns könsorgan för i första hand sexuella syften,
 - allt material som avbildar en person som framstår som ett barn som medverkar i en handling med uttrycklig eller simulerad sexuell innebörd eller varje avbildning av könsorganen på en person som framstår som ett barn för i första hand sexuella syften, eller
 - verklighetstrogna bilder av ett barn som medverkar i en handling med uttrycklig sexuell innebörd eller verklighetstrogna bilder av ett barns könsorgan för i första hand sexuella syften,

- d) barnprostitution: utnyttjande av ett barn för sexuella handlingar, där pengar eller någon annan form av betalning eller ersättning lämnas eller utlovas som betalning för barnets sexuella handlingar, oavsett om denna betalning, detta löfte eller denna ersättning görs till barnet eller till en tredje part,
- e) pornografisk föreställning: liveposering som riktar sig till en publik, även när det sker med hjälp av informations- och kommunikationsteknik,
- av ett barn som medverkar i en handling med uttrycklig eller simulerad sexuell innebörd, eller
 - av ett barns könsorgan för i första hand sexuella syften,
- f) juridisk person: ett rättssubjekt som har denna status enligt tillämplig lagstiftning, med undantag för stater eller offentliga organ vid utövandet av offentliga maktbefogenheter samt offentliga internationella organisationer.

Artikel 3

Brott som har samband med sexuella övergrepp

- Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att de uppsåtliga handlingar som avses i punkterna 2–6 är straffbelagda.
- Att i sexuella syften förmå ett barn, som inte har uppnått åldern för sexuellt självbestämmande, att bli vittne till sexuella handlingar, även utan att behöva delta, ska vara belagt med ett maximistraff på minst ett års fängelse.
- Att i sexuella syften förmå ett barn, som inte har uppnått åldern för sexuellt självbestämmande, att bli vittne till sexuella övergrepp, även utan att behöva delta, ska vara belagt med ett maximistraff på minst två års fängelse.
- Att ägna sig åt sexuella handlingar med ett barn, som inte har uppnått åldern för sexuellt självbestämmande, ska vara belagt med ett maximistraff på minst fem års fängelse.
- Att ägna sig åt sexuella handlingar med ett barn, om
 - missbruk av en erkänd förtroendeställning eller av makt eller inflytande över barnet förekommer, ska vara belagt med ett maximistraff på minst åtta års fängelse om barnet inte har uppnått åldern för sexuellt självbestämmande och minst tre års fängelse om barnet uppnått denna ålder, eller
 - missbruk av barnets särskilt utsatta situation förekommer, framför allt till följd av ett psykiskt eller fysiskt funktionshinder eller en beroendeställning, ska vara belagt med ett maximistraff på minst åtta års fängelse om barnet inte har uppnått åldern för sexuellt självbestämmande och minst tre års fängelse om barnet uppnått denna ålder, eller

iii) tvång, våld eller hot brukas, ska vara belagt med ett maximistraff på minst tio års fängelse om barnet inte har uppnått åldern för sexuellt självbestämmande och minst fem års fängelse om barnet uppnått denna ålder.

6. Att genom tvång, våld eller hot förmå ett barn att ägna sig åt sexuella handlingar med en tredje part ska vara belagt med ett maximistraff på minst tio års fängelse om barnet inte har uppnått åldern för sexuellt självbestämmande och minst fem års fängelse om barnet uppnått denna ålder.

Artikel 4

Brott som har samband med sexuell exploatering

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att de uppsåtliga handlingar som avses i punkterna 2–7 är straffbelagda.

2. Att förmå eller rekrytera ett barn till att delta i pornografiska föreställningar, eller dra nytta av eller på annat sätt utnyttja ett barn för sådana syften, ska vara belagt med ett maximistraff på minst fem års fängelse om barnet inte har uppnått åldern för sexuellt självbestämmande och minst två års fängelse om barnet uppnått denna ålder.

3. Att tvinga eller med våld förmå ett barn till att delta i pornografiska föreställningar, eller att hota ett barn för sådana syften, ska vara belagt med ett maximistraff på minst åtta års fängelse om barnet inte har uppnått åldern för sexuellt självbestämmande och minst fem års fängelse om barnet uppnått denna ålder.

4. Att medvetet bevista pornografiska föreställningar där ett barn deltar ska vara belagt med ett maximistraff på minst två års fängelse om barnet inte har uppnått åldern för sexuellt självbestämmande och minst ett års fängelse om barnet uppnått denna ålder.

5. Att förmå eller rekrytera ett barn till att delta i barnprostitution, eller dra nytta av eller på annat sätt utnyttja ett barn för sådana syften, ska vara belagt med ett maximistraff på minst åtta års fängelse om barnet inte har uppnått åldern för sexuellt självbestämmande och minst fem års fängelse om barnet uppnått denna ålder.

6. Att tvinga eller med våld förmå ett barn till barnprostitution, eller att hota ett barn för sådana syften, ska vara belagt med ett maximistraff på minst tio års fängelse om barnet inte har uppnått åldern för sexuellt självbestämmande och minst fem års fängelse om barnet uppnått denna ålder.

7. Att ägna sig åt sexuella handlingar med ett barn, där barnprostitution utnyttjas, ska vara belagt med ett maximistraff på minst fem års fängelse om barnet inte har uppnått åldern för sexuellt självbestämmande och minst två års fängelse om barnet uppnått denna ålder.

Artikel 5

Brott som har samband med barnpornografi

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att de uppsåtliga handlingar som avses i punkterna 2–6 är straffbelagda när de begås olovligen.

2. Förvärv eller innehav av barnpornografi ska vara belagt med ett maximistraff på minst ett års fängelse.

3. Att medvetet skaffa sig tillgång till barnpornografi med hjälp av informations- eller kommunikationsteknik ska vara belagt med ett maximistraff på minst ett års fängelse.

4. Distribution, spridning eller överföring av barnpornografi ska vara belagt med ett maximistraff på minst två års fängelse.

5. Utbudande, tillhandahållande eller tillgängliggörande av barnpornografi ska vara belagt med ett maximistraff på minst två års fängelse.

6. Produktion av barnpornografi ska vara belagt med ett maximistraff på minst tre års fängelse.

7. Det ankommer på medlemsstaterna att besluta huruvida denna artikel är tillämplig på fall som rör barnpornografi enligt artikel 2 c iii, om den person som framstår som ett barn i själva verket var 18 år eller äldre vid tidpunkten för avbildandet.

8. Det ankommer på medlemsstaterna att besluta huruvida punkterna 2 och 6 i denna artikel är tillämpliga i fall då det fastställs att det pornografiska materialet enligt artikel 2 c iv producerats och innehas av producenten enbart för eget privat bruk, i den mån inget pornografiskt material enligt artikel 2 c i, ii eller iii har använts för denna produktion och förutsatt att handlingen inte innebär någon risk för att materialet sprids.

Artikel 6

Kontaktsökning med barn i sexuellt syfte

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att följande uppsåtliga handlingar är straffbelagda:

Förslag som en vuxen ger med hjälp av informations- och kommunikationsteknik i syfte att träffa ett barn som inte uppnått åldern för sexuellt självbestämmande för att begå något av de brott som avses i artiklarna 3.4 och 5.6 ska, om detta förslag har följts av faktiska handlingar som leder till ett sådant möte, vara belagt med ett maximistraff på minst ett års fängelse.

2. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att det är straffbart för en vuxen att med hjälp av informations- och kommunikationsteknik försöka begå något av de brott som avses i artikel 5.2 och 5.3 genom att kontakta barn som inte har uppnått åldern för sexuellt självbestämmande i syfte att tillhandahålla barnpornografiskt material som avbildar det barnet.

Artikel 7

Anstiftan, medhjälp och försök

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att anstiftan av och medhjälp till något av de brott som avses i artiklarna 3–6 är straffbelagt.

2. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att försök att begå något av de brott som avses i artikel 3.4, 3.5 och 3.6, artikel 4.2, 4.3, 4.5, 4.6 och 4.7 samt artikel 5.4, 5.5 och 5.6 är straffbelagda.

Artikel 8

Frivilliga sexuella handlingar

1. Det ankommer på medlemsstaterna att besluta huruvida artikel 3.2 och 3.4 är tillämplig på frivilliga sexuella handlingar mellan jämbördiga parter som är nära i ålder och grad av psykisk och fysisk utveckling eller mognad, förutsatt att handlingarna inte innebär någon form av övergrepp.

2. Det ankommer på medlemsstaterna att besluta huruvida artikel 4.4 är tillämplig på en pornografisk föreställning som äger rum inom ramen för en frivillig relation när barnet har uppnått åldern för sexuellt självbestämmande, eller mellan jämbördiga parter som är nära i ålder och grad av psykisk och fysisk utveckling eller mognad, förutsatt att handlingarna inte innebär någon form av övergrepp eller exploatering och att inga pengar eller andra former av ersättning ges som betalning i utbyte mot den pornografiska föreställningen.

3. Det ankommer på medlemsstaterna att besluta huruvida artikel 5.2 och 5.6 är tillämplig på produktion, förvärv eller innehav av material som rör barn som uppnått åldern för sexuellt självbestämmande om materialet produceras och innehas med dessa barns samtycke och enbart för de berörda personernas privata bruk, förutsatt att handlingarna inte innebär någon form av övergrepp.

Artikel 9

Försvarande omständigheter

Förutsatt att följande omständigheter inte redan ingår i brottsrekvisiten för de brott som avses i artiklarna 3–7 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att nedanstående omständigheter i enlighet med relevanta bestämmelser i nationell lagstiftning ska kunna anses som försvarande omständigheter i samband med de relevanta brott som avses i artiklarna 3–7:

a) Brottet begicks mot ett barn i en särskilt utsatt situation, såsom ett barn med ett psykiskt eller fysiskt funktionshinder eller som befann sig i en beroendeställning eller i ett tillstånd av fysisk eller psykisk oförmåga.

b) Brottet begicks av en medlem i barnets familj, en person som sammanbodde med barnet eller en person som har missbrukat sin erkända förtroendeställning eller makt.

c) Brottet begicks av flera personer som agerade gemensamt.

d) Brottet begicks inom ramen för en kriminell organisation i den mening som avses i rådets rambeslut 2008/841/RIF av den 24 oktober 2008 om kampen mot organiserad brottslighet⁽¹⁾.

e) Gärningsmannen har tidigare dömts för brott av samma art.

f) Gärningsmannen har avsiktligt eller genom vårdslöshet utsatt ett barn för livsfara.

g) Brottet begicks med användande av grovt våld eller vållade barnet allvarlig skada.

Artikel 10

Diskvalifikation till följd av fällande dom

1. För att undvika risk för återfall i brott ska medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att en fysisk person som har dömts för något av de brott som avses i artiklarna 3–7, tillfälligt eller permanent, kan förhindras att utöva åtminstone yrkesverksamhet som inbegriper direkta och regelbundna kontakter med barn.

2. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att arbetsgivare, när de rekryterar en person till yrkesverksamhet eller organiserad frivilligverksamhet som innefattar direkta och regelbundna kontakter med barn, har rätt att i enlighet med nationell lagstiftning och på lämpligt sätt – såsom tillgång på begäran eller via den berörda personen – begära information om det finns fällande domar för något av de brott som avses i artiklarna 3–7 i kriminalregistret, eller diskvalifikation till följd av sådana domar att utöva verksamhet som innefattar direkta och regelbundna kontakter med barn.

3. För tillämpning av punkterna 1 och 2 i denna artikel ska medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att information om förekomsten av en fällande dom för något av de brott som avses i artiklarna 3–7 i kriminalregistret, eller diskvalifikation till följd av sådana domar att utöva verksamhet som innefattar direkta och regelbundna kontakter med barn, överförs i enlighet med de förfaranden som anges i rådets rambeslut 2009/315/RIF av den 26 februari 2009 om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och uppgifternas innehåll⁽²⁾ då detta sker på begäran enligt artikel 6 i det rambeslutet och med den berörda personens samtycke.

⁽¹⁾ EUT L 300, 11.11.2008, s. 42.

⁽²⁾ EUT L 93, 7.4.2009, s. 23.

*Artikel 11***Beslag och förverkande**

Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att deras behöriga myndigheter har rätt att beslagta och förverka hjälpmedel till och vinning av de brott som avses i artiklarna 3, 4 och 5.

*Artikel 12***Juridiska personers ansvar**

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att juridiska personer kan ställas till ansvar för något av de brott som avses i artiklarna 3–7 och som begås till deras förmån av en person som agerar antingen enskilt eller som en del av den juridiska personens organisation och har en ledande ställning inom den juridiska personen, grundad på

- a) behörighet att företräda den juridiska personen,
- b) befogenhet att fatta beslut på den juridiska personens vägnar eller,
- c) befogenhet att utöva kontroll inom den juridiska personen.

2. Medlemsstaterna ska också vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att juridiska personer kan ställas till ansvar i de fall, där bristande övervakning eller kontroll från en person som avses i punkt 1 har gjort det möjligt för en person under den juridiska personens ansvar att begå något av de brott som avses i artiklarna 3–7 till förmån för den juridiska personen.

3. Juridiska personers ansvar enligt punkterna 1 och 2 ska inte utesluta straffrättsliga förfaranden mot fysiska personer som är gärningsmän, anstiftare eller medhjälpare till de brott som avses i artiklarna 3–7.

*Artikel 13***Sanktioner för juridiska personer**

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att en juridisk person som har ställts till ansvar i enlighet med artikel 12.1 kan bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner, som ska innefatta bötesstraff eller administrativa avgifter och som får innefatta andra sanktioner, såsom

- a) fråntagande av rätt till offentliga förmåner eller stöd,
- b) tillfälligt eller permanent näringsförbud,
- c) rättslig övervakning,
- d) rättsligt beslut om upplösning av verksamheten, eller
- e) tillfällig eller permanent stängning av de inrättningar som har använts för att begå brottet.

2. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att en juridisk person som har ställts till ansvar i enlighet med artikel 12.2 kan bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande påföljder eller åtgärder.

*Artikel 14***Avstående från att lagföra eller utdöma påföljd för brottsoffret**

Medlemsstaterna ska i överensstämmelse med de grundläggande principerna i sina rättssystem vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att de behöriga nationella myndigheterna har befogenhet att avstå från att lagföra eller straffa barn som är offer för sexuella övergrepp och sexuell exploatering för deras deltagande i brottslig verksamhet som de har tvingats att begå som en direkt följd av att de utsatts för någon av de gärningar som avses i artiklarna 4.2, 4.3, 4.5, 4.6 och 5.6.

*Artikel 15***Utredning och lagföring**

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att utredning eller lagföring av de brott som avses i artiklarna 3–7 inte är beroende av anmälan eller angivelse av ett offer eller av offrets företrädare, och att straffrättsliga förfaranden kan fortsätta även om den personen har tagit tillbaka sina uppgifter.

2. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att möjliggöra lagföring av vart och ett av de brott som avses i artiklarna 3, 4.2, 4.3, 4.5, 4.6 och 4.7, samt, när barnpornografi som avses i artikel 2 c i och ii har använts, av de grova brott som avses i artikel 5.6, under en tillräckligt lång tidsperiod efter det att offret har uppnått myndighetsålder och i en omfattning som motsvarar det berörda brottets svårhetsgrad.

3. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att effektiva utredningsverktyg, som de som används när det gäller organiserad brottslighet eller andra grova brott, är tillgängliga för de personer, enheter eller avdelningar som har ansvaret för att utreda eller lagföra brott som avses i artiklarna 3–7.

4. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att göra det möjligt för utredningsenheter eller utredningsmyndigheter att söka identifiera offren för de brott som avses i artiklarna 3–7, i synnerhet genom att analysera barnpornografiskt material, såsom fotografier och audiovisuella inspelningar som överförts eller ställts till förfogande med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

*Artikel 16***Rapportering av misstanke om sexuella övergrepp eller sexuell exploatering**

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att de regler om sekretess som enligt den nationella lagstiftningen gäller för personer inom vissa yrkeskategorier som har till huvudsaklig uppgift att arbeta med barn, inte utgör ett hinder för möjligheten för dessa personer att rapportera situationer där de har skäligen grund att anta att ett barn är offer för brott som avses i artiklarna 3–7, till de myndigheter som är ansvariga för skyddet av barn.

2. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att uppmuntra alla personer som känner till eller i god tro misstänker att något av de brott som avses i artiklarna 3–7 har begåtts att rapportera dessa till behöriga myndigheter.

Artikel 17

Behörighet och samordning av åtal

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att fastställa sin behörighet när det gäller de brott som avses i artiklarna 3–7, när

- a) brottet helt eller delvis har begåtts inom medlemsstaternas territorium, eller
- b) gärningsmannen är medborgare i någon av medlemsstaterna.

2. En medlemsstat ska underrätta kommissionen om den beslutar att fastställa ytterligare behörighet när det gäller ett brott enligt artiklarna 3–7 vilket har begåtts utanför dess territorium, bland annat när

- a) brottet har begåtts mot en av dess medborgare eller en person som har sin hemvist på medlemsstatens territorium, eller
- b) brottet har begåtts till förmån för en juridisk person som är etablerad på den medlemsstatens territorium, eller
- c) gärningsmannen har sin hemvist på medlemsstatens territorium.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att deras behörighet omfattar situationer i vilka ett brott enligt artiklarna 5 och 6 och, i den mån det är relevant, artiklarna 3 och 7, begås med hjälp av informations- och kommunikationsteknik till vilken åtkomsten skett från deras territorium, oavsett om denna är baserad inom deras territorium eller inte.

4. Vid lagföringen av något av de brott som avses i artiklarna 3.4, 3.5, 3.6, 4.2, 4.3, 4.5, 4.6, 4.7 och 5.6 ska medlemsstaterna, om brottet begåtts utanför den berörda medlemsstatens territorium enligt punkt 1 b i den här artikeln, vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att dess behörighet inte är kopplad till villkoret att gärningarna är straffbelagda på den plats där de begicks.

5. Vid lagföringen av något av de brott som avses i artiklarna 3–7 ska varje medlemsstat, om brottet begåtts utanför den berörda medlemsstatens territorium enligt punkt 1 b i denna artikel, vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa

att dess behörighet inte är kopplad till villkoret att åtal endast får väckas på grundval av en anmälan från offret på den plats där brottet begicks, eller en formell underrättelse från den stat där brottet begicks.

Artikel 18

Allmänna bestämmelser om hjälp, stöd och skyddsåtgärder för barn som är brottsoffer

1. Barn som är offer för de brott som avses i artiklarna 3–7 ska ges hjälp, stöd och skydd i enlighet med artiklarna 19 och 20, med beaktande av barnets bästa.

2. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att ett barn får hjälp och stöd så snart de behöriga myndigheterna har en skälig grundad indikation att anta att barnet kan ha utsatts för något av de brott som avses i artiklarna 3–7.

3. Medlemsstaterna ska, om åldern på en person som utsatts för något av de brott som avses i artiklarna 3–7 är osäker och om det finns skäl att anta att den personen är ett barn, säkerställa att denna person förutsätts vara ett barn för att han eller hon omedelbart ska få tillgång till hjälp, stöd och skydd enligt artiklarna 19 och 20.

Artikel 19

Hjälp och stöd till brottsoffer

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att brottsoffer får hjälp och stöd före, under och en lämplig tid efter avslutande av de straffrättsliga förfarandena, så att de kan utöva de rättigheter som fastställs i rambeslut 2001/220/RIF och i detta direktiv. Medlemsstaterna ska särskilt vidta nödvändiga åtgärder för att skydda barn som anmäler övergrepp som begåtts inom deras familj.

2. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att hjälp och stöd till barn som är brottsoffer inte villkoras av barnets vilja att samarbeta under brottsutredningen, åtalet eller rättegången.

3. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att specifika åtgärder som syftar till att hjälpa och stödja barn som är brottsoffer att utnyttja sina rättigheter enligt detta direktiv vidtas efter en individuell bedömning av de enskilda barnens särskilda omständigheter, och att vederbörlig hänsyn tas till barnets synpunkter, behov och problem.

4. Barn som fallit offer för något av de brott som avses i artiklarna 3–7 ska anses som särskilt sårbara brottsoffer enligt artiklarna 2.2, 8.4 och 14.1 i rambeslut 2001/220/RIF.

5. Medlemsstaterna ska, där det är lämpligt och möjligt, vidta åtgärder för att hjälpa och stödja familjen till barn som är brottsoffer att utnyttja sina rättigheter enligt detta direktiv, när familjen befinner sig på medlemsstatens territorium. Framför allt ska medlemsstaterna, där det är lämpligt och möjligt, tillämpa artikel 4 i rambeslut 2001/220/RIF på brottsoffrets familj.

Artikel 20

Skydd för barn som är brottsoffer under brottsutredningar och straffrättsliga förfaranden

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att de behöriga myndigheterna i samband med brottsutredningar och straffrättsliga förfaranden, i enlighet med brottsoffrens roll i det berörda rättssystemet, utser en särskild företrädare för ett barn som är brottsoffer, om enligt den nationella lagstiftningen personerna med föräldraansvar inte kan företräda barnet på grund av en intressekonflikt mellan dem och barnet, eller om barnet är ensamkommande eller har skilts från sin familj.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att barn som är brottsoffer utan dröjsmål får tillgång till juridisk rådgivning och, i enlighet med brottsoffrens roll i det berörda rättssystemet, till juridiskt ombud, även för att begära ersättning för skada. Juridisk rådgivning och juridiskt ombud bör tillhandahållas kostnadsfritt om brottsoffret inte förfogar över tillräckliga ekonomiska medel.

3. Utan att det påverkar rätten till försvar ska medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att följande iakttas i samband med utredningar av något av de brott som avses i artiklarna 3–7:

- a) Att barnet förhörs utan onödigt dröjsmål efter det att uppgifterna har rapporterats till de behöriga myndigheterna.
- b) Att barnet, vid behov, förhörs i lokaler som utformats eller ställts i ordning för detta ändamål.
- c) Att barnet förhörs av eller genom yrkeskunniga personer som är särskilt utbildade för detta ändamål.
- d) Att samma personer, om så är möjligt och lämpligt, håller alla förhör med barnet.
- e) Att antalet förhör blir så få som möjligt och endast utförs om det är strikt nödvändigt för brottsutredningar och straffrättsliga förfaranden.
- f) Att barnet får åtföljas av sitt juridiska ombud eller, om så är lämpligt, av en vuxen som han eller hon själv har valt, såvida det inte föreligger ett motiverat beslut som fastställer något annat med avseende på den personen.

4. Medlemsstaterna ska, i samband med utredningar av något av de brott som avses i artiklarna 3–7, vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att alla förhör med ett barn som är offer för brott eller, i förekommande fall, med ett barnvittne, får spelas in audiovisuellt, och att sådana audiovisuellt inspelade

förhör får användas som bevisning i straffrättsliga förfaranden inför domstol, i enlighet med bestämmelserna i den nationella lagstiftningen.

5. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att det i samband med straffrättsliga förfaranden i domstol som rör något av de brott som avses i artiklarna 3–7 kan beslutas

- a) att förhöret ska hållas inom stängda dörrar,
 - b) att barnet får höras i domstolen utan att vara närvarande, särskilt genom användning av lämplig kommunikationsteknik.
6. Medlemsstaterna ska, om intresset för de barn som är brottsoffer talar för detta och med beaktande av andra övergripande intressen, vidta de åtgärder som är nödvändiga för att skydda barnens privatliv, deras identitet och bild och förhindra offentlig spridning av sådan information som kan leda till att de identifieras.

Artikel 21

Åtgärder mot reklam för möjligheten att begå övergrepp och för barnsexturism

Medlemsstaterna ska besluta om lämpliga åtgärder för att förhindra eller förbjuda

- a) spridning av material där det görs reklam för möjligheten att begå något av de brott som avses i artiklarna 3–6, och
- b) anordnande för andra, oberoende av om syftet är kommersiellt, av resor i syfte att begå något av de brott som avses i artiklarna 3–5.

Artikel 22

Förebyggande interventionsprogram eller åtgärder

Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att personer som befarar att de kan komma att begå något av de brott som avses i artiklarna 3–7 i lämpliga fall får tillgång till effektiva interventionsprogram eller åtgärder för att bedöma och förhindra risken för att sådana brott begås.

Artikel 23

Förebyggande

1. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder, som utbildning och fostran, i syfte att motverka och minska den efterfrågan som ligger till grund för alla former av sexuella övergrepp mot och sexuell exploatering av barn.
2. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder, även via internet, till exempel informationskampanjer och kampanjer för att öka medvetenheten samt forsknings- och utbildningsprogram, om lämpligt i samarbete med relevanta organisationer inom det civila samhället och andra aktörer, i syfte att öka medvetenheten och minska risken för att barn faller offer för sexuella övergrepp och sexuell exploatering.

3. Medlemsstaterna ska främja regelbunden kompetensutveckling för tjänstemän som kan väntas komma i kontakt med barn som fallit offer för sexuella övergrepp och exploatering, däribland poliser ute på fältet, i syfte att möjliggöra för dem att identifiera och bemöta barn som är offer för brott och barn som eventuellt kan bli offer för sexuella övergrepp eller sexuell exploatering.

Artikel 24

Interventionsprogram eller interventionsåtgärder på frivillig basis inom ramen för eller efter straffrättsliga förfaranden

1. Utan att det påverkar tillämpningen av interventionsprogram eller interventionsåtgärder som fastställs av behöriga rättsliga myndigheter enligt nationell lag, ska medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att effektiva interventionsprogram eller interventionsåtgärder finns tillgängliga, för att förhindra och minimera riskerna för upprepade brott av sexuell natur mot barn. Sådana program eller åtgärder ska vara tillgängliga när som helst under de straffrättsliga förfarandena, både i och utanför fängelset, i enlighet med nationell lagstiftning.

2. De interventionsprogram eller interventionsåtgärder som avses i punkt 1 ska uppfylla de särskilda utvecklingsbehoven hos barn som gör sig skyldiga till sexualbrott.

3. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att följande personer kan få tillgång till de interventionsprogram eller interventionsåtgärder som avses i punkt 1, nämligen:

a) personer som är föremål för straffrättsliga förfaranden för något av de brott som avses i artiklarna 3–7, på villkor som varken är till förfång för eller strider mot rätten till försvar eller mot kravet på en rättvis och opartisk rättegång, och som särskilt är förenliga med principen om oskuldspresumtionen, och

b) personer som har dömts för något av de brott som avses i artiklarna 3–7.

4. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att personer som avses i punkt 3 blir föremål för en bedömning av vilken fara de utgör och eventuella risker för återfall i något av de brott som avses i artiklarna 3–7, i syfte att fastställa lämpliga interventionsprogram eller åtgärder.

5. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att personer som avses i punkt 3 vilka fått motta förslag om interventionsprogram eller åtgärder i enlighet med punkt 4

a) får fullständig information om skälen till förslaget,

b) samtycker till att delta i programmen eller åtgärderna med fullständig kännedom om omständigheterna,

c) kan vägra och, när det gäller dömda personer, blir informerade om de möjliga följderna av en sådan vägran.

Artikel 25

Åtgärder mot webbplatser som innehåller eller sprider barnpornografi

1. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa ett avlägsnande utan dröjsmål av webbsidor som innehåller eller sprider barnpornografi och vars värdserver ligger på deras eget territorium, samt sträva efter att uppnå ett avlägsnande av sådana webbsidor vars värdserver ligger utanför deras territorium.

2. Medlemsstaterna får vidta åtgärder för att blockera tillträdet till webbsidor som innehåller eller sprider barnpornografi för internetanvändare inom sitt territorium. Dessa åtgärder måste inrättas genom transparenta förfaranden och ska tillhandahålla adekvata skyddsmekanismer, särskilt för att säkerställa att begränsningen inskränks till vad som är nödvändigt och proportionerligt och att användarna informeras om orsaken till begränsningen. Skyddsmekanismerna ska även inbegripa möjlighet till rättslig prövning.

Artikel 26

Ersättande av rambeslut 2004/68/RIF

Rambeslut 2004/68/RIF ersätts härmed med avseende på de medlemsstater som deltar i antagandet av detta direktiv, dock utan att det påverkar dessa medlemsstaters skyldigheter när det gäller tidsfristen för införlivande i nationell lagstiftning av rambeslutet.

Med avseende på de medlemsstater som deltar i antagandet av detta direktiv ska hänvisningar till rambeslut 2004/68/RIF anses som hänvisningar till detta direktiv.

Artikel 27

Införlivande

1. Medlemsstaterna ska sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 18 december 2013.

2. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de bestämmelser genom vilka skyldigheterna enligt detta direktiv införlivas med deras nationella lagstiftning.

3. När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras ska varje medlemsstat själv utfärda.

Artikel 28

Rapportering

1. Kommissionen ska senast 18 december 2015 överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet med en utvärdering av i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att följa bestämmelserna i detta direktiv, vid behov åtföljd av lagstiftningsförslag.

2. Kommissionen ska senast den 18 december 2015 överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet med en utvärdering av genomförandet av de åtgärder som avses i artikel 25.

Artikel 29

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft samma dag som det offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 30

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Utfärdat i Strasbourg den 13 december 2011.

På Europaparlamentets vägnar

J. BUZEK

Ordförande

På rådets vägnar

M. SZPUNAR

Ordförande

RÄTTELSER

Rättelse till Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om ersättande av rådets rambeslut 2004/68/RIF

(Europeiska unionens officiella tidning L 335 av den 17 december 2011)

På omslagets första sida och i titeln på sidan 1, ska det

i stället för: "2011/92/EU"

vara: "2011/93/EU".

Sammanfattning av promemorian

Den 17 december trädde Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/93/EU av den 13 december 2011 om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om ersättande av rådets rambeslut 2004/68/RIF (direktivet) i kraft. Direktivet ska vara genomfört i svensk rätt senast den 18 december 2013. I denna promemoria lämnas förslag till de författningsändringar på lag- och förordningsnivå som bedöms nödvändiga för att genomföra direktivet.

Direktivet syftar till att skapa minimiregler om brottsrekvisit och påföljder när det gäller sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi. Det syftar bl.a. också till att stärka åtgärderna för att förebygga sådana brott och förbättra skyddet för brottsoffer. Ett viktigt inslag är möjligheten att hindra personer som dömts för brott från att arbeta med barn och möjligheten för arbetsgivare att vid rekrytering till sådan yrkesverksamhet eller organiserad frivilligverksamhet som innefattar nära kontakt med barn att bli informerade om fällande domar för brott som omfattas av direktivet.

Vi har vid vår genomgång funnit brister i den svenska lagstiftningen i förhållande till kraven i artikel 10.1-3 samt artikel 15.2 i direktivet.

För att Sverige, på ett lämpligt sätt, ska uppfylla direktivets krav i bestämmelserna i artikel 10.1 och 10.2, vilka behandlar frågor om diskvalifikation till följd av fällande dom, bör en rätt att begära information om uppgifter ur belastningsregistret införas för arbetsgivare när de rekryterar personer till yrkesverksamhet och till organiserad frivilligverksamhet som inbegriper direkta och regelbundna kontakter med barn. I denna del föreslås i promemorian en ny lag som ska reglera dessa förhållanden. Det är den enskilde själv som ska inhämta ett registerutdrag som han eller hon kan visa upp för arbetsgivaren. Det ska inte finnas någon rätt för arbetsgivaren att få behålla registerutdraget. Av integritetsskäl föreslås att endast den som kommer i fråga för anställning eller uppdrag ska omfattas av arbetsgivarens rätt att efterfråga uppgifter ur belastningsregistret. Föräldrar som innehar anställning eller uppdrag endast inom en grupp vari det egna barnet ingår omfattas inte av arbetsgivarens rätt att efterfråga uppgifter ur belastningsregistret.

Med begreppet *organiserad frivilligverksamhet* avses i sammanhanget ideella föreningar, stiftelser och registrerade trossamfund.

Registerkontrollen i förevarande fall begränsas till att omfatta endast brott som är relevanta för anställningen eller uppdraget i aktuella verksamheter. Ett sådant begränsat utdrag ska omfatta uppgifter om alla sexualbrott, människohandel, koppleri, olaga tvång och barnpornografibrott samt anstiftan, medhjälp och försök till dessa brott i den mån det är straffbelagt. Därutöver ska registerutdragen innehålla uppgifter om mord, dråp, grov misshandel, människorov och grovt rån.

När det gäller bestämmelsen i artikel 10.3, vilken behandlar frågan om utbyte av uppgifter ur kriminalregister mellan EU:s medlemsstater för andra ändamål än brottmålsförfaranden, har vi bedömt att Sverige, genom enskildas rätt att få ta del av samtliga uppgifter om sig själva i belastningsregistret, även via centralmyndigheten, uppfyller de krav

direktivet ställer i denna del. För att den enskilde ska ha rätt att begära ett begränsat utdrag även i de fall de rekryteras till anställning eller uppdrag för yrkesverksamhet eller organiserad frivilligverksamhet i en annan medlemsstat föreslår vi dock att den av oss föreslagna nya lagen ska vara tillämplig på såväl svenska anställnings- eller uppdragsförhållanden som anställnings- eller uppdragsförhållanden inom en annan medlemsstat. Den nya lagen görs subsidiär i förhållande till övriga författningar som reglerar den enskildes rätt till utdrag ur belastningsregistret för anställningsändamål. Därutöver krävs viss reglering i förordning för att Sverige ska uppfylla kravet om att en enskild ska tillförsäkras rätten att i samtliga fall, via centralmyndigheten, på begäran få ta del av kriminaluppgifter som kan finnas om honom eller henne i en annan medlemsstatstat.

Såvitt avser bestämmelsen i artikel 15.2 uppfyller inte Sverige kravet på förlängd preskriptionstid när det gäller normalgraden av brottet utnyttjande av barn för sexuell posering samt brotten köp av sexuell handling av barn och sexuellt ofredande. I promemorian föreslås att tillämpningsområdet för preskriptionsbestämmelsen i 35 kap. 4 § andra stycket brottsbalken utvidgas till att omfatta även angivna brott. I promemorian föreslås att de nya preskriptionsbestämmelserna ska gälla även för brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att döma till påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

I promemorian görs också en genomgång av interventionsprogram och interventionsåtgärder för dömda och icke dömda personer. Med interventionsprogram eller interventionsåtgärder avses bl.a. åtgärder eller program för att förhindra att personer begår för direktivet aktuella brott eller att se till att adekvat hjälp och behandling finns för dem som begått sådana brott.

De bestämmelser som direktivet föranleder föreslås träda i kraft den 1 december 2013.

Promemorians lagförslag

1 Förslag till lag (2013:00) om registerkontroll avseende personer som arbetar med barn

Härigenom föreskrivs¹ följande

1 § Den som rekryterar en person till yrkesverksamhet eller organiserad frivilligverksamhet för anställning eller uppdrag som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn har rätt att begära att den som erbjuds anställningen eller uppdraget ska uppvisa ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Utdraget ska vara högst ett år gammalt. I lagen om belastningsregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om innehållet i sådana utdrag.

Första stycket ska inte tillämpas på en förälder som innehar anställning eller uppdrag endast inom en grupp vari det egna barnet ingår.

2 § Arbetsgivaren får inte dokumentera den utförda kontrollen på annat sätt än genom en anteckning om att registerutdraget har visats upp.

3 § Denna lag gäller även för anställning eller uppdrag i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen.

4 § Om det i annan lag eller i en förordning finns bestämmelser som reglerar registerkontroll ska de bestämmelserna gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2013.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/93/EU av den 13 december 2011 om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om ersättande av rådets rambeslut 2004/68/RIF (EUT L 335, 17.12.2011, s. 1-14, Celex 32011L0093R(01)), rättat genom EUT L 18, 21.1.2012, s. 7.

2 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Prop. 2012/13:194

Bilaga 4

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken att 35 kap. 4 § ska ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

35 kap.

4 §¹

De i 1 § bestämda tiderna ska räknas från den dag brottet begicks. Om det förutsätts att en viss verkan av handlingen ska ha inträtt innan en påföljd får dömas ut, ska tiden räknas från den dag då sådan verkan inträdde.

Vid brott som avses i följande bestämmelser ska de i 1 § bestämda tiderna räknas från den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt arton år:

1. 6 kap. 4–6 §§ och 8 § tredje stycket eller försök till sådana brott,

2. 6 kap. 1–3 och 12 §§ eller försök till sådana brott, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,

3. 16 kap. 10 a § första stycket och femte stycket eller försök till sådana brott, om brottet avser skildring av barn i pornografisk bild och en tillämpning av första stycket inte leder till att möjligheten att döma ut påföljd bortfaller senare,

4. 2 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympling av kvinnor eller försök till sådant brott, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år.

Vid bokföringsbrott som inte är ringa ska tiden räknas från den dag då den bokföringsskyldige har försatts i konkurs, fått eller erbjudit ackord eller inställt sina betalningar, om detta skett inom fem år från brottet. Om den bokföringsskyldige inom fem år från brottet blivit föremål för revision av Skatteverket, ska tiden räknas från den dag då revisionen beslutades.

Vid brott som avses i följande bestämmelser ska de i 1 § bestämda tiderna räknas från den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt arton år:

1. 6 kap. 4–6 §§, 8 och 9 §§ eller försök till sådana brott,

2. 6 kap. 1–3 och 12 §§ eller försök till sådana brott, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,

3. 6 kap. 10 §,

4. 16 kap. 10 a § första stycket och femte stycket eller försök till sådana brott, om brottet avser skildring av barn i pornografisk bild och en tillämpning av första stycket inte leder till att möjligheten att döma ut påföljd bortfaller senare,

5. 2 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympling av kvinnor eller försök till sådant brott, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år.

1. Denna lag träder i kraft den 1 december 2013.

¹ Senaste lydelse 2011:1298.

Prop. 2012/13:194
Bilaga 4

2. Bestämmelsen i 35 kap. 4 § andra stycket tillämpas även på brott som begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att döma till påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Prop. 2012/13:194
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:620) om belastningsregister att 9 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Sådana uppgifter ska på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret

1. för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där,

2. enligt bestämmelser i skollagen (2010:800),

3. enligt bestämmelser i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn, *eller*

5. enligt bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder.

Regeringen, eller i fråga om andra stycket punkterna 1–3 den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret ska vara skriftlig och undertecknad av den sökande.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret

1. för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där,

2. enligt bestämmelser i skollagen (2010:800),

3. enligt bestämmelser i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn,

5. enligt bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder, *eller*

6. enligt bestämmelser i lagen (2013:00) om registerkontroll avseende personer som arbetar med barn.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2013.

¹ Senaste lydelse 2010:859.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttrande över promemorian lämnats av Svea hovrätt, Östersunds tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Kalmar tingsrätt, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, Kriminalvården, Brottsoffermyndigheten, Datainspektionen, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Arbetsgivarverket, Barnombudsmannen, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Skolverket, Ungdomsstyrelsen, Lunds universitet (Juridiska fakulteten), Örebro universitet (Akademin för juridik, psykologi och socialt arbete samt Barnrättsakademin), Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Stockholms läns landsting (BUP Traumaenhet; Barn- och ungdomspsykiatri), Östergötlands läns landsting, Skåne läns landsting, Västerbottens läns landsting, Arbetsdomstolen, Svenska ILO-kommittén, Sveriges advokatsamfund, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Arbetsgivaralliansen, Arbetsgivarföreningen KFO, Vårdföretagarna och Almega AB, Brottsofferjourernas Riksförbund, ECPAT Sverige, Riksförbundet Barnens Rätt i Samhället (BRIS), Riksförbundet för Sexuell Upplysning (RFSU), Riksidrottsförbundet, Rädda Barnens riksförbund, Svenska kyrkan, Svenskt Näringsliv, Svenska Scoutrådet, Sveriges Kvinno- och Tjejjourers Riksförbund (SKR) och Sveriges Musik- och Kulturskoleråd.

Yttrande har också inkommit från Lärarnas Riksförbund, Sveriges läkarförbund och Sveriges Tandläkarförbund.

Riksdagens ombudsmän, Landsorganisationen i Sverige (LO), Sveriges akademikers centralorganisation (Saco), Famna och UNICEF Sverige har avstått från att yttra sig över förslagen i promemorian.

Svar har inte inkommit från Handikappförbunden, KFUM, Kriminellas revansch i samhället – KRIS, Lika Unika, Riksföreningen Stödcentrum mot incest (RSCI), Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS), Riksförbundet för utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna (FUB), Riksorganisationen mot sexuella övergrepp (HOPP), Röda korset och Stiftelsen Allmänna barnhuset.

Efter att lagrådsremiss beslutats har yttrande inkommit även från Forum – idéburna organisationer med social inriktning.

1 Förslag till lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn

Härigenom föreskrivs¹ följande.

1 § Den som erbjuds en anställning i staten, en kommun, ett landsting, ett företag eller en organisation ska, om arbetet innebär direkt och regelbunden kontakt med barn, på begäran av den som erbjuder anställningen visa upp ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister.

2 § I denna lag avses med

- *företag*: en fysisk eller juridisk person som bedriver näringsverksamhet, och
- *organisation*: en juridisk person som inte är företag.

3 § Ett utdrag ur belastningsregistret ska på begäran även visas upp av den som erbjuds eller tilldelas uppgifter som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn inom sådan verksamhet som avses i 1 § om det sker genom

1. uppdrag,
2. anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten, eller
3. praktiktjänstgöring.

Registerutdraget ska i fall som avses i första stycket visas upp för den inom verksamheten som beslutar om att anlita eller ta emot någon på ett sådant sätt som avses där.

4 § Registerutdrag som avses i denna lag får inte vara äldre än ett år. I lagen (1998:620) om belastningsregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

5 § En kontroll av ett registerutdrag får inte dokumenteras på något annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp.

6 § Om det i en annan lag eller förordning finns bestämmelser som reglerar registerkontroll för arbete som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn inom verksamhet som omfattas av denna lag, ska de tillämpas i stället för bestämmelserna i denna lag.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om ersättande av rådets rambeslut 2004/68/RIF (EUT L 335, 17.12.2011, s. 1, Celex 32011L0093) och rättelse till direktivet (EUT L 18, 21.1.2012, s. 7, Celex 32011L0093R[01]).

Prop. 2012/13:194
Bilaga 6

1. Denna lag träder i kraft den 18 december 2013.
2. Den nya lagen ska inte tillämpas på den som efter ikraftträdandet erbjuds ett uppdrag inom ramen för en anställning som han eller hon hade redan före ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Prop. 2012/13:194

Bilaga 6

Härigenom föreskrivs¹ att 35 kap. 4 § brottsbalken ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2012/13:111 Föreslagen lydelse

35 kap.

4 §²

De i 1 § bestämda tiderna ska räknas från den dag brottet begicks. Om det förutsätts att en viss verkan av handlingen ska ha inträtt innan en påföljd får dömas ut, ska tiden räknas från den dag då sådan verkan inträdde.

Vid brott som avses i följande bestämmelser ska de i 1 § bestämda tiderna räknas från den dag målsäganden fyller eller skulle ha fyllt arton år:

1. 6 kap. 4–6 och 8 §§ eller försök till sådana brott, 1. 6 kap. 4–6, 8 och 9 §§ eller försök till sådana brott,

2. 6 kap. 1–3 och 12 §§ eller försök till sådana brott, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år, 2. 6 kap. 1–3, 10 och 12 §§ eller försök till brott enligt 6 kap. 1–3 och 12 §§, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,

3. 16 kap. 10 a § första och femte styckena eller försök till sådana brott, om brottet avser skildring av barn i pornografisk bild och en tillämpning av första stycket inte leder till att möjligheten att döma ut påföljd bortfaller senare,

4. 2 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor eller försök till sådant brott, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år.

Vid bokföringsbrott som inte är ringa ska tiden räknas från den dag då den bokföringsskyldige har försatts i konkurs, fått eller erbjudit ackord eller inställt sina betalningar, om detta skett inom fem år från brottet. Om den bokföringsskyldige inom fem år från brottet blivit föremål för revision av Skatteverket, ska tiden räknas från den dag då revisionen beslutades.

1. Denna lag träder i kraft den 18 december 2013.

2. Bestämmelsen i 35 kap. 4 § andra stycket i sin nya lydelse tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att döma till påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om ersättande av rådets rambeslut 2004/68/RIF (EUT L 335, 17.12.2011, s. 1, Celex 32011L0093) och rättelse till direktivet (EUT L 18, 21.1.2012, s. 7, Celex 32011L0093R[01]).

² Senaste lydelse 2011:1298.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs¹ att 9 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §²

En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Sådana uppgifter ska på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret

1. för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där,

2. enligt bestämmelser i skollagen (2010:800),

3. enligt bestämmelser i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn, eller

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn,

5. enligt bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder.

5. enligt bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder, eller

6. enligt bestämmelser i lagen (2013:00) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

Regeringen, eller i fråga om andra stycket punkterna 1–3 den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret ska vara skriftlig och undertecknad av den sökande.

Denna lag träder i kraft den 18 december 2013.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om ersättande av rådets rambeslut 2004/68/RIF (EUT L 335, 17.12.2011, s. 1, Celex 32011L0093) och rättelse till direktivet (EUT L 18, 21.1.2012, s. 7, Celex 32011L0093R[01]).

² Senaste lydelse 2010:859.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2013-06-18

Närvarande: F.d. justitieråden Susanne Billum och Dag Victor samt justitierådet Per Virdesten.

Stärkt skydd för barn mot sexuella övergrepp

Enligt en lagrådsremiss den 30 maj 2013 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn,
2. lag om ändring i brottsbalken,
3. lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Magdalena Wikstrand Danelius, biträdd av rättssakkunniga Pernilla Svärd.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna

I en särskild övergångsbestämmelse föreslås en reglering som enligt författningskommentaren innebär att lagen inte ska tillämpas på den som redan vid ikraftträdandet har en anställning och som inom ramen för den anställningen efter ikraftträdandet erbjuds eller tilldelas uppgifter som innefattar direkt och regelbunden kontakt med barn. Som exempel anges ”personer som är anställda i ett bemannings-företag redan före ikraftträdandet och som först därefter erbjuds uppdrag i en barnverksamhet”. Såvitt framkommit vid föredragningen finns det emellertid inte några andra situationer som det föreslagna undantaget är avsett att träffa. Lagrådet förordar mot den bakgrunden att undantaget formuleras i närmare anknytning till 3 § första stycket 2 som är den bestämmelse i lagen som tar sikte på anställda i bemanningsföretag. Övergångsbestämmelsen synes från en sådan utgångspunkt kunna ges exempelvis följande lydelse:

Den nya lagen ska inte tillämpas på den som erbjuds eller tilldelas uppgifter genom en sådan anställning som avses i 3 § första stycket 2 och som han eller hon hade redan före ikraftträdandet.

Förslaget till lag om ändring i brottsbalken

35 kap. 4 §

Lagrådet finner anledning att framhålla att de föreslagna preskriptionsreglerna sträcker sig längre än vad som krävs enligt direktivet. Detta är dock en följd av att direktivet bygger på en annan systematik än svensk lag och ger därför inte anledning till någon erinran från Lagrådets sida.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna

F.d. Justitierådet Victor tillägger följande:

Enligt punkt 2 ska bestämmelsen i 35 kap. 4 § andra stycket i sin nya lydelse tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet om inte möjligheten att döma till påföljd bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

Ett motsvarande förslag beträffande vissa andra brott lades nyligen också fram i en lagrådsremiss om en skärpt sexualbrottslagstiftning (se prop. 2012/13:111). I Lagrådets yttrande över det förslaget förordade jag att den föreslagna bestämmelsen skulle utgå. Enligt min uppfattning kunde det inte anses föreligga några sådana goda skäl som, också enligt vad som uttalades i remissen, måste föreligga för att frångå den etablerade grundsats och huvudregel enligt vilken en förlängd preskriptionstid inte ska tillämpas på brott som begåtts före ikraftträdandet.

Också i den nu framlagda remissen bekänner sig regeringen till den angivna grundsatsen och huvudregeln liksom också till kravet på goda skäl för att gå ifrån denna. I likhet med i den nyss nämnda lagrådsremissen (och den efterföljande propositionen) lämnas emellertid inte någon annan motivering för att frångå huvudregeln än en hänvisning till bedömningar som gjorts i tre tidigare lagstiftningsärenden.

Det kan noteras att några skäl för att gå ifrån huvudregeln inte redovisas i det första av dessa (prop. 2004/05:45) medan skälen i det tredje (prop. 21012/13:111) i princip inskränker sig till en hänvisning till det första och andra. Också i det andra (prop. 2009/10:70) inskränker sig de redovisade skälen i princip till hänvisningar till tre lagstiftningsärenden. I två av dessa (prop. 1994/95:2 och prop. 2004/05:45) redovisas inga skäl medan frågan behandlas förhållandevis utförligt och också kommenteras av Lagrådet i det tredje (prop. 2009/10:50).

Av vad som där anförs framgår att ett skäl för att frångå huvudregeln ansetts vara att det är fråga om särskilt allvarlig brottslighet. När det gäller brott mot barn (i det aktuella fallet könsstympning) framhålls vidare risken för att brott preskriberas ”innan målsäganden inser, eller förmår påtala, att hon utsatts för brott”. I sitt yttrande anförde Lagrådet att förslagen innebar ”tämmligen långtgående avsteg från huvudregeln, vilket naturligtvis är en diskutabel utveckling”. Lagrådet fann emellertid att de i remissen anförda skälen var ”av sådan natur att Lagrådet anser sig kunna acceptera dem, trots de betänkligheter av principiell art som förslaget ger upphov till”.

De skäl som sålunda anförts för att vid vissa brott mot barn gå ifrån huvudregeln om att inte tillämpa nya preskriptionsregler på redan begångna brott har enligt min mening inte bäring i förhållande till de brott som de nu föreslagna reglerna omfattar. Det är inte fråga om sådan allvarlig brottslighet som förslagen i prop. 2009/10:50 i första hand tog sikte på och är till sin typ inte av det slag som gjorde att ett frångående av huvudregeln ansågs motiverat vid könsstympning. Jag förordar därför att den föreslagna övergångsbestämmelsen får utgå.

Prop. 2012/13:194
Bilaga 7

Förslaget till lag om ändring i lagen om belastningsregister

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 12 september 2013

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Björklund, Bildt, Ask, Larsson, Erlandsson, Hägglund, Carlsson, Borg, Billström, Adelson Liljeroth, Ohlsson, Norman, Attefall, Engström, Kristersson, Elmsäter-Svärd, Ullenhag, Hatt, Ek, Löf

Föredragande: statsrådet Ask

Regeringen beslutar proposition 2012/13:194 Stärkt skydd för barn mot sexuella övergrepp

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EU-regler
Lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn		32011L0093 32011L0093R(01)
Lag om ändring i brottsbalken		32011L0093 32011L0093R(01)
Lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister		32011L0093 32011L0093R(01)
